

UKRAINIAN FREE UNIVERSITY

Series: Monographs No. 37

ANNA VLASENKO-BOJCUN

Onomastic Works

Translated and edited by
Ania Bojcun-Savage

Munich-Denver-Miami Beach 1984

diasporiana.org.ua

ERRATA

Page 5, line 10 should read:	Ukraina
Page 13, line 21 should read:	Lucknow
Page 29, lines 6, 19 and footnote should read:	Kuzyk
Page 29, line 30 should read:	Somerset
Page 38, Par. 5, line 7 should read:	traveled
Page 40, Par. 4, line 4 should read:	Shenandoah
Page 73, line 14 should read:	omitted
Page 122, line 5 should read:	describing

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Серія: Монографії ч. 37

АННА ВЛАСЕНКО-БОЙЦУН

Назвознавчі праці

За редакцією Ані Бойцун-Саведж

Мюнхен-Денвер-Маямі Біч 1984

U K R A I N I A N F R E E U N I V E R S I T Y

Series: Monographs No. 37

ANNA VLASENKO-BOJCUN

Onomastic Works

Translated and edited by
Ania Bojcun-Savage

Munich-Denver-Miami Beach 1984

I would like to express
my sincere appreciation
to Professor J. B. Rudnycky
for his friendly foreword.

I would also like to thank
my dear daughter Ania who
translated and edited these
works.

TABLE OF CONTENTS

J. Rudnyckyj: Foreword	7
J. Rudnyckyj: Foreword (in Ukrainian)	9
Ukrainian Toponyms in the United States	11
Ukrainian Resorts of the Twentieth Century in North America	45
Toponymicide in Ukraine	57
The Toponym Mazepa in North America	65
Changes in Ukrainian Surnames in the United States	67
The Surname Kovshevych	76
The Toponym Ukrainia in the Works of Taras Shevchenko .	81
Toponyms in the Works of Taras Shevchenko	88
Place Names in the Poetry of Yar Slavutych	99
Onomastic Works of Ivan Franko	105
Literary Onomastics of Contemporary Slavic Novels	118

З М І С Т

Яр. Рудницький: Передмова (англійською мовою)	7
Яр. Рудницький: Передмова	9
Українські топоніми в ЗСА	11
Відпочинкові оселі XX віку в Північній Америці	45
Русифікація і топонімоцид в Україні	57
Топоніми «Мазепа» в Північній Америці	65
Зміни українських прізвищ в Америці	67
Старинне прізвище Ковшевич	76
Назва Україна в поезії Тараса Шевченка	81
Топоніми в творчості Тараса Шевченка	88
Місцеві назви в поезії Яра Славутича	99
Огляд назвознавчих праць Івана Франка	105
Літературне назовництво в сучасних повістях слов'ян	118

.

FOREWORD

In her varied and productive scholarly activity, Dr. Anna Vlasenko-Bojcun, has spent considerable time researching the phenomena of place name and personal name usage (onomastics) both in her native Ukraine and in North America. It is without doubt that her studies in the 1930s at the University of L'viv where onomastics were taught by such scholars as W. Taszycki, J. Janiv, E. Kycharski and others, and her contact with such linguists as V. Simovych and I. Svencicky and historians M. Andrusiak, M. Korduba, and finally, with younger scholars M. Semchyshyn and J. B. Rudnyckyj, had their influence and impact on her own development as a scholar and a linguist.

Dr. Vlasenko-Bojcun became active in several onomastic societies following her immigration to the United States, particularly in the Canadian Institute of Onomastic Science. She showed her versatility in the papers she presented before this group on subjects ranging from place names and personal names to the use of toponyms in literary works. One can see from the table of contents, that she is not only interested in the "dry" scholarly problems of toponym use and development, but also in current onomastic phenomena, such as the "toponymicide" (a word she coined) in Ukraine by the Soviet regime which is systematically changing ancient, historically-rich toponyms to contemporary place names to erase Ukrainian history and ethnic roots. Dr. Vlasenko-Bojcun is also interested in the process of assimilation, as witnessed by her work investigating phonetic and morphological changes in surnames of Ukrainians who settled in America and the loss, over time, of the original pronunciation of these surnames. She has also done highly original work exploring toponym use by such literary giants as Taras Shevchenko in Ukraine and Yar Slavutych in the diaspora. Her examination of onomastics in the literature being produced in or being written about contemporary Soviet labor camps again examines the regime's influence on toponym formation and change.

As a scholar well versed in the development and methodology of onomastics she shows keen critical insight in examining the works of the Ukrainian pioneer in this field — Ivan Franko. Her evaluation of Franko's onomastic activity is correct and significant in that it unveils and underscores a little known aspect of this giant's wide ranging contributions to Ukrainian literature.

She combines several disciplines in her examination, "The Ancient Surname Kovshevych," delving both into the onomastics and geneology of the name and in the process bringing alive a slice of Ukrainian history.

The thematic richness and variety of the work of Dr. Vlasenko-Bojcun do not eclipse her onomastic contribution which exhibits careful research, originality in approach and convincing evidence for its conclusions. As such, her onomastic work will remain a significant contribution and will stimulate others to delve further into this area of study.

J. Rudnyckyj

ПЕРЕДМОВА

У своїй різноманітній і продуктивній науковій діяльності як філолог (мово- й літературознавець), а теж як відданий педагог, д-р Анна Власенко-Бойцун присвятила багато енергії, часу й зусиль проблемам назвознавства (ономастики), розмірно нової ділянки української науки на Батьківщині й поза її межами. Немає сумніву, що її студії в Львівському університеті в 1930-их роках, де ономастику викладали такі вчені, як Вітольд Ташицький, Ян Янів, Євгеній Кухарський та ін., контакти з тодішніми українськими мовознавцями, як Василь Сімович, Іларіон Свенціцький та істориками, як Микола Андрусак, Мирон Кордуба й врешті з молодшими назвознавцями, як Мирослав Семчишин, Яр. Рудницький, тощо, мали свій вплив, коли йшлося про розуміння й серйозне наукове трактування назвознавства, одної з важливих дисциплін гуманістики.

Після війни й переїзду на американський терен вона була свідком розвитку ономастики в Канаді, де в 1951 р. започатковано найстаршу на північно-американському континенті серію «Назвознавство-Ономастика» з працями видатних тодішніх учених у цій ділянці. В 1951 р. основано теж Американське Назвознавче Товариство (Американ Нейм Сосаеті), в 1967 Канадський Інститут Назвознавства, що декаду пізніше перемінився на Товариство для назвознавчих студій. Д-р Власенко-Бойцун включилася в їхню працю, зокрема в останньому, беручи участь у річних з'їздах, читаючи наукові доповіді, тощо. Тут вона виявилася всестороннім дослідником: опрацьовувала і місцеве, і особове назовництво, тобто топо- й антропонімію. Крім цього присвячувала увагу й т. зв. літературній ономастиці та етимології назв.

Ось титули її наукового дорібку в цій ділянці:

1. Українські топоніми у США (англійською мовою).
2. Українські оселі другої половини ХХ ст. (укр. мовою).
3. Топонімоцид у західній Україні (укр. м.).
4. Топоніми «Мазепа» в Північній Америці (англ. м.).
5. Зміни укр. прізвищ у США (анг. м.).
6. Старинне прізвище Ковшевич (анг. м.).
7. Роля топонімів у творчості Т. Шевченка (укр. м.).
8. Топонім «Україна» в творчості Шевченка (анг. м.).
9. Огляд назвознавчих праць І. Франка (укр. м.).
10. Роля топонімів у поезії Яра Славутича (анг. м.).

11. Літературна ономастика в сучасних повістях про табори в ССРСР.

Як можна бачити з цього переліку назвознавчих тем, д-р Власенко-Бойцун цікавиться не тільки «сухими» назвознавчими проблемами, але присвячує свою увагу актуальним справам «топонімоциду» (її новотвір!) в Україні, де московсько-большевицька окупаційна влада насильно змінює старі українські місцеві назви (топоніми), щоб затерти сліди українського минулого, зокрема на території Західної України. Авторка цікавиться теж асимілятивними процесами в назвах американських українців і досліджує «фонетичні й морфологічні зміни українських прізвищ» в Америці, вказуючи на затрату первісного звучання цих прізвищ. Дуже цікаві й оригінальні є її статті про назовництво українських письменників в Україні (Тарас Шевченко) й у діяспорі (Яр Славутич).

Останній із вище названих наголовків трактує ономастичні аспекти в сучасних літературних творах про табори в ССРСР; тут знову авторка повертається до режимних практик у ділянці назовництва на терені Советського Союзу.

Як знавець основ і методології назвознавства вона влучно характеризує праці українського піонера в цій ділянці — Івана Франка. Оцінка нею Франкового назвознавства правильна й важлива тим, що відкриває перед читачами одну з маловідомих сторінок діяльності цього духового велетня України.

Цікавий і оригінальний підхід до інтеграції наукових дисциплін виявила д-р Власенко-Бойцун у праці про «Старинне прізвище Ковшевич»; використовуючи ономастичний матеріал, вона дала тут зразкову генеалогічну студію про рід Ковшевичів, його походження й історію.

✱

В загальному треба ствердити, що авторка крім тематичного багатства й різноманітності, визначається в своїх ономастичних працях добре опанованою методикою дослідження, оригінальністю в підборі й подачі матеріалу й переконливим формулюванням висновків. Як такі, ономастичні праці д-ра Власенко-Бойцун залишаться тривким вкладом у славістику й українознавство й даватимуть стимул для розроблювання дальших проблем у цій ділянці науки.

Монреаль, 10. 10. 1983

Яр. Рудницький

UKRAINIAN TOPONYMS IN THE UNITED STATES

Introduction

In 1975 Ukrainians in the United States marked the centennial of Ukrainian immigration to North America. Not to contradict the generally accepted theory that 1875 initiated a massive immigration of Ukrainians to the United States (due to unfavorable economic conditions in their native land), traces of Ukrainian immigrants that date back to the earlier years of the 18th century are surfacing. This earlier influx of Ukrainian immigrants is reflected in the dates of the establishment of certain settlements outlined below.

In Alaska and Hawaii, for example, there are towns named Lisiansky, whose names most likely derived from Uri Lisiansky, a Ukrainian captain who sailed the ship "Neva" on a round-the-world voyage between 1803 and 1806.

The name "Ukraine" of the ranch of the Rev. Agapius Honcharenko in California dates to 1872. The names of towns Balta, Vera and Ivan in North Dakota derive from Ukrainian settlers who probably arrived with German colonists in the 1860s.

The mosaic of geographical names on the American continent is very varied, and for this reason it interests not only geographers and historians, but linguists as well.

Although there have been works on early Indian geographic names, and subsequently on those of Portuguese, Spanish, French and, of course, English origins, no definitive work has yet been done on geographic names of Ukrainian origin. Yet, there are towns and cities like Kiev, Balta and Odessa (there are in fact ten localities named after this famous Black Sea port) which have their counterparts in Ukraine.

In general, settlements of Ukrainian origin can be divided into the following categories:

- 1) Transferred names, that is, names which were brought over directly from their counterparts in the native land: Kiev, Krem (Crimea), Ukraine. These are located in North Dakota; another transferred name, Poltava, is in Alaska;
- 2) Historical names, derived from the names of people, such as Lisianski Bay in Alaska and Lisianski Island in Hawaii; Poretica, a mountain in Alaska, and Mazeppa (named after Hetman Ivan Mazepa) which is not only a city in Minnesota, but a town in Pennsylvania and North Carolina;

- 3) Place names derived from names of early settlers, such as Oriska and Ivan in North Dakota;
- 4) Place names of very recent origins following Ukrainian immigration after World War II, such as the resorts Soyuzivka, SUMA and Olzechivka, located in the Catskill region of New York State.

According to Wasył Halich's work, *Ukrainians in the United States*, there were three waves of Ukrainian "bread-earners," or non political immigrants, before the political immigrations of World War II.¹

The first wave came between 1870 and 1899; the second, from the beginning of the twentieth century until World War I; and the third, which was also the least numerous, came between 1924 and World War II. This immigration was very limited by the 1924 Immigration Act, which allowed 2% of the populace of every nationality living in the United States in 1890 to immigrate to this country. It has not been possible to find any accurate number of Ukrainians living in the U.S. in 1890, but in 1914 there were 36,727 foreign-born Ukrainians (from Russian and Austro-Hungarian empires) and 5,686 American-born Ukrainians.²

Thus the first Ukrainian immigrants who came to the U.S. carried Russian or Austrian passports. As early as 1867, Rev. Honcharenko published in San Francisco a biweekly in Ukrainian, Russian and English languages.³ The first larger group of Ukrainians came to the U.S. with German colonists in the 1870s. These colonists came from the Crimea region, after all privileges given to them by Catherine II (1729-1796), the empress of Russia, in 1762,⁴ were annulled by Tsar Alexander II (1855-1881) in 1871.⁵

These Ukrainian immigrants, often related to the Germans, settled side by side with their old neighbors. One such settlement was in Barnes County, North Dakota, where Ivan and Oriska (no surname survives) settled near the German town of Kathryn. According to a story by Ivan Chornous, who lived in the area, Oriska received its name from a Ukrainian widow by that name. She was a local midwife and during her life gave shelter to orphans and unwed mothers.

In the entire United States there are some 80 place names of Ukrainian origin. Many of these are located in northern states,

¹ Halich, Wasył: *Ukrainians in the United States*, The University of Chicago Press, Chicago, 1937, p. 12.

² *Annual Report of the Commissioner General Immigration*, Washington, D.C. 1915, p. 38.

³ *Ukrainians in the United States*, p. 21.

⁴ Schock, Adolph: *In Quest of Free Land*, Assen, 1965, p. 50.

⁵ *Ibid.*, p. 17.

primarily in North Dakota, Montana and Minnesota, where Ukrainian immigrants farmed "homesteads" in the latter part of the 19th century.

After World War II, Ukrainians founded many vacation and youth resorts along the Eastern Seaboard, primarily in the Middle Atlantic and New England States.

To my knowledge, this is the first attempted investigation of Ukrainian settlements in the United States. Although care was taken to discover the origins of many of these localities, some of the conclusions are deductions.

Below are listed place names of Ukrainian origin that I found:

ALASKA: Hajdukovich Mount, Huslia, Ikolik Cape, Kodiak, Kozakov Cape, Lisianski Bay, Lisianski Inlet, Lisianski Peninsula, Lisianski River, Lisianski Strait, Lyskov Cape, Poletica Mount, Poltava Island and Khromenko (found by Rudnycky).

CALIFORNIA: Fort Ross, Ukraine

DELAWARE: Odessa, Ross, Ross Prong, Yarema Ditch

FLORIDA: Odessa, Olga

HAWAII: Lisianski Island

IDAHO: Don, Lyman, Ola,

MICHIGAN: Dibrova, Kiev, Liske

MINNESOTA: Lucknon, Mazeppa, Odessa, Ross

MISSOURI: Odessa

MONTANA: Sula

NEBRASKA: Brodie, Cozad, Lisko, Odessa, Tarnov

NEW JERSEY: Chercha, Nova Ukraina, Ukrainian Village

NEW YORK: Kiev, Novy Sokil, Odessa, Plast (Vovcha Tropa), Soyuzivka, SUMA, Verkhovyna

NORTH CAROLINA: Mazeppa

NORTH DAKOTA: Balta, Don, Kiev, Krem, three Odessa, Odena, Olga, Oriska, Ivan, Martha, Max, Ukraina and Denbih

OHIO: Khortycia, Xenia

PENNSYLVANIA: Mazeppa (two places), Ukrainian Homestead — Olzhichivka

TEXAS: Odessa, Zavalla

WASHINGTON: Lyman, Odessa, Olga, Roslyn, Usk

ALASKA*

The name Alaska is derived from an Aleutian root meaning "mainland" or "continent".¹ Alaska covers 586,400 sq. miles and has a population of 253,000. Alaska was the 49th state to be admitted into the United States of America, 92 years after it was purchased in 1867 from Imperial Russia.²

Alaska came under the sway of the Russian Imperial Court in 1741 when it was officially discovered by Vitus Bering (1680-1741), a Danish navigator in the service of the Tsar and after whom Bering Strait and Bering Sea are named. However, research shows that the Alaskan peninsula was reached earlier by Ukrainian Cossacks who were exiled to Siberia after the Pereyaslav Treaty in 1654 between Bohdan Khmelnytsky (1595-1657), the hetman of the Ukraine, and Tsar Alexei Romanov (1645-1676). These Cossacks, who grew up on the Black Sea and were experienced navigators, sailed the coast of Siberia in hopes of escaping the Imperial rule and establishing independent settlements.

We know of these early explorers from Ukrainian historians, particularly Mykola Arkas (1852-1909) and Dmitro Yavornytsky (1855-1940). Arkas was a sailor for 10 years with the Black Sea fleet, which consisted mainly of descendants of Cossacks and where many of the 17th and 18th century customs of the Cossacks were preserved. Yavornytsky was the author of the *Istoria Zaporiskych Kosakiv*, a three-volume work published between 1892 and 1897. In 1886 the American historian Hubert Bancroft also mentioned these early explorers. Although he referred to them as "Russians," he noted that they were Cossacks.³

Thus, according to these sources, including Bancroft, the first explorers to reach the Aleutian Islands were under the leadership of Cossack Luka Morosko.⁴ They reached the islands in 1669. The name Moroz and its derivatives Morosko and Morozenko were popular surnames among Cossacks. For example, a peasant revolt

* Presented at the annual meeting of the Canadian Institute of Onomastic Sciences, Quebec, May 24, 1976. Published, *Onomastica*, No. 51, June 1977.

Mrs. Bojcun is a researcher specializing in Ukrainian influences in North America. She lives in Cream Ridge, N.J.

¹ Stewart, G. R.: "The Name Alaska" *Names*, V. 4, No. 4, 1956, pp. 193-203.

² *Chronology and Documentary Handbook of the State of Alaska*. State editor: Ellen Lloyd Trover; series editor: William F. Swindler, pp. 1-4.

³ Bancroft, Hubert H.: *The Works, History of Alaska*, A. L. Bancroft & Co., San Francisco, 1886, pp. 16-17.

⁴ *Ibid.*, p. 24.

against the Imperial Rule in the years 1783-1785 is known as the Moroz Uprising.⁵

The map of the Aleutian Islands was first devised by Mykhaylo Gvozdiv who arrived in 1730 at the longitude of 65 to 66 degrees. His map is included in Bancroft's work.⁶ Gvozdiv's companions were Ivan Fedorov, Dmitri Pavlutsky and a German, Jacob Hens.

The exploration of the western shore of the American continent by Cossacks is also described by E. H. Matrosov (a pseudonym for Graf Leliv) in an article entitled, "Zaokeanska Rus'," which appeared in a historical journal published in Philadelphia in 1896.⁷

In his account, Matrosov states as follows: "After the destruction of the Cossack citadel by Catherine II in 1775, large numbers of displaced Cossacks settled at the Amur River (located between Manchuria and Soviet Russia) and sailed their vessels into the Pacific Ocean and often venturing forth to many islands and the continent beyond." This account leads to the conclusion that the earliest explorers of Alaska and the western shores of the North American continent were Cossacks from Ukraine. After them came the Russian "promishleniki," trappers and fur traders.

Matrosov also states that these Cossacks migrated from the Amur River into Alaska and mentions the uprising of Beniak, who organized the flight of Cossacks in 1770 from Yakutsk (a city in east central Russia) to the islands in the Pacific Ocean. Beniak is also mentioned by Bancroft. He describes him as a "Polish count, Augustine Benyovski by name" and states that the man was engaged in conspiracy against the Imperial Court. In his footnotes, Bancroft states that "Benyovski did not call himself a count or a baron... but simply Beinosk or Beinak" and cites Russian sources.⁸

Also, in his history of California, Sanchez-Hunt states that the Russians established Fort Ross in 1809 in California where 400 settlers were sent. When the settlement was vacated in 1839, a large number of the settlers, many of whom were Cossacks, settled in Alaska.⁹

The first Russian settlement in Alaska was on Kodiak Island, discovered in 1763. American sources (e.g., Orth, Bancroft) state that the name derives from the Aleutian "Kadyak." It is possible, however, that this name may have come from the Polish Fort Kodak,

⁵ *Ukrainian Encyclopedic Dictionary*. Kiev, U.S.S.R., V. 2, p. 546.

⁶ Bancroft, pp. 38-40.

⁷ Matrosov, E. N.: "Zaokeanskaja Rus" *Istoricheskij Vestnik*, Philadelphia, 1896, p. 85.

⁸ Bancroft, pp. 175-182.

⁹ Sanchez-Hunt, *Short History of California*, New York, 1929, pp. 168-175.

built on the Dnieper River in 1635, to prevent local peasants from fleeing to Zaporozhka Sich, a fortress on Khortycia Island in the Dnieper River, the home of the Cossacks.¹⁰

There are numerous place names in Alaska that bear the name of the navigator Uri Lisiansky, who was of a Cossack officer's family and was born in 1773 in Nizyn, Ukraine. Between 1803 and 1806 he commanded the ship "Neva," which was the first vessel bearing the Russian flag to circumnavigate the globe. Several Cossacks were in his crew as is borne out by their names, Baturyn, Churn, Hajdukovich and others. Today, a river, a bay, a peninsula and an inlet bear Lisiansky's name.¹¹

In 1865, the first Ukrainian political immigrant arrived in the United States. He was Ahapius Honcharenko (1832-1916). When he eventually settled in California he contacted the descendants of the Cossacks both in California and Alaska.¹² In 1868, he began publishing the *Alaska Herald*, a bi-weekly newspaper with articles written both in English and Russian. He was engaged by the United States government to bridge the gap between the Slavic settlers and the new American colonists. He translated into Russian the United States Constitution, which was published in his newspaper. The newspaper also carried the poetry of Taras Shevchenko, the Ukrainian freedom poet. Honcharenko was a strong supporter of freedom and justice for all men. Honcharenko's activities displeased the Russian Consulate in the United States and efforts were made to stop his work. Honcharenko's work is described in detail by Bancroft who considers Honcharenko a Pole.¹³

The following is a list of place names in Alaska which are of Ukrainian origin.

Hajdukovich, Mount — a peak 36 miles northeast of Paxson, Alaska, named after Ivan Hajdukovich (1878-1965), a Ukrainian-born hunter who served with the Alaska Game Commission.¹⁴

Huslia: village, pop. 168, on left bank of Koyukuk River, 12 mi. NE of Roundabout Mtn., Koyukuk Low.; 65°41' N, 156°24' W; (map 108). *Var.* Cutoff, Cutoff Trading Post, Old Cutoff.

¹⁰ Kholmskyj, Ivan: *History of Ukraine*, Shevchenko Scientific Society, Inc., New York—Munich, 1949, p. 193.

¹¹ Lisiansky, Uri: *A Voyage Round the World, 1803-1806*, London, 1814, pp. 142-143.

¹² Halich, Vasyl: *Ukrainians in the United States*, The University of Chicago Press, Chicago, 1937, p. 21.

¹³ Bancroft, p. 677.

¹⁴ Hrinchenko, V. D.: *A Dictionary of Ukrainian Language*, Kievskaja Staryna, Kiev, 1907, V. I, p. 265, 342.

In the late 1940s the Koyukan Indian population at the place called "Cutoff" or "Cutoff Trading Post" moved to a new location, 4 miles away, which was named "Huslia" after the nearby stream. In 1947 a post office was established at Cutoff. In 1952 the name was changed to "Huslia" when the post office was moved to a new location on higher ground (Ricks, 1965, p. 16, 28).

Husliakakat: *stream*, see Huslia River.

Huslia River: *stream*, formed by its North and South Forks, flows SE 55 mi. to Koyukuk River, 13 mi. N of Roundabout Mtn., Koyukuk Low.; 65°44' N, 156°32' W; (map 108). *Var.* Hosyekakat, Husliakakat, Hussliakatna.

Koyukan Indian name recorded by Lt. Allen (1887, p. 105), USA, on August 16, 1885, as "Husliakakat River," meaning "mouth of the Huslia," and "Hussliakatna" (map).¹⁵

Ikolik Cape — named by Uri Lysiansky, it derives from Ukrainian word *ikol* which means "wedge."

Kodiak Island, Kodiak (town) — Kodiak Island is the largest island in Alaska and is the home of the Kodiak bear. It is 100 miles long, 60 miles wide and lies in the Gulf of Alaska. The town, Kodiak, is located on the island. The possible derivations of the name are discussed above.¹⁶

Kozakov, Cape — comes from M. Kozakovskij, a sub lieutenant of Mikhail Murashev. The surname is very popular in Ukrainian and derives from the word *kozak*, meaning Cossak.¹⁷

Lisianski Bay — changed to Barling Bay.

Lisianski Inlet — 25-mile long inlet on the northwest coast of Chichagof Island.¹⁸ Named for Uri Lisiansky.¹⁹

Lisianski Peninsula — eight miles north of Sitka on Baranof Island.²⁰

¹⁵ Orth, Donald J.: *Dictionary of Alaska Place Names*, U.S. Government Printing Office, Washington, 1967, p. 439.

¹⁶ *Ibid.*, p. 439.

¹⁷ *Ukrainsky Radiansky Slovnnyk*. Akademia Nauk, Kiev, 1967, V. II, p. 232.

¹⁸ Inlet located 37 miles west of Hoonah, Alexander Archipelago, 58° 07' 30" W; BNG 1908; (MAP 10).

¹⁹ Lisiansky, Uri (Jurij Lysianskyj). Born on August 13, 1773 in Nyzyn, Ukraine. After finishing the military academy, he was a sailor and later commanded the ship "Neva," which was the first vessel bearing the Russian flag to circumnavigate the globe. In 1812 he published an account of his voyage which was translated into English in 1814. There are many places in Alaska that bear his name. He was of a Cossack officer's family, which after the destruction of Zaporoskia Sitch in 1775, went to serve the Russians and was sent to Siberia to settle it.

²⁰ Alexander Archipelago 57° 10' N, 135° 23' W. Named in 1883 by W. H. Dall and published in 1883 in *Coast Pilot*, p. 152. Lisiansky visited this area

Lisianski Point — point of land on Lisianski Peninsula.²¹

Lisianski River — stream on Chichagof Island.²²

Lisianski Strait — on northwest coast of Chichagof Island.²³

Lyskov Cape — named by Capt. Lutke for Lieutenant Arkady Lyskov, who accompanied him on his voyage around the world in 1826-1829.²⁴

Poletica, Mount — on the Alaska-British Columbia border. It was named after Chevalier Pierre de Poletica, Russian representative to the United States. He was a Ukrainian.²⁵

Poltava Island — off the south coast of Alaska. It was named after the city of Poltava in Ukraine.²⁶

This paper has had a two-fold purpose: to demonstrate that the earliest explorers to reach the Aleutian Islands and the mainland of Alaska were probably Ukrainian Cossacks, experienced seamen of the Black Sea, who, once exiled, went on to conquer uncharted waters. They probably hoped to find land where they could rebuild their Cossack way of life destroyed by the Russian Imperial Court. These men can be easily compared to the later immigrants who came to North America in search of freedom and justice. Secondly, this paper shows

in 1804 and 1805. When Lisiansky arrived at Kodiak on July 14, 1804, he learned that Indians had destroyed the Russian settlement at Sitka. After making minor repairs to the ship and unloading supplies, he sailed for Sitka where he arrived on August 20. Lisiansky helped Alexander A. Baranov, the Russian governor of the colonies, repel Indian attacks and build a new settlement. Lisiansky went back to Kodiak for the winter but returned to Sitka on June 1 1805 and remained until September 1, when he sailed for China and then to Russia. Lisiansky contributed to the naming of geographical features on Kodiak Island and in the southeast areas of Alaska, including the naming of Baranof Island for the Russian governor in 1805.

²¹ Point located on the southern tip of Lisianski Peninsula and 6.5 miles north of Sitka. It was named by W. H. Dall, USC&GS, in 1883 in honour of Lisiansky.

²² Orth, p. 579. Stream flows for 7 miles northwest to the head of Lisianski Inlet. It was named by the U.S.G.S. in 1955.

²³ *Ibid.*, p. 766. Strait is 13 miles long and extends from Lisianski Inlet to west of Chichagof Island. Named in 1879 by W. H. Dall.

²⁴ Name first published in 1847.

²⁵ Bemis, Samuel F.: *John Quincy Adams and the Foundation of American Foreign Policy*, Alfred A. Knopf, New York, 1949, pp. 271-272. Chevalier Pierre de Poletica, the Russian representative to the United States, presented his credentials in August 1819 before President John Quincy Adams. Poletica was a Ukrainian. He was unprepossessing in appearance, but was a competent diplomat. Washington society saw him as a busy, bustling person. Adams found him to be inquisitive and likely to be "troublesome." Poletica represented Russia in the Alaska Boundary negotiations with Great Britain in 1824.

²⁶ Orth, p. 766. Island is 1.3 miles long and is located near the entrance to Port Wrangel on the south coast of Alaska. It was named in 1832 by E. Vasiley after the city of Poltava in the Ukraine.

that these explorers and those who later followed them left behind something of themselves, and that is, names that either derive from their surnames, like Lisianski River and Mount Hajdukovich, or names like Poltava Island, named after a city in the homeland.²⁷

²⁷ *Cape Khromchenko — A Ukrainian Toponym in Alaska*,* by J. B. Rudnyckyj** "Onomastica," No. 61, June 1982.

Despite the work of Anna Bojcun on Ukrainian toponymy in Alaska¹ some geographical names in this category are still unknown to researchers. One of them is Cape Khromchenko, officially known as Cape Etolin (Russian: Mys Etolina), a point of land located 25 miles southwest of Cape Vancouver, extending into the Bering Sea off the north coast of Nunivak Island.² Its exact geographical location is 60° 26' North and 166° 09' West.

The original appellation *Cape Khromchenko* was changed to Mys Etolina by the Russian Government in 1845 to honor Captain Adolph Karlovich Etolin, governor general of the Russian colonies in America from 1841 to 1845. While the foreign origin of the latter's surname is clear (French: étoile, 'star'), the name of Khromchenko is doubtlessly of Ukrainian provenance: *khromáty* means here 'to limp, walk lamely (haltingly), hobble, *khromýj* — lame, cripple, halting, limping'.³ Thus the surname Khromchenko means 'son' (-enko) of a 'lame person.'

Who was Khromchenko and why was his name given to an Alaskan cape? It is in vain that one looks for explanations of the origin of this name in dictionaries of geographical names, encyclopedias or toponymic papers both in western countries and in the Soviet Union.

Khromchenko was unknown to the American and to the western public until 1973 when a book was published in Chicago dealing with his journeys and activities as a navigator. The title of this book is: *V. S. Khromchenkos Coastal Explorations in Southwestern Alaska, 1822*. Edited with an Introduction by James W. Vanstone. Translated by David H. Kraus. *Fieldiana: Anthropology*, Vol. 64. Field Museum of Natural History. Chicago 1973. 96 p. Maps. From this book one learns that Basil (Vasyl') Stepanovych Khromchenko was a meticulous record keeping Ukrainian navigator who served both in the Russian Imperial Navy and in private merchant companies, including the *Rassijskaya Amerikanskaya Kompaniya* (Russian-American Company, 1799-1867). Little is known of Khromchenko's life before his entrance to the Russian naval school at Kronstadt in 1806. In 1815 he was promoted to "navigator's assistant." His first professional assignment was on the brig Rurik under the command of Otto von Kotzebue, an early 19th century German-Russian, round-the-world navigator. It is to be assumed that Khromchenko knew personally another Ukrainian circumnavigator of that time — Uri Lisiansky who, together with

* Presented at the annual meeting of the Canadian Society for the Study of Names, Saskatoon, May 25, 1979.

** Dr. Rudnyckyj was formerly chairman of the Department of Slavic Studies, University of Manitoba, and founder of *Onomastica* in 1951.

¹ Anna M. Bojcun, "Ukrainian Place Names in Alaska" — a paper presented at the annual meeting of the Canadian Institute of Onomastic Sciences, Quebec, May 24, 1976, printed in *Onomastica* No. 51, Ottawa 1977, pp. 1-4.

² D. J. Orth, *Dictionary of Alaska Place Names*. US Government Printing Office, Washington, D.C., 1967, pp. 320, 514.

³ J. N. Krett & C. H. Andrusyshen *Ukrainian-English Dictionary*, University of Saskatchewan. Saskatoon 1955, p. 1113.

CALIFORNIA

1. Ross¹ — In 1812 the Russian American Fur Company built the fortified village of Ros', which was formally dedicated on September 10, 1812.² In the years 1809 to 1839 there were between 1,000 and 4,000 settlers in Fort Ros', which Sanchez-Hunt³ mentions in his work. Wasył Halich states that the Black Sea Fleet, also known as "Chornomortsi," was primarily made up of Ukrainians or as they were known at that time, Little Russians. Also the Rev. Agapius Honcharenko, who came to San Francisco on October 14, 1867, maintained that there already existed a "Russian" colony, which he organized politically, giving it its first political club, called the "De-kabrysk Club."

2. Ukraina — A small Ukrainian colony established by Agapius Honcharenko twelve miles west of the town of Hayward in 1868.⁴ Other Ukrainians lived there already since Honcharenko opened the first Sunday school for Ukrainian studies there in 1872 where Ukrainian language and singing were taught. Honcharenko also established a newspaper. An interesting remark was made about him by the historian T. M. Bancroft, who called Honcharenko a Pole, thus underlining the fact that Americans at that time considered Honcharenko a non-Russian: "On the 1st of March, 1868, the first newspaper concerning Alaska, styled the Alaska Herald, was published in San Francisco by a Pole named Agapius Honcharenko, and contained the first part of a Russian translation of the United States Constitution. It was issued semimonthly, printed in Russian and English, and about twelve months after its first appearance, claimed a circulation of fifteen hundred copies. During the same

Kotzebue, lead the first Russian voyage around the world in 1803-1806. Both had detailed journals of their travels and it is to be further assumed that Khromchenko either knew them personally, or was familiar with Lisiansky's *Voyage round the world in 1803-1806*, published in 1812 and 1814. Perhaps this book inspired him to write his own journal when he became commander of the brig Golovnin (another spelling: Golovin) of the above mentioned company and was assigned to explore Southwestern Alaska in 1821 and 1822. The style and arrangement of the content in part of his diary of 1822 is similar to that of Lisiansky's book.

¹ Ros' is derived from Rus' the old name of Ukraine. (Kievan Rus'), See Smal-Stocky R. *The Origin of the Word Rus'*, Slavistica VI. Winnipeg 1949. Simpson, G. W. "The names Rus', Russia, Ukraine and their historical background", Slavistica X, Winnipeg, 1951.

² Trover, E. L. and Swindler W. F.: *Chronology and Documentary Handbook of the State of California*. State edition, 1972.

³ Sanchez-Hunt, Short History of California (New York, 1929), pp. 168-75.

⁴ Almanac of the Providence Association, Philadelphia, 1932, p. 81.

year the Alaska Coast Pilot was published by the United States Coast Survey, and also the Sitka Times, which was at first issued in manuscript, and had but an ephemeral existence.”⁵

DELAWARE

There are few records available of the settlement of Ukrainians in the State of Delaware, although their influx into neighboring Pennsylvania is widely documented. However, a strong possibility exists that Ukrainians did settle in this state, and several place names appear to bear this out.

ODESSA, located in New Castle County, is the transferred name of the Black Sea port in Ukraine. Located in the northern part of Delaware, some 20 miles south of Wilmington and in an agricultural region, Odessa is a small town with some 467 residents. The area was first settled in 1731 and the oldest extant building is a Friends Meetinghouse, built in 1783. There are many 18th century homes in the area. When the settlement was first organized it was known as Cantwell's Bridge, named after Edmund Cantwell, owner of a toll bridge over the Appoquinimick River. It stood on an Indian village that had been known as Appoquinimi. The change of name to Odessa occurred in 1855, at the time of the earliest migrations from Eastern Europe to this continent.¹

ROSS, located in Sussex County, one mile north of Seaford, is a railroad station for the Penn-Central Railroad Company.² The origin of the name is not certain, although it may have been named after the River Ros', a tributary of the Dnieper River, which flows through Ukraine in the area of Vinnycia, Kiev and Cherkas regions.

ROSS PRONG, located in Kent County, is a four-mile long stream which flows into Culbreth Marsh Ditch.³ Origin of the name is uncertain, although it may also have been named after the River Ros'.

⁵ Bancroft, T. M.: *History of Alaska 1836-1880*, Bancroft and Co., San Francisco, 1880, p. 677 — Honcharenko, who gives his autobiography as follows: 'I was born in the government of Kieff Aug. 19, 1832, and educated in Kieff. In 1857 I left Russia and was appointed to service the Russian embassy to Greece. On the 2nd of Feb., 1860, I was arrested in Athens for advocating the liberation of serfs, but succeeded in escaping to England and subsequently to America, where I was employed by the American Bible Society. I came to San Francisco in 1867. I was much persecuted by the representatives of Russia abroad.' *Alaska Herald*, Dec. 15, 1868.

¹ United States Geological Survey. *Delaware Place Names*, Washington, D.C., 1966, p. 83.

² *Ibid.*, p. 96.

³ *Ibid.*, p. 96.

YAREMA DITCH, located in Kent County, fourteen miles northwest of Harrington.⁴ The origin of the name is not known, although the name Yarema is a common surname in Ukraine and of historical significance.

FLORIDA

Ukrainians came to Florida in the 1890s, where they took up farming. They also settled in several southern states, including Georgia. The first immigrants settled in Miami and St. Petersburg, where they established their communities and built Catholic and Orthodox Churches. These churches are still flourishing with 3,000 parishioners in Miami and 2,000 parishioners in St. Petersburg.

OLGA — is a popular Ukrainian name, famous in Ukrainian history.¹ The town is located in Lee County. According to Allen Morris, it was named by a Norwegian sea captain, Peter Nelson, who came up the Caloosahatchee River in the early 1880s. There were stories that he was an offshoot of the Norwegian royal family — that he was, in fact, a prince. He fell in love with a Caloosahatchee woman and in 1883 founded two waterside towns, Olga and Alva. Miss Margaret Verdier Jones, niece of the first schoolteacher upriver, is quoted as saying Olga was named by Captain Nelson for a Ukrainian princess, of Norwegian origin. Olga was an overnight stop for cattlemen in the nineteenth century as they drove herds from the ranges of the interior to ports on the coast, mainly for shipment to Cuba.²

ODESSA located in Pasco County. Founded in 1886 by German immigrants, former colonists from south Ukraine.³

HAWAII

The first Ukrainian to set foot on Hawaiian soil was the previously-mentioned captain of the ship "Neva," Uri Lisiansky. In 1804, he and his crew rested on the Hawaiian Islands and loaded supplies for their long journey ahead. One of the small islands in the group is named after Lisiansky.

⁴ *Ibid.*, p. 122.

¹ Nahayewsky, Isidore: *History of Ukraine*, Philadelphia, 1962, p. 57. Olga, the wife of Ihor, was a Kievan Rus' (now Ukraine) queen. She was the first Royal Christian in Kiev in 957.

² Morris, Allen: *Florida Place Names*, University of Miami Press, Coral Gables, 1972, p. 114.

³ *Ibid.*: p. 113.

In 1898, some 365 Ukrainian immigrants, among them women and children, were brought to Hawaii under some very unusual and unpleasant circumstances. These Ukrainians came from the Austro-Hungarian Empire's Ukrainian possessions. These people, who wished to immigrate, were contacted by the German firm Lloyd, whose two agents, Kerez-Stocky and Franz Misslek, promised "golden hills beyond the ocean" and homesteads either in the United States or Canada. Once, however, on the ship, these people were told they were going to other places, and in this particular instance, to a Hawaiian plantation. Once there, these immigrants were forced to work on the plantation as indentured servants. When protests to the Austrian Consulate in Hawaii failed, the people called a work stoppage and news of it were carried in the press.¹ The Ukrainian daily newspaper "Svoboda" began sending letters on behalf of these immigrants to U.S. Congressmen, and finally the government stepped in and the people were released. Subsequently some of them settled in San Francisco.

In 1910, a law was passed granting many people, including these immigrants, citizen rights. Instrumental in this was Mykola Sudziловsky, who was also known as Russel, a medical doctor from San Francisco who also worked in Hawaii.²

LISIANSKI ISLAND, located between 175 and 171 degree longitude and 26 degrees latitude, northwest of Honolulu.

IDAHO

The State of Idaho probably received its first Ukrainian settlers in the 1880s and 1890s. As in the other states, these people, seeking land where they could farm and recreate a part of their native homeland, were prone to name their settlements after famous cities, rivers and geographical features of the homeland.

DON, located in Power County, is a small town, probably named after the Don River in the Ukraine. The name Don and its derivatives are very common in the Ukrainian lexicon. For example, Donec is an ancient settlement, dating back to the 11th century, in the Kharkiv district of Ukraine.¹

LYMAN, located in Madison County, is named after James Ly-

¹ Halich, Wasyl: *Ukrainians in the United States*, p. 58, footnote 22.

² Chyz, U.: *Calendar of the Workingmen's Association*, Scranton, 1936, pp. 84-86.

¹ *Ukrainian Encyclopedic Dictionary*, Kiev, 1966, p. 631.

man.² There are four villages of the same name in Odessa, Kharkiv, Donec and Voroniz districts of Ukraine.³

OLA, located in Gem County, is thought to derive its name from Olha, a popular name in Ukraine and also the name of an early princess of Kiev (945-964) who built the first Christian church. There are many place name derivatives of this name in Ukraine, particularly Olh-ivka (village of Olha). Such villages are to be found in the Poltava, Kharkiv, Kherson and Dnipropetrovsk districts in Ukraine.⁴

MICHIGAN

Ukrainians living in Michigan are a culturally aware and active ethnic group. An estimated 20,000 Ukrainians live in Wayne County and work in Detroit's automobile factories and allied industries.¹ This ethnic group supports three Ukrainian newspapers and some 50 organizations which represent a broad spectrum of political persuasions and cater to a variety of social and cultural activities. Small groups of Ukrainians can be found scattered throughout the state, but nowhere are they as concentrated as in Wayne County.

It is difficult to determine the exact number of Ukrainians in Michigan because many were born when Ukraine was under occupation by other countries and thus many are listed in the U.S. Census as Russians, Rumanians, Czechoslovaks or Poles. These immigrants come from the homeland that extends from the Carpathian Mountains east across the steppes of southeastern Europe which now constitutes the Ukrainian Republic of the Soviet Union.

After World War II, Ukrainians from the Detroit area established two camp-resort centers where summer camps for young people are held annually and where older Ukrainians have purchased land for summer cottages.

DIBROVA, located in Washtenaw County, was purchased in 1953 under the auspices of Plast, the Ukrainian Youth Organization. It consists of 130 acres. Summer camps at Dibrova attract 50 to 90 young boys and girls of Ukrainian heritage annually. In addition, many Ukrainian organizations from the Detroit area hold social and cultural events at the resort, among these being the Ukrainian Women's Association and the Ukrainian Sport Organization.²

² American Guide Series. *Idaho Lore*, Idaho, 1939, p. 60.

³ *Ukrainian SSR Administration Guide*. Kiev, 1973, p. 657.

⁴ *Ibid.*, p. 690.

¹ *Michigan, A Guide to the Wolverine State*, Oxford University Press New York, 1941, p. 110.

² This information was contained in a letter to the author from Mr. Jaroslaw Warywoda of Detroit, June 15, 1976.

KIEV, located in Washtenaw Country, is a summer camp-settlement of the Ukrainian American Youth Association (SUMA). Located some 40 miles west of Detroit on Whitmore Lake, Kiev covers 40 acres and was purchased in 1958. The following persons signed the purchase agreement: Ivan Bombyk, the attorney, and Messrs. Terlecky, Korolyshyn, Kalynych, Spetrycky, Tokachuk and Zubar.³

Since its purchase, three large buildings were built on the site where young people are housed during summer camps. Kiev is also used by SUMA for a variety of cultural and social events, as well as those marking important dates in Ukrainian history.⁴

There is one more settlement in Michigan which bears the stamp of Ukrainian immigrants. It is the village LISKE, located in Presque Isle County, near Lake Huron. Ukrainians, who lived in the Austro-Hungarian Empire, settled here in the 1880s. It is thought that these immigrants came from the Peremyshl region, which is now located in Poland. The name Liske aptly describes the heavily wooded region in which these immigrants settled. The word "lis" in Ukrainian means forest. These immigrants worked in cutting lumber from the vast forests of Michigan. The village used to be a busy port, the area echoing with the thud of an axe and the crash of falling trees.⁵ Today it is a quiet town where pleasure craft pull up to the shore and the blue waters around are favored by trout fishermen.

MINNESOTA

The members of the first Ukrainian group to arrive in Minnesota came from Manitoba, Canada, in the 1880s. The second group came in 1903 and established the iron mining communities of Chisholm, Hilbiup, Eveleth and Virginia. In Chisholm they built two churches; one Greek Catholic, SS. Peter and Paul, and the second Orthodox, St. Andrew.

LUCKNOW — In the Mountain Iron Area, U.S. 53, a small village established in the 1880s by Ukrainian immigrants — mining workers from Volhynia, probably from the village of Lukiv.¹

MAZEPPA — In Wabashe County, at Route 60, named after the

³ *Zelena Knyha (Green Book) Ten Years of the Ukrainian Estate "Dibrova"* Universal Slavic Printers. Detroit, 1965, p. 45.

⁴ *Pid Praporom SUMA (Under the Banner of SUMA). A Year Book*, New York, 1964, p. 82.

⁵ *Michigan, A Guide to the Wolverine State*, p. 484.

¹ *Ukrainskyj Radianskyj Entsyklopedychnyj Slovnyk, Akademia Nauk U.S.S.R.*, Kiev, 1967, Vol. II, p. 373.

Ukrainian Hetman, the hero of Byron's poem *Mazeppa*. It was established in 1863 by Swedish immigrants.²

ODESSA — La Qui Parle, at U.S. Route 75, a small village, established in the 1880s by Ukrainian immigrants from the Kherson district in South Ukraine.

ROSS — In Rosseau County near Canadian border. According to Minnesota Federal Writers' Project, a small village of Ross was established by immigrants from Halling Valley in Norway.³ It is probably derived from the historical name of Ukraine-Rus.⁴

MISSOURI

Some Ukrainian families came to Missouri in the 1870s from Nebraska and settled in Laffayette County. The second group came in 1903 and settled in the vicinity of the lead and zinc mines of Desloga, St. Francois County.¹

ODESSA — In Laffayette County, was established in the 1870s. According to the Federal Writers' Project it was platted by A. R. Patterson and John Kirkpatrick in 1778 and was called Kirkpatrick first, but the founder objected, so T. B. Blackstone, president of the railroad, suggested the name of Odessa, explaining that the wheat fields reminded him of the country near Odessa, Ukraine. The town has become an agricultural trading and shipping point. A local canning company has operated there since 1890.²

MONTANA

The first group of Ukrainians to settle in Montana came in the 1870s with German colonists from the Kherson district in Ukraine. They settled side by side with their old German neighbors. Later, in the 1890s, Ukrainians from Transcarpathia and Galicia, then part of the Austro-Hungarian Empire, came to Montana and established numerous farms which bore the names of localities in their native

² See footnote No. 3, Pennsylvania.

³ *Minnesota — A State Guide*, Federal Writers' Project, Hasting House, New York, 1938, p. 354.

⁴ Smal-Stocky, R.: *The Origin of the Word Rus'*, Slavistica VI. Winnipeg 1949. Simpson, G. W.: "The names Rus', Russia, Ukraine and their historical background," Slavistica X, Winnipeg, 1951.

¹ "Ukrainians in the Leadmines of Missouri". Svoboda (Jersey City) September 4, 1913.

² *Missouri, Federal Writers' Project*, The Missouri Highway Department, Duell, Sloan and Pearce, New York, 1941, p. 360.

land. Some of these homesteads still survive, while others have vanished.

SULA, located in Ravalli County. It derives from the Sula River,¹ a tributary of the Dnieper River in the district of Poltava. There is also a village called Sula in the nearby Sumy district.² Sula is located on the East Fork River. It was founded in 1877 and at the present has about 25 residents. One of its attractions is a service station, built of logs, located strategically at the bottom of the ascent to Gibbon Pass.³

1

NEBRASKA¹

1. BRODIE — Holt County. This name may derive from the town Brody or Brodky, a town in the Lviv district, West Ukraine. The word "brody" or "brodyty" means a water crossing in Ukrainian. The name was probably given by a local settler.²

2. COZAD — Dawson County. This appears to be a corruption of the name Kozak. A man named John Kozak headed a Ukrainian group of immigrants who came from Ohio in 1873. They called their settlement after a popular name in Ukrainian, Kozak or Kozaky, a village in the Lviv district.³

3. LISKO — Garden County. This town was named after Roman Lisko, who owned the land on which the village stands. Lisko is a common Ukrainian name and is also the name of a town in the Pere-myshl region of West Ukraine.⁴

4. ODESSA — Buffalo County. This town is named after Odessa, a large port on the Black Sea in Ukraine.⁵ The first Ukrainian settlers in Nebraska came from the Kherson region in South Ukraine. They came to this country with German colonists in the 1870s and settled

¹ *Ukrainian Encyclopedic Dictionary*, Academy of Sciences, Kiev, 1966, V. 3, p. 1968.

² *Ukrainian SSR Administration Guide*, Kiev, 1973, p. 730.

³ *Montana, A State Guide Book*, Federal Writers' Project, The Viking Press, New York, 1939, p. 304.

¹ Fitzpatrick, Lilian Linder: *Nebraska Place-names*, Lincoln, 1925, p. 13. The name Nebraska is derived from the Otoe Indian name "Ni-brathka," which means flat water, that is, "ni" means water, "brathka" means flat.

² *Istoria mist i sil USSR, Lvivska Oblast*, (A History of Ukrainian Towns and Villages in the Lviv district), Ukrainian Academy of Sciences, Kiev, USSR, 1968, pp. 116-132, 471.

³ *Ibid.*, p. 403.

⁴ Fitzpatrick, p. 66.

⁵ *Ibid.*, p. 26.

near Crowellton. In 1874, the citizens of Crowellton, at the urging of the new immigrants, changed the name of the village to Odessa.

5. TARNOV — Platte County. Established in 1889, the name derives from Tarnov, a city now in Poland. The city is located on the ethnic boundary between West Ukraine and Poland.⁶

NEW JERSEY

The first Ukrainian settlers in New Jersey usually settled in the large factory cities such as Trenton, Newark and Blairstown. Some also found work on farms and eventually saved enough money to purchase their own land.

The oldest rural settlement of Ukrainians in New Jersey was probably Great Meadows in southern New Jersey, where some 20 immigrant families settled in 1908. Subsequently these early immigrants brought their relatives from Galicia to this area, thus the Ukrainian population around Great Meadows gradually increased to some 70 families who owned farms ranging in size from 25 to 600 acres.¹

The second rural settlement of Ukrainians was in Millville, also in the southern portion of the state, where some 200 families made their homes. Many of them came from other states, such as North Dakota, in response to an advertisement in "Svoboda," the Ukrainian daily, that stated land was available in the Millville area. Many of these new arrivals were disappointed with the land, so much so that they published an open letter warning others about the advertisement in "Svoboda." The letter, signed by 16 persons and compiled by Nykola Hevchuk, was published in the Ukrainian newspaper, "Narodna Volja," in Scranton, Pa. It stated in part: "We warn our fellow countrymen against responding to the false advertisement in 'Svoboda' and counsel them not to come here to buy land."²

Nevertheless, those who did come to Millville, stayed, built homes on small farms of 10 to 15 acres, and also erected a church. Both these settlements adopted the names of the area and made no attempts to change them. Only after World Wars I and II did Ukrainian immigrants in New Jersey give their settlements Ukrainian names.

CHERCHA, located in Ocean County was named after a rest-cure resort in Western Ukraine. This resort was located eight miles south-

⁶ *Ibid.*, p. 116.

¹ Halich, Wasyl: *Ukrainians in the United States*, p. 49.

² "Narodna Volja," August 15, 1914. Scranton, Pa.

east of the town Rohatyn and came into favor between the two World Wars. It was frequented by older people suffering from arthritis and rheumatism. Chercha was founded by Stepan Bovanko (1893-1953) who felt that the muddy land of the Chercha area was similar to that of the Ukrainian resort. Chercha was incorporated on September 15, 1952 and the directors were Stepan Bovanko, Dmytro Kyzyk and Volodymyr Mryhlodsky.³ Chercha, located on Route 537 in the upper northern corner of Ocean County, was planned as a summer health resort. During the 1950s, the resort was quite active, attracting all types of Ukrainian festivals, picnics, sports events and dances in the main building called "Synja Chichka." During the 1960s, the use of the resort declined, although special cabanas were built in which the cure was available. This decline was largely due to the growth and development of Ukrainian resorts in the Catskill Mountain region of New York State. Today, Chercha is mostly inhabited by retired Ukrainians, who built their own homes on the land sold them by the Chercha corporation. The settlement has four streets which carry Ukrainian names, namely: Lepky Street, Sheptyckyj Street, Shevchenko Street and Kyzyk Street.

From 1955 to 1975 such families have lived or are still living at Chercha: Annjuk, Balaban, Bovanko, Borsch, Vynjaskyj, Desak, Drach, Hankevych, Honchar, Humenjuk, Zalisko, Kalyna, Kostenko, Kernyckyj, Kyzyk, Kumpert, Lepky, Luznyckyj, Mryhlodskyj, Osadca, Reshetylo, Tancura, Chubej, Shpernal. There are also several American families who settled in the area.

NOVA UKRAINA, located near Plainfield, U.S. 281. In 1936, 10 Ukrainian families were living in the settlement and most of them were chicken farmers. Today, this small settlement is known as New Market.

UKRAINIAN VILLAGE, located in Somerest County near Bound Brook. This settlement is owned by the Cathedral of St. Volodymyr in New York City and occupies 114 acres. The settlement has 21 small summer cottages in addition to two large community buildings and a small chapel. The settlement was incorporated in 1946 in Somerset, located 38 miles southwest of New York and one mile from Bound Brook. A monumental church, dedicated to the millions of Ukrainians who perished in the forced famine in the Ukraine in 1932-33, was built in the center of Bound Brook between 1955 and 1965. The church was built through the efforts of Mytropolyt Mstyslav as the center of Ukrainians of the Orthodox faith in the United States, as

³ I am indebted for this information to Dmytro Kyzyk in a letter dated October 9, 1975. Mr. Kyzyk was the editor of *Our Voice*, Trenton, N.J.

well as the world. The imposing structure recalls through its architecture the majestic Pecherska Lavra in Kiev.⁴

NEW YORK

Most of the Ukrainian immigrants who came into New York and New Jersey settled in the urban areas where jobs were available, while some others turned to farming, which they had done in their native land. Many of the latter settled in Long Island on small farms where they raised vegetable crops for sale to city markets. The most common crops were potatoes, beets, cucumbers and tomatoes. Others, who had more funds, left the metropolitan area and went further into the state, to such communities as Galway, Broadalbin, Lee Center, Spring Valley, Hudson and Durhamville.¹

These farms, devoted either to fruit growing or the milk industry, usually occupied 90 to 100 acres. Most of these farms were established between 1910 and 1920. One of these farms was used in 1954 for a Ukrainian Scout camp.

The Catskill Mountains, after World War II, became one of the favorite places for Ukrainian resorts and settlements. In fact, eight such resorts were established during this period:

1 — KIEV, named after the capital of Ukraine, located in Ulster County near Accord, was founded in 1965 by the Union of Democratic Ukrainian Youth. The resort covers 37 acres and boasts a panoramic view, as well as a small lake fed by a spring. Several buildings have been erected on the land in addition to a large swimming pool. A chapel was added in 1975. The settlement also has eight-week summer camps which are called Khortytsia — named after the island of the same name, a Kozak center, on the Dnieper River, "Xortycja." The camps have been in existence since the resort's establishment. The camps are specialized, some are for instruction of future camp supervisors, others are youth camps, or camps dedicated specifically to the study of Ukrainian language and culture. One camp offers the study of the bandura, a Ukrainian stringed instrument.²

⁴ I am indebted for this information to the Church Council of the Cathedral of St. Volodymyr in New York, and in particular to Ivan Kuravskyj and his letter of October 25, 1975.

¹ Halich, Wasyl: *Ukrainians in the United States*, Chicago University Press, Chicago, 1937, p. 48.

² Information on summer resort Kiev was provided by Mrs. Lidia Makarenko, director of the school "Ridna Shkola".

2 — PLAST — is derived from the word “plastun” meaning scout, Ukrainian Scouts — *Plastuny* were young men during the time of the Kozak’s State (1540-1709), who scouted the Tatars’ (Mongols) forays in the southern steppes and warned nearby villages.

Here, the camp site is located in Columbia County near East Chatham. It was founded by Plast in 1953 and covers 350 acres. When it was first purchased it had several substantial buildings and barns.

These were subsequently augmented with barracks. The new occupants also built a church in the Carpathian style, which has three moveable walls to permit hundreds of persons present on Sundays to participate in the Mass.

Each year, some five different camps are held here, ranging from camps for young children, through teenage scout camps, and special training camps for supervisors. In addition, special events and gatherings are held regularly on significant days relating to Plast history or Ukrainian historical events. An average of 400 to 500 young people attend these camps annually, thus, over the camp’s 22-year existence, some 8,000 to 10,000 persons have visited or stayed at the camp site.

3 — SOYUZIVKA — located in Ulster County near Kerhonkson. It is a summer resort of the Ukrainian Narodnyj Soyuz, and its name derived from the parent organization — (Soyuz — Soyuz-ivka). The resort was purchased in 1952 for \$70,000.00. It had been a rest home and a sanatorium for those recuperating from serious illnesses. Located atop a mountain, the site has panoramic views of the valleys below. Soyuzivka is most active during the summer months when cultural, social and sports events are regularly scheduled during weekends. It attracts both the young and old. Each year summer camps are held here for children and courses in Ukrainian language, history and culture are also offered. One of the most popular attractions at the end of the summer season is the selection of a “Miss Soyuzivka,” which attracts young girls of Ukrainian heritage from all across the United States. Numerous small settlements of Ukrainians, as well as small motels, have arisen around Soyuzivka since its establishment.³

4 — SUMA — located in Ulster County in Ellenville, not far from Soyuzivka. It is an abbreviation of the organization’s name “Spilka Ukrainskoi Molodi” with the additional “A” (denoting America). This resort-camp, occupying 150 acres, was purchased in 1955 for \$50,000. The site has a large lake suitable for bathing and boating and is fed by a stream in a picturesque setting. The site serves for

³ Letter from Volodymyr Kwas, director of the resort, of December 28, 1975.

camps of youths belonging to SUMA. The organization has built eleven buildings on the site, in addition to a chapel and a sports field. SUMA's incorporators were M. Semanyshyn, H. Cebkij and J. Humenuyk. The opening of the camp in May 1955 coincided with the 300th anniversary of the founding of Kharkov and the 150th anniversary of Kharkov University's founding.⁴

5 — UKRAINIAN CULTURAL CENTER — located in Green County, between Lexington and Hunter on Route 23A. The center of this Ukrainian settlement is a church of St. John the Baptist, which was built in the Huzul style of wooden logs, hand-pegged with no nails used. It has an adjoining meeting room done in the same style and decorated accordingly. Many art exhibits of Ukrainian artists are held here at regular intervals. Along the highway, numerous Ukrainian resorts and motels have sprung up. The first was established by Ivan Kobziar, a well-known Ukrainian soccer player. He owns a motel called "Ksenia" — a typical girl's name in Ukraine. Another motel, "Marichka," is owned by Luybomyr Lampika, a former political prisoner in the Soviet Union and a soloist with the Ukrainian Bandura Choir. Another motel, "Karpattia," is owned by Madame Bencal, a well-known actress in Ukraine prior to World War II. There are other numerous private homes and smaller guest houses and boarding houses owned by Ukrainians. This area attracts many tourists during the summer months, and particularly artists who often use the enchanting landscapes as inspiration for their work. The Ukrainian Cultural Center was built through donations by private individuals, among them Dr. Makarevych from New York and Mr. Kobziar.⁵

6 — VERKHOVYNA — is derived from the word *Verkh* — meaning mount, and Verkhovyna means mountain-side. It is located in Orange County near Glen Spey. It was purchased in 1955 by the Ukrainian Workingmen's Association, specifically for use by its membership, but also open to young people and the general Ukrainian public. The site covers 150 acres and is located at the junction of three states: New York, New Jersey and Pennsylvania. A large portion of the land is covered by pine trees with meadows throughout the woodland. It has a natural lake, a well kept park, an orchard and a flower garden. The resort has many buildings for tourists and campers, in addition to a large meeting-dance hall, several sports fields, an exercise field, a jogging trail and a swimming pool. Many

⁴ *Under the Banner of Ukrainian American Youth Association*. Published by the Executive Board of U.A.Y.A., New York, 1964, pp. 30-37.

⁵ Information on the Ukrainian Cultural Center was provided by Mr. Lampika and Mr. Kobziar.

private homes have been built by Ukrainians in this vicinity and it is estimated that almost 100 families make their homes here, either permanently or during the summer months. The Ukrainian populace has built two churches, a Catholic one of St. Volodymyr and an Orthodox one of Sts. Peter and Paul. There is also a monument to the Ukrainian soldier, and a second one of Ivan Franko, patron of the U.W.A.

Verkhovyna has an active sports school which is conducted under the auspices of "Chornomorska Sich," a Ukrainian sports organization based in Newark. In addition, there are schools where Ukrainian dances and the use of the bandura instrument are taught. Plans are underway at this time to open a school of ballet and one of ceramics. The resort has seen and hosted numerous festivals and exemplifies the fine work that is being done in teaching young people sports and exposing them to Ukrainian culture and its continuation.⁶

7 — NOVYJ SOKIL — located in Erie County, 25 miles south of Buffalo, near the town of Collins. The name derives from a Ukrainian Scout camp which existed between World Wars I and II in the Carpathian Mountains on the mountain Sokil, which means eagle. Novyj Sokil was founded in 1956 by the Ukrainian Scout Organization, "Plast." One of the principal movers in founding this camp-resort was Professor Severyn Levyckyj (1890-1962), who was the head of the Ukrainian Scout movement abroad. Others active in establishing the camp were Bohdan Pashkovskyj and Oleksander Bereznyckyj. The camp area covers 40 acres and youth camps of Plast are held here annually.

8 — ZOLOTA OSIN (Golden Autumn) — located in Kerhonkson, near "Soyuzivka," on Routes 45-55, in the vicinity of Lake Minnewaska. This is a condominium for Ukrainian senior citizens. Construction of the development, which recalls the settlements of the Carpathian Mountains in design, was begun in April 1973 and it was completed in August 1974. The settlement consists of 13 two-family buildings in which 26 families reside. The buildings have terraces and garages. A six-acre park serves the community and is jointly owned by the condominium dwellers. Under its own set of by-laws, the settlement is run by a committee whose members serve without pay and handle the details of operating and maintaining the buildings and grounds. Most of the condominium owners are Ukrainian immigrants who came to the United States after World War II. Mr. Roman Czuczke-

⁶ I am indebted to the Ukrainian Workingmen's Association for data on Verkhovyna which was supplied to me by Mr. Ivan Oleksyn in a letter dated Sept. 26, 1975.

wycz was the founder and developer of this settlement and the author expresses thanks to him for the information he was kind enough to supply.⁷

NORTH CAROLINA

MAZEPPA — a small rural community of 48 people is located in Iredale County east of Interstate 77 and Route 21, south of Statesville. In the nineteenth century it was a railroad station when the Midland Railroad was under construction.¹ There was also Mazeppa Post near Pine Valley in 1900 but in 1908 the post office was transferred to Mooresville.

NORTH DAKOTA

According to the *Origins of North Dakota Place Names* by Mary Ann Barnes Williams, there are in North Dakota 10 places which duplicate geographical names in the Ukraine. These are: Balta, Don, Kiev, Krem, three places named Odessa, Oddena, Russo and Ukraine. The others are derived from given names: Ivan, Martha, Max, Olga, Oriska, Vera, and Denbigh.¹

The first Austrian Ukrainians to settle in North Dakota were part of a larger group which came to Canada in 1896.² Three families — the Repetovsky, Dymjanjuk and Kryvoruchka — received good, treeless plots of land, and with the help of German immigration agents, moved from Manitoba to Belfield, North Dakota, in 1896. After the first three pioneer families, other families, who originally lived in the region of Borschiv in Galicia, Ukraine, came to Belfield.³ They settled on the left bank of the Green River. Around 60 families led by Dmytro Repetovsky came to North Dakota in 1905. Most of them were relatives of the former group from the same Borschiv's region. They settled to the west of Belfield, around Billings, and established a new community called Ukraina.⁴

Josep Malkovsky, one of these pioneers, opened a grocery store in which a post office was also located. He served as a postman and

⁷ Letter from Mr. Roman Czuczkewycz of August 2, 1976.

¹ The Mazeppa Journal, June 24, 1955. Also "Misto Mazeppa" *Muzeum Herald* vol. 5. Ukrainian National Museum; Chicago, March 1954, pp. 24-26.

¹ Barnes Williams, Mary Ann: *Origins of North Dakota Place Names*, The Bismark Tribune, 1966 p. 161.

² *North Dakota History*. Halich, W.: "Ukrainians in North Dakota", Vol. 18, No. 4, October 1951, p. 220.

³ *Ibid.*, p. 224.

⁴ *Origins of North Dakota Place Names*, p. 31.

delivered mail to his countrymen free of charge.⁵ In 1906 the colonists built a church. The name of the settlement, Ukraina, and the rapid construction of the church clearly show the settlers' awareness of their native heritage. Before World War I, Ukrainian immigrants came here from the area of Kiev. In 1917 they built a Ukrainian Orthodox church in Belfield, where many Ukrainians still live today.

The third group of immigrants came from the Kiev region, many from the village Sukheny, due to the persecution of Baptists in Tsarist Russia in the 1890s. They arrived in 1899 in North Dakota, most likely prompted by German immigration agents. These people settled west of Drake, where they established the communities of Kiev, Russo, Max, Martha and Denbigh, all located along railroad lines.⁶ In 1902, a Baptist church was built near the community of Kiev.

At the beginning of this century more Ukrainians came to Pierce County from Balta in the Odessa province, and established a new settlement named Balta.⁷ It was located near the settlement of Odessa which was founded in 1899 by their friends from the same province in Ukraine.

The second Odessa developed later in Ramsey County, east of Devil's Lake. In 1911 the new immigrants changed the former name of the town Birdsall to Odessa, their homeland city.⁸

The third Odessa was established in Grant County also by Ukrainian farmers.

Before World War I, many Ukrainians settled in Wilton. They became workers at a local brick factory. They built a Catholic and an Orthodox church in Wilton. At the present time both churches have around one hundred families each and church services are still said in the Ukrainian language. Wilton has many Ukrainian senior citizens, who moved there from nearby farms.

The following list briefly examines the naming of these towns:

1. BALTA, Pierce County. Originally named EGAN in 1911 for Egan Pierce, a Soo Line official. Because there was an Egan, South Dakota, it was confusing and the name was changed to Balta at the request of several residents who formerly lived near Balta in Southern Ukraine. The post office was established on February 6, 1913, with William H. Ortwein, postmaster. The village was incorporated in 1930.⁹

2. DENBIGH, McHenry County. Named by John Steinbrecker,

⁵ *Ibid.*, p. 31.

⁶ *Ibid.*, pp. 154, 155, 178, 182.

⁷ *Ibid.*, p. 231.

⁸ *Ibid.*, p. 240.

⁹ National Archives and Records Service, by the Postal Department, Washington. D.C. (80).

pioneer merchant for the village of Denisiv, Southern Ukraine. The post office was established May 12, 1900, with James A. Pendroy, postmaster.¹⁰

3. DON, Stutsman County. It is thought by some residents that Mrs. A. M. Burt, wife of the superintendent of the Dakota division of the N.P.R.R. named this station for the river Don in Eastern Ukraine. Some authorities believe that it was named for Don S. Colb, who was the work train conductor, when the siding was constructed in 1905.¹¹

4. IVAN, Faust, Barnes County. Soo Line loading station built in 1892 (on SW¹/₄ Sec. 31-141-58). It was first named IVAN, but the origin of the name is not known. It was changed to FAUST in 1898 and named for Aaron and Jacob Faust, who homesteaded in Hobat Township in 1880. Their three other brothers, Charles, Otto, and Peter also lived in Barnes County during the 1880s. The Faust loading station was removed in May, 1939.¹²

5. KIEV, McHenry County. Founded in 1906 and named by settlers from Kiev, Ukraine. The post office was established March 13, 1909, with Henry Hohenstein, postmaster.¹³

6. KREM, Mercer County. The post office was established Sept. 17, 1888, by Karl Semler, who named Krem after the Crimea, former home of many settlers in this area. Samuel Sprecher was appointed first postmaster. Eight years later the town was moved to its present site. Krem was the largest town in the county until new towns came into existence when the railroad was surveyed up to Knife River and Spring Creek Valleys.¹⁴

7. MARTHA, McHenry County. A rural post office established April 7, 1905, with Robert Thom, postmaster. It was discontinued Oct. 14, 1905, and the mail was sent to Linusville or Drake. Origin of name not known.¹⁵

8. MAX, McLean County. This Soo Line railroad station is one of the eight place names in North Dakota spelled with three letters. Paul Freitag, the first postmaster, appointed July 13, 1904, named the town for his oldest son, Maxym. In 1906 the post office was moved near the railroad, four miles west (on SE¹/₄ Sec. 9 and SW¹/₄ Sec. 10-150-83) and retained the name Max.¹⁶

¹⁰ State Historical Files on Origin of North Dakota Place Names.

¹¹ National Archives (80).

¹² Spokensfield, Walter E.: *The History of Wells County and its Pioneers*, p. 742.

¹³ *Ibid.*, p. 758.

¹⁴ Heinemeyer, C. B.: *History of Mercer County, North Dakota*, 1932, p. 47.

¹⁵ *Origins of North Dakota Place Names*, p. 155.

¹⁶ *Ibid.*, p. 178.

9. ODESSA, Pierce County. A rural post office established May 11, 1899, with Conrad Erck, postmaster. It was discontinued Feb. 15, 1900. Local Russian settlers named it for their homeland city of Odessa in Southwestern Ukraine.¹⁷

10. ODESSA, Ramsey County. Originally named BIRDSALL for F. L. Birdsall, superintendent of the Northern Pacific Railroad at that time. The town was laid out on a large scale (to the east of Devils Lake in Twp. 152-63) in anticipation of the railroad making a crossing there. The town never developed. The post office was established April 14, 1905, with Erling Christofferson, postmaster. It was discontinued August 18, 1905, and the mail was sent to Hamar, Eddy County. The name of the village was changed to Odessa, Oct. 1, 1911, by Ukrainian immigrant settlers.¹⁸

11. ODESSA, Grant County. Originally this post office was established by Emanuel Arhorn on Oct. 22, 1910; but the name of the post office was changed to Odessa on March 11, 1915, when William Martin (Vasil Martyn) was appointed postmaster. The post office was discontinued Dec. 31, 1926 and the mail was sent to New Leipzig.¹⁹

12. ODDENA, McIntosh County. Ukrainian farmers in this area wanted their post office named Odessa but there was a post office with that name in the Dakota Territory so the name was changed to sound similar. The post office was established May 19, 1894, five miles north of the present town of Zeeland (on the NW¹/₄ Sec. 32-130-73 in the home of Anton Bachmeier, postmaster); it was discontinued July 16, 1898 and the mail was sent to Kassel.²⁰

13. OLGA, Cavalier County. According to local residents it was named by a Miss Stepova (who changed her name to Prairie, a direct translation of steppe), the first school teacher in that district, for a Ukrainian princess whom she admired. The first post office, known as Saint Pierre, was established by Cyrille Saint Pierre, a Catholic priest, who was assigned postmaster Sept. 18, 1882. Soon after the township was named, the post office and the village were incorporated in 1883 and renamed Olga.²¹

14. ORISKA, Barnes County. At first the Northern Pacific constructed a station in 1872 called "Fourth Siding." It was renamed Carlton in May 1881 and in July the townsite, platted south of the railroad tracks on the NW¹/₄ Sec. 20-140-56, was named for

¹⁷ *Ibid.*, p. 233.

¹⁸ *Ibid.*, p. 240.

¹⁹ *Ibid.*, p. 130.

²⁰ *Ibid.*, p. 161.

²¹ *Ibid.*, p. 80.

Mary Carlton, who later became the wife of the first postmaster. However, in October 1881, a larger townsite called Oriska was platted (SE¹/₄ Sec. 18-140-56), just west of Carlton. Then, in November 1881, the station was renamed Oriska. The post office at Oriska was established Sept. 19, 1881, with John M. Dennett, postmaster. He and John E. Hubbell, another early homesteader, selected the name of an Indian princess, the heroine of Mrs. Lydia Sigourney's "Poems and Legends of the West." Dennett, who in 1879 homesteaded one-half mile from the present townsite, purchased the townsite land from Charlemagne Tower and with W. A. Johnson, J. E. Hubbell, J. B. Huntington and H. W. Cooper platted it.²²

15. RUSO, McLean County. This Soo Line station was supposedly named by an agent who was instrumental in bringing immigrants from Russia. The name is derived from Russ' or Russ in the German language. The Ruso townsite (founded in Sec. 5-150-80) was named July 17, 1906. It was organized as a village July 7, 1909.²³

16. UKRAINA, Billings County. A large group of Ukrainian settlers headed by Metro Repetowsky from Boroshkowitz, Western Ukraine, came in 1905 to the southeast section of the county and homesteaded along the north bank of the Green River. A post office was soon established in the store of Joe Malkowsky, who served as postmaster and hauled the mail at his own expense from Belfield.²⁴

17. VERA, Cavalier County. A rural post office on Sec. 20, Cypress Twp., established Oct. 1, 1900, with Lois Foisie, postmaster; it was discontinued Dec. 1, 1905, and mail was sent to Woodridge. Origin of the name is not known.²⁵

At the present time there are about 20,000 descendants of Ukrainian pioneers living in North Dakota, most of them prosperous farmers producing "the same golden grain" — wheat — as did their ancestors hundreds of years ago in Ukraine. Their national unity and their cultural growth was at its peak between the 1920s and 1940s. During that time they organized a chorus and dancing and drama groups which travelled from one settlement to another and provided entertainment.²⁶

The second generation, born in North Dakota, did not retain a knowledge of the Ukrainian language. The reasons for such fast denationalization were several. The immigrants were spread over a large area, they lived in close proximity to several different na-

²² *Andreas' Historical Atlas Dakota*, 1884, pp. 189, 335.

²³ *State Historical Files on Origin of North Dakota Place Names*.

²⁴ *Origins of North Dakota Place Names*, p. 83.

²⁵ *Ibid.*, p. 82.

²⁶ *Our State North Dakota*, p. 290.

tionalities, especially the Germans, and the various groups splintered into many factions. A good number of the second generation yearned for a good education. About 250 became teachers, ten became doctors and 35 became a variety of professionals. Unfortunately, most of them left North Dakota to settle in other states. There are a few Ukrainian doctors in North Dakota, and all of them came to the area after World War II. Some of them have been active in organizing Ukrainians into nationality groups.

At the present time, about half of these 20,000 residents acknowledge being of Ukrainian ancestry. One-fourth understand Ukrainian, but only about one-tenth use the Ukrainian language as their conversational language. The latter belong to the last immigration or to the oldest generation which came as children during the first decade of this century and retained the mother language.

OHIO

The first group of Ukrainian immigrants came to the State of Ohio in the 1870s from Transcarpathia, then part of the Austro-Hungarian Empire. These immigrants settled in the southeastern sector of the state and found work in the coal mines in Barton, Bel-laire, Powhattan, Bridgeport and Yorkville.¹ The second group of Ukrainians came in the 1890s from Galicia, in western Ukraine, and settled in Cleveland where they built a church of SS. Peter and Paul.² The third wave of Ukrainian immigration into Ohio occurred after World War II, when Ukrainians, fleeing the Communist rule, immigrated by the thousands to this country. The post-war immigrants settled in Akron, Cleveland, Parma, Youngstown and other industrialized cities where they were able to get jobs. These immigrants were quite conscious of their heritage and established numerous organizations. One of these groups, the Ukrainian Youth Association (SUMA) established a summer camp in Wellington which was named "Khortycia," after the Cossacks fortress on the island of the same name in the Dnieper River.

KHORTYCIA, located in Lorain County, was founded in 1965 by SUMA. The resort-summer camp covers some 57 acres and has a lake for boating and bathing. The site cost \$34,000 and its incorporators were V. Radzykevych, H. Vovk, V. Golombiovsky, M. Stavy-nychy, as well as several others.³ An average of 150 young people attend this camp annually during the summer.

¹ Halich, p. 41.

² *Almanac of the Providence Association*. Philadelphia, 1971, p. 208.

³ Information on the camp was provided by Miss Nadia Diakun.

XENIA, located in Greene County. It is a transferred place-name of Xenivka, a village in the Donec district of Ukraine.⁴

PENNSYLVANIA

Ukrainian mass immigration to Pennsylvania commenced in the year 1877 or 1878 after agents of Pennsylvania mining companies in the anthracite region succeeded in recruiting workers from Transcarpathia "to replace employees that they found hard to deal with and especially the Irish, with cheaper and more docile material."¹ Quickly the news spread to the neighboring Lemkivshchyna in Galicia. Thus it was from the mountainous border districts between Transcarpathia and Galicia — the territories of present day Western Ukraine and at the time under the political control of Austria-Hungary — that the mass Ukrainian immigration originated.

In 1877 a group of peasants just arrived in New York harbor from Galicia, were asked to come to Pennsylvania by an agent of one of these coal companies which was in need of miners because of a strike.

No one took care of these people who set off on foot for Philadelphia. Penniless and not knowing the language, they spent nights under bridges and ate only when kindhearted people fed them.² They were then taken to Shanandoh, where a Lithuanian immigrant, Rachus, known as Carl Rice, helped them to adjust to the miners' life and helped them resolve their conflict with the local miners, mainly Irishmen.³ Their friends and acquaintances arrived later and settled in Shamokin, Mount Carmel, Olifant and Scranton.

Ukrainian miners in Pennsylvania worked very hard and although some of them were lucky enough to buy land, they never founded their own villages.

MAZEPPA,⁴ Union County, located 17 miles west of Lewisburg, probably named in honor of Hetman Ivan Mazepa. The spelling

⁴ *Ukrainian SSR Administration Guide*. Kiev, 1973, p. 652.

¹ Balch, Emily G.: *Our Slavic Fellow Citizens* (New York: 1910), p. 211. This classic work, which was reprinted by the Arno Press and the New York Times in 1969, provides considerable information on the early Ukrainian immigration.

² "SVOBODA," November 4, 1897, this first group of Ukrainian miners arrived from the village of Ustia in eastern Galicia, and the first miners were Ivan Mucha, Josef Sochak, Ivan Glova, Anton Luhkovich, and Stefan Murza.

³ Semenovich, Volodymyr: *Ukrainian Immigration in the USA*, "Ukraine"-weekly, March 13, 1931.

⁴ Ohloblyn, O.: *Hetman Ivan Mazepa and His Times*, New York-Paris-Toronto, 1960.

was changed according to the poem *Mazeppa* by George Gordon Byron (1788-1824). The town was established in the 1870s by Swedish immigrants.

MAZEPPA FURNACE, Mercer County, located one mile east of Mercer. It was built in 1846.⁵

UKRAINIAN HOMESTEAD, Carbon County, also called Olzhychivka in the Ukrainian language, was founded in 1952 by the organization for the Rebirth of Ukraine.⁶ The settlement lies 80 miles north-east of Philadelphia, 2 miles from the Pennsylvanian Turnpike, not far from the town of Lehighton near Route 209. The homestead hosts many jamborees and camps. Around the homestead live about 40 Ukrainian families.⁷

TEXAS

Two separate group of Ukrainian immigrants settled in Texas during the nineteenth century. These were primarily farmers, looking for open land to farm as they did in their native land. The first group came in the early 1890s, while the second group arrived in 1896. The second group consisted of some 60 families who first were supposed to settle in Canada where homestead land was easily obtainable. However, they were lured by rather unscrupulous agents to Texas where land was becoming scarce. Thus, instead of becoming farmers, they settled near Vernon as farmworkers. Later, they were able to either rent or buy small farms. At the beginning of the twentieth century, Ukrainian colonists were living in the vicinity of Bremond, Anderson, Marlin and Schulenburg.¹

Ivan Mazepa was determined to secure the independence of Ukraine. He made a treaty with King Charles XII of Sweden who was at war with Peter I, tsar of Russia. The combined Swedish and Ukrainian forces were defeated by Tsar Peter at the battle of Poltava on July 8, 1709.

⁵ *Guidebook to Historic Places in Western Pennsylvania*, University of Pittsburgh Press, Pittsburgh, 1938, p. 104.

⁶ Olzhychivka — Ukrainian Homestead was named in honor of the Ukrainian poet Olexander Olzhych who was killed by Germans in 1945. For this information I am in debt to Mrs. Oksana Gengalo, the organizer, and Mr. Bak-Boychuk, the director of the settlement.

⁷ The families and owners of the summer houses are: Aleskevych, Andryko, Anniuk, Batiuta, Bobynsky, Boyczuk, Chapowsky, Charanebura, Chudyk, Chomyn, Cichensky, Cisyk, Dombchewsky, Dupirek, Ferkuniak, Geletkanych, Gengalo, Halas, Hanas, Hewko, Holiney, Huk, Hula, Iwashkiw, Jarema, Jurkiw, Kobryn, Korona, Kosopud, Kozak, Krywy, Kyj, Lishchynskyj, Luciwi, Lysobej, Mechnyk, Mychalewsky, Nimylowycz, Onuferko, Podolak, Popil, Popowych, Pryshybynsky, Rychwicky, Sewchyn, Shuhan, Stebelsky, Stefurak, Trypujanko, Turcheniak, Warware, Woskolub, Wownianka, Woytowych, Wyniawsky, Yarema, Yaremko, Zadvorniak, Zguta, Zub.

¹ Halich, p. 51-52.

ODESSA, located in Ector County, 115 miles northwest of San Angelo. It was founded in 1881 by Ukrainian immigrants from the Kherson region in Ukraine. Odessa grew slowly and sedately since there were many Methodists in the town and saloons were not permitted until 1898.² It was incorporated as a city in 1927 and the present population is nearly 30,000 people. Today it is an oil town and a center for oil-field equipment, chemicals, foundry products and other materials needed for oil exploration. The city also is known as a livestock shipping center.

ZAVALLA, located in Angelina County. The name is a transferred place name, derived probably from the ancient town of Zavalla on the Buh River, in Southern Ukraine. According to the Texas Guide,³ the town's name derives from an old settlement near Jasper that was the seat of government for the De Zavala colony in 1829. It is thought that the changed spelling of the town, to include the double "l's," may have occurred during its settlement by Ukrainian immigrants.

WASHINGTON

The first group of Ukrainians came to the state of Washington with German colonists in the 1870s from Kherson, the Odessa region and the Kharkiv district, but they all came as Russian citizens.¹

LYMAN,² Skagit County. It is a transferred name of the village Lyman in the Kharkiv district. It was a very busy Railroad town in the 1880s. Today there is a lumber mill which operates periodically and supports the nearby population, numbering some 400 persons.

ODESSA, Lincoln County. It is also a transferred name from the Black Sea port, where the first immigrants lived before coming to the United States. It was established in 1886 in a highly productive wheat area, where Ukrainian immigrants produced the "golden

² *Texas, A Guide to the Lone State*. Compiled by workers of the Writers' Program of the Work Projects Administration in the State of Texas. Hasting House Publishers, New York, 1940, p. 408.

³ *Ukrainian Encyclopedic Dictionary*, Academy of Sciences, Kiev, 1966, V. I, p. 734.

⁴ *Texas Guide*, p. 383.

¹ Chupko, Julian: "Obrazky z Ameryky," *Svoboda*, Jersey City, March 19, 1896, pp. 1-2.

² *Ukrainskyj Entsyklopedychnyj Slovnyk (Ukrainian Encyclopedic Dictionary)* AN URS, Kiev, 1967, Vol. II, p. 328.

Delta of the Dnieper River is also called Lyman in the Ukrainian language.

grain," much like their ancestors in Ukraine. Odessa produces annually more than 2,000,000 bushels of wheat.³

OLGA, Orcas Island. It is a historical name, derived from the Kievan princess Olha, who became a Christian in 957 A.D. The town was established at the beginning of the nineteenth century, probably during Lisiansky's voyage in 1803-1806. Now it is a resort center at the head of Buck Bay.

ROSLYN, Kites County. The name is derived from a Ukrainian word, Roslyj, meaning large. It was established in 1886 as a coal mining town, where poor immigrants from the mountainous districts of present Western Ukraine settled.⁵

USK, Pend County. It is a transferred name of the village Usok, Sumy district of Ukraine.⁶ The immigrants from the village Usok who came at the beginning of this century, bought cheap stump land, in the hope of farming it. However, the land was often unproductive because of its gravel or clay composition. These settlers moved to other states later.⁷

Conclusion

The purpose of this study is to give an overview of how Ukrainian immigrants influenced the development of this nation through giving names derived from their homeland to their new settlements, rivers, streams, islands and other geographical locales. Most of these names are either transferred place names, that is, names taken directly from villages, towns, cities and rivers of their homeland, or names that derive from the surnames of the Ukrainian pioneers that settled in the United States.

This work is not intended as a conclusive study of this phenomenon nor a definitive work on the exact origin of each name. In order to have accomplished these two purposes it would have been necessary to visit each and every one of these locales, talk to the older people who still live there, and do an exhaustive analysis of local lore.

³ *Washington: A Guide to the Evergreen State*, Writers' Project, Washington State Historical Society, 1946, p. 327.

⁴ *Ibid.*, p. 626.

⁵ *Ibid.*, p. 317. Unfortunately the author applies the term Slavs to all non-English speaking immigrants from Southern and Eastern Europe, who during the nineteenth century were under control of Austria-Hungary.

⁶ *Ukrainian SSR Administration Guide*, Kiev, 1973, p. 730.

⁷ *Washington Guide*, p. 430.

This study may be considered a beginning for future investigations, one that will give scholars a starting point where to look and what sources to follow to produce a comprehensive work on the subject.

Of particular interest are the new Ukrainian settlements in this country, those that came into being after World War II which brought an influx of Ukrainian immigrants into this country who successfully escaped the Communist takeover of Ukraine. Many of these new settlements are still in the formative stages. Detail is given about them for future research and reference. This has not only been done for the benefit of scholars but for Ukrainians who may one day travel from the native Ukraine to this country as tourists and may find these settlements of interest.

In addition, these new settlements may be of particular interest to young people who were born, or will be born in this country, of Ukrainian parents. Here in these settlements, the folklore, customs and culture of the land of their forefathers is being preserved and interpreted in modern terms.

.

ВІДПОЧИНКОВІ ОСЕЛІ ХХ ВІКУ В ПІВНІЧНІЙ АМЕРИЦІ

Resume

UKRAINIAN RESORTS OF THE TWENTIETH CENTURY

Following World War II, an estimated one million Ukrainian immigrants flocked to the New World. In the 1950s, five Ukrainian settlements were established in Canada and six in the United States. At first, these new communities served as summer camps or summer resorts for the growing Ukrainian population. Subsequently, in the 1960s and 1970s, these resorts became year-round communities as many Ukrainians, reaching retirement age, built their homes there. In every case, these communities have their own church or chapel and between 20 and 200 permanent homes. Not all these settlements have their own post offices or appear on regional maps as was the case with new settlements arising in open lands during the 19th century.

*

На території Північної Америки є понад 200 українських географічних назв — 120 в Канаді та 80 в США, хоч і не всі з них позначені на картах обох держав. В Канаді найбільше місцевостей основаних українцями можна знайти в таких провінціях: Альберті, Манітобі, Саскачеван й Онтаріо,¹ а в США — на Алясці — 13, в Каліфорнії — 2, в Делевар — 3, Мішіген — 3, Міннесота — 3, Міссурі — 1, Монтана — 2, Небраска — 5, Нью-Джерзі — 3, Нью-Йорк — 7, Норд Дакота — 13, Савт Дакота — 1, Огайо — 2, Пенсильвенія — 3, Тексас — 2, Вашингтон — 5.²

Всі місцевості були основані українськими емігрантами, що прибули до США в 19-ому і 20-ому століттях. Згідно з працею Василя Галича «Українці в США» (досі ще не завершеної студії), було три етапи української заробітної еміграції в періоді 1870-1936, коли то надруковано його докторську дисертацію.³ Перша

¹ Рудницький, Я. Б.: «Українські назви в Канаді» *Ономастика І*, Вінніпег, 1951, стор. 40-45.

² Власенко-Бойцун, А.: *Українські назви у ЗСА*, Бісмарк-Грілі, 1977, стор. 7-55.

³ Галич, Василь: *Українці в ЗСА*. Halich, Wasyl: *Ukrainians in the United States*. The University of Chicago Press, Chicago, 1937, p. 12.

масова еміграція почалась у 1870 р., і продовжувалась до 1899 р., друга — від початку нашого століття до Першої світової війни і третя, чисельно найменша, від 1924 р. до Другої світової війни. Очевидно, що так звана політична еміграція є четвертою з черги, найбільше масовою еміграцією.

Після Другої світової війни прибуло до Північної Америки більше мільйона українських емігрантів. Вони поселились у містах і місцевостях, де вже раніше в минулому столітті і на початку цього віку побудовано церкви і зорганізовано товариства, що висилали афідавіти своїм землякам, які опинились в ДІ-ПІ таборах у Німеччині.

Переборовши перші труднощі влаштування і праці вже на початку 50-их років громади почали купувати площі чи фарми, де можна було б відкрити відпочинкові оселі та проводити табори для дітей і молоді. Потребу своїх осель для збереження молоді при своїй громаді зрозуміли проводи українських церков — УКЦ і УПЦ, які вже наприкінці 1940-их і в перші роки 1950 закупили відповідні фарми, де постали Український Парк в Канаді в Манітобі та Українське село в США,стейті Нью-Джерзі.

Відпочинкові оселі подібно як і хліборобські 19 віку можна поділити на три категорії: 1) Переміщені назви, тобто назви, перенесені з України без ніяких змін, наприклад: Київ, Полтава, Черче. 2) Назви, що походять від українських прізвищ — Ольжич — Ольжичівка. 3) Новотвори, тобто назви, які створено вже в Америці, напр. Союзівка, оселя Українського Народного Союзу, чи СУМА, оселя Спільки Української Молоді Америки, тобто скорочення назви тієї ж молодечої організації. Засадничою різницею між поселеннями 19 і 20 століть це їхній характер. Перші побудовані серед безлюдних степів зуміли закріпити власну назву та сільський уряд і пошту, а відпочинкові оселі основані близько міст і містечок включились у місцевий уряд та найближчий поштовий уряд. Оселі 20 століття зареєстровані офіційно лише як українська посілість, чи село, а їхні українські назви не зазначені на карті.

Загалом всі оселі в Канаді та США були в початках літніми таборами для дітей і молоді, згодом у 1960-их-1970-их роках характер осель почав змінятися, вирости нові гарні будинки в першу чергу адміністративні, модерні кухні та їдальні, церкви чи каплиці, а близько осель доми «дачі» батьків, що досягнули старшого віку. Під сучасну пору, біля кожної оселі є приватні доми від 20-200, в яких живуть постійно ті, що на початку були найбільш активними в придбанні та веденні молодечих таборів, а тепер по суботам і неділям влаштовують пікніки, гостини чи з'їзди.

КАНАДСЬКІ ОСЕЛІ

Після другої світової війни більша частина четвертої еміграції поселилася в Канаді, де українці (після британців і французів) становлять третю національну групу. Там і постали в ранніх 1950-их роках відпочинкові оселі за старанням Української Католицької Церкви та молодечих організацій в таких провінціях: Манітоба, Саскачеван, Альберта, Онтаріо.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАРК — це оселя УКЦ в Манітобі, основана в 1951 р. над озером Вінніпег у віддалі 60 миль на північ від міста Вінніпег, куди вигідно можна доїхати дорогами чч. 8 і 9. Оселя займає 200 акрів, де зберігається старенька хата першого емігранта з 19-ого століття і де побудовано спершу літні курені для дітей таборників, згодом влаштовано спортові площі, а в 1960 році побудовано простору каплицю. На оселі відбуваються юнацькі і новацькі табори двох молодечих організацій Пласту і СУМ, остання має свій куток «Зелений бір». Біля оселі понад 50 літніх домів, у яких стало живуть старші люди, переважно пенсіонери. Кожного року відбувається тут празник св. Володимира, на який масово приїжджають батьки і дідуся пластової і сумівської молоді.⁴

САСКАЧЕВАНСЬКА ДІБРОВА — власність УКЦ, якою користуються всі молодечі організації — Пласт, СУМ і ОКМ для переведення літніх таборів для молоді та й інші католицькі установи обох великих міст Саскатуну та Веджайни. Оселю цю відкрито в 1960 р., а в 1980 р. побудовано церкву.

ГОЛУБИНЕ ОЗЕРО — це оселя ОО. ВАСИЛІЯН, положена 30 миль на захід від Едмонтону, основана в 1965 році, служить під сучасну пору як школа для католицьких хлопців і сиріт, що бажають бути священиками. Літом відбуваються там пластові та сумівські табори для молоді Західної Канади, а передовсім табори для молоді Об'єднання Католиків.

ОНТАРІО

В провінції Онтаріо постало дев'ять українських відпочинкових осель, із яких чотири належать до осередків Спільки Української Молоді, дві до Пласту, одна до товариства ветеранів Першої Української Дивізії, а найстарша до прогресивної партії канадських українців.

⁴ Інформації про католицькі оселі завдячую Всечеснішому Отцеві Добрянському, основникові Українського Парку.

1. ВЕСЕЛКА — це найбільше популярна оселя СУМ-а, що займає 100 акрів землі, близько, (40 миль на захід) Торонта в су-сідстві другої оселі — Полтави. Основана в 1954 році стала центром таборування для кількох близьких осередків, а тим самим місцем зустрічі сумівської молоді більших міст південного Он-таріо. На оселі збудовано два десятки окремих будинків, що служать різним потребам таборів й адміністрації. Через оселю пере-пливає потік, що додає чару старим кедром, які ростуть і при-крашують оселю. В 1970 р. побудовано купальний басейн, кап-лицю свв. Володимира й Ольги, яку в 1973 р. посвятив патріарх УКЦ Йосиф і владика Кир Ісидор. Під сучасну пору Веселка слу-жить тільки сумівським табором, але нова дирекція, створена з представників кількох осередків плянує поширити і розбудувати оселю як відпочинковий ресорт для ширшого громадського вжит-ку, передовсім для старших віком сумівців і прихильників.

2. БІЛОГОРЦА — це друга оселя біля Судбур у північній ча-стині Онтаріо. Оселя ця дещо менша як Веселка, займає 75 ак-рів землі, вздовж озера «Раттер лейк» на гранітнім березі з пре-красними видами в далечині із стрімкими берегами, тому добре надається для водних і мандрівних таборів. Оселя Білогорця на-лежить до осередка СУМ в Судборах, основана пізніше ніж Ве-селка, але має три палатки та будинок, в якому міститься кухня, їдальня й адміністрація.

3. ДІБРОВА — найдалше висунена на північ оселя осередка СУМ у Тандер Бей, якому задалеко і до Вінніпегу і до Судбур. Основана в 1958 р. служить сумівцям з двох міст.

На оселі Діброва відбуваються літні табори двох сумівських осередків у містах Порт Артур і Тандер Бей, бо оселя розполо-жена всього 11 і 12 миль від тих місцевостей. Оселя займає лише 57 акрів землі, на якій побудовано дві паланки: їдальню і кухню. Діброву відвідують часто батьки і гості обох міст.

4. КАРПАТИ — це друга оселя осередка СУМ у Тандер Бей і віддалена від першої оселі всього 22 милі. Займає дещо біль-шу площу, покриту лісом та має своє власне озеро. Під сучасну пору відбуваються там табори юних сумівців, бо площа нада-ється добре на теренові гри, а озеро на плавання човнами і рибал-кування.⁵

5. СІЧ — це велика пластова оселя в Грефтоні над озером Онтаріо. Основана в 1955 р. на 200-акровій площі поділений на

⁵ «Оселі СУМ у світі». Альманах «Гомону України» на рік 1982, Видав-нича Спілка «Гомону України», Торонто, 1982, стор. 81.

1. ВЕСЕЛКА — це найбільше популярна оселя СУМ-а, що займає 100 акрів землі, близько, (40 миль на захід) Торонта в су-сідстві другої оселі — Полтави. Основана в 1954 році стала центром таборування для кількох близьких осередків, а тим самим місцем зустрічі сумівської молоді більших міст південного Он-таріо. На оселі збудовано два десятки окремих будинків, що служать різним потребам таборів й адміністрації. Через оселю пере-пливає потік, що додає чару старим кедром, які ростуть і при-крашують оселю. В 1970 р. побудовано купальний басейн, кап-лицю свв. Володимира й Ольги, яку в 1973 р. посвятив патріарх УКЦ Йосиф і владика Кир Ісидор. Під сучасну пору Веселка слу-жить тільки сумівським табором, але нова дирекція, створена з представників кількох осередків планує поширити і розбудувати оселю як відпочинковий ресорт для ширшого громадського вжит-ку, передовсім для старших віком сумівців і прихильників.

2. БІЛОГОРЩА — це друга оселя біля Судбур у північній ча-стині Онтаріо. Оселя ця дещо менша як Веселка, займає 75 ак-рів землі, вздовж озера «Раттер лейк» на гранітнім березі з пре-красними видами в далечині із стрімкими берегами, тому добре надається для водних і мандрівних таборів. Оселя Білогорща на-лежить до осередка СУМ в Судборах, основана пізніше ніж Ве-селка, але має три палатки та будинок, в якому міститься кухня, їдальня й адміністрація.

3. ДІБРОВА — найдаліше висунена на північ оселя осередка СУМ у Тандер Бей, якому задалеко і до Вінніпеґу і до Судбур. Основана в 1958 р. служить сумівцям з двох міст.

На оселі Діброва відбуваються літні табори двох сумівських осередків у містах Порт Артур і Тандер Бей, бо оселя розполо-жена всього 11 і 12 миль від тих місцевостей. Оселя займає лише 57 акрів землі, на якій побудовано дві паланки: їдальню і кухню. Діброву відвідують часто батьки і гості обох міст.

4. КАРПАТИ — це друга оселя осередка СУМ у Тандер Бей і віддалена від першої оселі всього 22 милі. Займає дещо біль-шу площу, покриту лісом та має своє власне озеро. Під сучасну пору відбуваються там табори юних сумівців, бо площа нада-ється добре на теренові гри, а озеро на плавання човнами і рибал-кування.⁵

5. СІЧ — це велика пластова оселя в Грефтоні над озером Онтаріо. Основана в 1955 р. на 200-акровій площі поділений на

⁵ «Оселі СУМ у світі». Альманах «Гомону України» на рік 1982, Видав-нича Спілка «Гомону України», Торонто, 1982, стор. 81.

дві частини: Пластову Січ та приватні ланки, на яких вирости домики пластових родин. Кожного року відбуваються там новацький й юнацькі виховні та вишкільні табори т. зв. «Лісової школи», тобто виховників пластової молоді, що таборує на Січі, звичайно, між 150-200 молодих людей. На оселі побудовано ряд паланок, адміністративний будинок, кухню, їдальню і каплицю.⁶

6. ГОВЕРЛЯ — це оселя ветеранів Української Національної Армії першої Дивізії, положена 40 миль на північ від Торонта при шляху ч. 48. Придбано цю оселю в 1955 р. в першу чергу для колишніх членів Дивізії, які мають там свої власні вакаційні домики, а деякі живуть вже постійно. На оселі побудовано громадський дім з просторою залю, де відбуваються імпрези і товариські зустрічі дивізійників і їхніх родин. Протягом літнього сезону в неділі доїздить священник і відправляє Службу Божу для численних вакаціонерів і пенсіонерів Дивізії.⁷

7. ПОЛТАВА — це перенесена назва міста Полтави (тобто міста, що лежить над рікою Лтава), основана в 1950 р. емігрантами, переважно емеритами, які живуть постійно на оселі. Канадська Полтава близько Торонта, всього 36 миль на захід від міста, тому дуже вигідна для тих, що ще працюють і доїжджають на працю до Торонта.

8. УНО — це оселя Українського Народного Об'єднання над озером Сімко, при шляху ч. 11, около 70 миль на північ від Торонта. Оселя багата, має гарні доми, церкву і мотелі. Літом відбуваються там відпочинкові табори МУНО, тобто Молоді Українського Народного Об'єднання.⁸

9. КИЇВ — також перенесена назва столиці, власність Української Греко-Православної Церкви. Оселя Київ велика і добре розбудована на 200 акрах землі. На оселі гарна церква св. Андрія Первозваного, митрополіча палата та цвинтар-пам'ятник, подібний до цвинтаря у Бавидбруку з українсько-мовними надгробниками. На оселі відбуваються релігійні празники, похорони та поминки. Оселя розположена близько міста Палермо при шляху ч. 25 і 5.

10. Недалеко від канадської оселі Київ лежить оселя (радянської канадської партії) ім. Т. Шевченка. Тут поставлено пам'ятник нашого поета, виконаний в УРСР та музей, якого экс-

⁶ Авторка відвідувала цю пластову оселю в 1957 р. разом з курінем ім. Н. Кобринської, а в 1975 приватно.

⁷ Інформації про Говерлю і Полтаву завдячую полковникові УНА Р. Бойцун з Торонта.

⁸ Інформації про Київ завдячую ВШ. Пані Олі Почапській з Торонта.

понати також спроваджені з Радянської України. На оселі відбуваються з'їзди прогресивної партії та часто бувають гості і делегації з СРСР.⁹

КВІБЕК

ВЕРХОВИНА — це оселя Спілки Української Молоді в Монреалі в провінції Квібек, основана в 1955 році в Спокійних горах, що належать до пасма Лорентійських гір, біля містечка Сант Теодоре де Чертсей, куди тепер веде дорога «Шемен Юкранієнне». Напочатку куплено 80-акрову ферму, на якій вже першого літа побудовано новий будинок, потім кожного року батьки юних сумівців працювали над розбудовою оселі. В 1958 році побудовано паланки за потоком, куди перенесено таборування. В тому році закуплено в сусідстві 120 акрів землі, якої ділки продавано рідним і симпатикам оселі. Так і постало мініатюрне село, куди спершу приїжджали власники у вільні дні та свята, а згодом замешкали постійно.

Крім виховних і вишкільних таборів, що їх влаштовує СУМ кожного року, на оселі Верховина відбулась підготовка на Український день «Експо 67», з нагоди світової виставки «Людина і світ» — Експо 67 і Зліт сумівців около 1.000 осіб, які провели десять днів на Верховині. Другий Світовий зліт СУМ відбувся в 1976 році, в тому ж часі, що й Світова Олімпіада в Монреалі, і притягнув на Верховину українців з усіх країн. Під сучасну пору відбуваються на Верховині літні та зимові табори, бо один великий будинок має ogrівання.

На оселі — два озера Хмельницького та Жаб'яче і великий Чигиринський камінь — свідки українських таборів, молодечого росту й рідної пісні в Лорентійських горах Канади.¹⁰

⁹ Авторка відвідувала канадські оселі в 1979 і 1980 роках.

¹⁰ Кінах, Марія: «Оселя Монреальського осередку СУМ «Верховина». Альманах «Гомону України» на рік 1982, стор. 78-80.

ВІДПОЧИНКОВІ ОСЕЛІ XX ВІКУ В США

НЬЮ-ДЖЕРЗІ

Після Другої світової війни кільканадцять тисяч українців поселились в стейті Нью-Джерзі, головню в столиці стейту — Трентоні та в Ньюарку і Міллвіл, де вже раніше були українські громади і церкви. Подібно як в Канаді нові емігранти спішили придбати нові посілости, передусім для своїх дітей на літні табори, для відпочинку і зустрічей для дорослих, що в перших роках працювали важко по різних фабриках.

УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО в Самерсет — це власність катедри св. Володимира в Нью-Йорку, заінкорпороване в 1946 р. стало прибіжищем у 50-их роках усіх українців, що поселились в Нью-Джерзі. Село лежить близько Нью-Йорку, всього 38 миль на південний захід і одну милю на південь від Бавндбруку, а 30 миль напівніч від столиці Нью-Джерзі — Трентону. Посілість займає 114 акрів із власним потоком, садом і виноградною стежкою.

У селі є 21 домок та два великі будинки і мала церковна каплиця. Надзвичайно догідний доїзд до Українського села шляхами чч. 22, 287, 202, 206 поживавив відвідування цього найближчого до трьох великих міст — Нью-Йорку, Філядельфії і Трентону — українського центру, де в 50-роках відбувалися фестини, пікніки, з'їзди і табори різних організацій без огляду на їх релігійну чи політичну приналежність.*

У центрі міста Бавнд Бруку збудовано в роках 1956-1965 церкву-пам'ятник у честь жертв голодомору 1932-33 ім. св. Андрія. Пам'ятник, збудований заходом Митрополита Мстислава, став центром православних українців у США та й в усьому світі. Чудова церква-пам'ятник нагадує печерську Лавру в Києві, є не лише окрасою міста Бавнд Бруку, але також гордістю всіх українців в Америці та українським Пантеоном, де спочивають визначні й менше визначні сини і доньки України.¹

Біля церкви-пам'ятника відбуваються щорічно поминки в Провідну неділю після Великодня та багато релігійних і патріо-

* На цій площі відбувся в 1949 перший пластовий табір юначок «Перелетні птиці» з участю 16 дівчаток, який провела авторка цієї праці, основниця Пластової Станиці в сусіднім Трентоні.

¹ Інформації про українське село та церкву св. Андрія завдячую голові Церковної Ради катедри св. Володимира ВШ. Іванові Куравському. Лист до авторки з 27 жовтня 1975 р.

тичних імпрез, ювілеїв тощо. У 1983 р. збудовано біля церкви величавий пам'ятник у пошану і пам'ять Митрополита В. Липківського.

ЧЕРЧЕ — старинна назва, що походить від слова *чернець-черчик*,² а черчя — місце, де жили ченці. Це, очевидно, перенесена назва з України. Черче — це купелева місцевість у Західній Україні в рогатинському районі, 18 миль на південний схід від міста Рогатина, де між двома світовими війнами проводили вакації старші люди, лікуючись від ревматичних недуг.

ЧЕРЧЕ в Нью Джерзі оснував колишній директор купелевої місцевості в Україні — Степан Бованко (1893-1954) в болотнистому районі Овшен при дорозі ч. 537, 37 миль на північний схід від Філядельфії та 20 миль від Трентону. Інкорпорацію Черче зареєстровано 15 вересня 1952 р. В 1950-их роках на тій оселі відбулось чимало спортових змагань, яких промотором був Іван Бойцун. У 1960-их роках відвідування оселі значно зменшилось, бо в той час розвинулись інші вакаційні оселі в горах Кетскіл. В 1970-их роках оселя стала селом емеритів, які побудували там власні доми. Все ж таки оселя має чотири вулиці з українськими назвами, а саме: Шептицького, Шевченка, Лепкого і Кузика, останній побудував там кілька домів.³

НЬЮ-ЙОРК

Гори Кетскіл стали улюбленим місцем поселення українців після Другої світової війни. Там наче гриби по дощі виросли відпочинкові оселі різних організацій: Пласту, Народнього і Робітничого Союзів, СУМА, ОДУМ і Гантерського Культурного осередку.

ПЛАСТ або ВОВЧА ТРОПА — остання це переклад з англійської оригінальної назви (Волф-гіл) постала в 1953 р. заходом Краєвої Пластової Старшини в Нью-Йорку в 1953 р. Оселя займає 350 акрів, де поруч старих будинків побудовано курені, а на горбку дерев'яну церковцю в карпатському стилі, характеристичну тим, що має рухомі стіни-двері, які відкриваються на три сторони, щоб сотні молоді могли брати участь у Службі Божій. Кожного року на тій пластовій оселі відбувається кілька таборів і пластові зустрічі з нагоди важливіших роковин, беручи пере-

² Грінченко, В. Д.: *Словар українського язика*, Київ, 1909, т. 4, стор. 458.

³ Інформації про Черче завдячую ВШ. Д. Кузикові, довголітньому директорові тієї оселі. Лист до авторки з 9 жовтня 1975 р.

січно 500 осіб, за 30 років дає це поважну кількість учасників — 15 до 20 тисяч осіб.⁴

НОВИЙ СОКІЛ — це також пластова оселя, а сама назва переміщена з відпочинкової пластової оселі в Карпатах, біля села Підлюте, де була літня резиденція Митрополита Андрея Шептицького і де відбувалися пластові табори на горі Сокіл.

Оселя Новий Сокіл лежить у північній частині стейту Нью-Йорк, 25 миль на південь від Боффальо, при шляху ч. 75, у північній частині містечка Коллінс. Оселю основано заходом Пластової станиці в Боффальо, де проживав тоді Начальний Пластун — Сірій Лев, проф. Северин Левицький (1890-1962). Оселя займає 40 акрів, на якій збудовано адміністративний будинок, кухню, їдальню та курені, де таборує пластова молодь кожного літа, пересічно 100 осіб.⁵

КИЇВ — це оселя Об'єднання Демократичної Української Молоді, що розположена біля містечка Акрон при шляху ч. 209, вісім миль від Союзівки, займає 37 акрів із малим озером і потічком на межі під похилом мальовничої гори. Оселя має декілька будинків для гостей та великий купальний басейн. Оселя Київ заснована в 1965 р., а в 1975 р. побудовано там гарну каплицю. На оселі є окремий табір, який має назву Хортиця. Від 1965 р. відбуваються там табори для молоді і виховників ОДУМу й оригінальні табори навчання гри на бандурі під протекторатом Капелі ім. Шевченка та під проводом Григорія Китастого.⁶

СОЮЗІВКА — оселя Українського Народного Союзу, а її назва типово українська як Кирилівка чи Спасівка, які постали за козацьких часів у 15-16 ст. Союзівку закупив УНС у 1952 році за 70.000 доларів. Раніше це була санаторія д-ра Фурда. Союзівка лежить в горах Кетскіл при шляху ч. 209, тобто 3 милі на північ від того шляху і 5 миль від містечка Кергонксон. На протязі літніх місяців відбуваються на Союзівці мистецькі вечорі та вечірки, які притягають молодь й старших. Кожного року відбуваються там відпочинкові табори для дітей і курси українознавства для студентів, а кожної осені вибір кралі «місс Союзівка», що й є найбільше популярною імпрезою на славній Союзівці.⁷

⁴ Авторка була кількакратно команданткою пластових таборів юначок в роках 1955-1962.

⁵ Авторка відвідувала Новий Сокіл в 1958 і 1975 р.

⁶ Інформації про Київ подала ВШ. Лідія Макаренко, директорка «Рідної школи» у Філадельфії.

⁷ Інформації про Союзівку завдячую ВШ. Володимирові Квасові, довголітньому директорові цієї оселі. Лист до авторки з 28 грудня 1975 р.

тичних імпрез, ювілеїв тощо. У 1983 р. збудовано біля церкви величавий пам'ятник у пошану і пам'ять Митрополита В. Липківського.

ЧЕРЧЕ — старинна назва, що походить від слова *чернець-черчик*,² а черчя — місце, де жили ченці. Це, очевидно, перенесена назва з України. Черче — це купелева місцевість у Західній Україні в рогатинському районі, 18 миль на південний схід від міста Рогатина, де між двома світовими війнами проводили вакації старші люди, лікуючись від ревматичних недуг.

ЧЕРЧЕ в Нью Джерзі оснував колишній директор купелевої місцевости в Україні — Степан Бованко (1893-1954) в болотнистому районі Овшен при дорозі ч. 537, 37 миль на північний схід від Філядельфії та 20 миль від Трентону. Інкорпорацію Черче зареєстровано 15 вересня 1952 р. В 1950-их роках на тій оселі відбулось чимало спортових змагань, яких промотором був Іван Бойцун. У 1960-их роках відвідування оселі значно зменшилось, бо в той час розвинулись інші вакаційні оселі в горах Кетскіл. В 1970-их роках оселя стала селом емеритів, які побудували там власні доми. Все ж таки оселя має чотири вулиці з українськими назвами, а саме: Шептицького, Шевченка, Лепкого і Кузика, останній побудував там кілька домів.³

НЬЮ-ЙОРК

Гори Кетскіл стали улюбленим місцем поселення українців після Другої світової війни. Там наче гриби по дощі вирости відпочинкові оселі різних організацій: Пласту, Народнього і Робітничого Союзів, СУМА, ОДУМ і Гантерського Культурного осередку.

ПЛАСТ або ВОВЧА ТРОПА — остання це переклад з англійської оригінальної назви (Волф-гіл) постала в 1953 р. заходом Краєвої Пластової Старшини в Нью-Йорку в 1953 р. Оселя займає 350 акрів, де поруч старих будинків побудовано курені, а на горбку дерев'яну церковцю в карпатському стилі, характеричну тим, що має рухомі стіни-двері, які відкриваються на три сторони, щоб сотні молоді могли брати участь у Службі Божій. Кожного року на тій пластовій оселі відбувається кілька таборів і пластові зустрічі з нагоди важливіших роковин, беручи пере-

² Грінченко, В. Д.: *Словар українського язика*, Київ, 1909, т. 4, стор. 458.

³ Інформації про Черче завдячую ВІШ. Д. Кузикові, довголітньому директорві тієї оселі. Лист до авторки з 9 жовтня 1975 р.

січно 500 осіб, за 30 років дає це поважну кількість учасників — 15 до 20 тисяч осіб.⁴

НОВИЙ СОКІЛ — це також пластова оселя, а сама назва переміщена з відпочинкової пластової оселі в Карпатах, біля села Підлоте, де була літня резиденція Митрополита Андрея Шептицького і де відбувалися пластові табори на горі Сокіл.

Оселя Новий Сокіл лежить у північній частині стейту Нью-Йорк, 25 миль на південь від Боффальо, при шляху ч. 75, у північній частині містечка Коллінс. Оселю основано заходом Пластової станиці в Боффальо, де проживав тоді Начальний Пластун — Сірій Лев, проф. Северин Левицький (1890-1962). Оселя займає 40 акрів, на якій збудовано адміністративний будинок, кухню, їдальню та курені, де таборує пластова молодь кожного літа, пересічно 100 осіб.⁵

КИЇВ — це оселя Об'єднання Демократичної Української Молоді, що розположена біля містечка Акрон при шляху ч. 209, вісім миль від Союзівки, займає 37 акрів із малим озером і потічком на межі під похилом мальовничої гори. Оселя має декілька будинків для гостей та великий купальний басейн. Оселя Київ заснована в 1965 р., а в 1975 р. побудовано там гарну каплицю. На оселі є окремий табір, який має назву Хортиця. Від 1965 р. відбуваються там табори для молоді і виховників ОДУМу й оригінальні табори навчання гри на бандурі під протекторатом Капелі ім. Шевченка та під проводом Григорія Китастого.⁶

СОЮЗІВКА — оселя Українського Народного Союзу, а її назва типово українська як Кирилівка чи Спасівка, які постали за козацьких часів у 15-16 ст. Союзівку закупив УНС у 1952 році за 70.000 доларів. Раніше це була санаторія д-ра Фурда. Союзівка лежить в горах Кетскіл при шляху ч. 209, тобто 3 милі на північ від того шляху і 5 миль від містечка Кергонксон. На протязі літніх місяців відбуваються на Союзівці мистецькі вечорі та вечірки, які притягають молодь й старших. Кожного року відбуваються там відпочинкові табори для дітей і курси українознавства для студентів, а кожної осені вибір кралі «місс Союзівка», що й є найбільше популярною імпрезою на славній Союзівці.⁷

⁴ Авторка була кількакратно команданткою пластових таборів юначок в роках 1955-1962.

⁵ Авторка відвідувала Новий Сокіл в 1958 і 1975 р.

⁶ Інформації про Київ подала ВШ. Лідія Макаренко, директорка «Рідної школи» у Філядельфії.

⁷ Інформації про Союзівку завдячую ВШ. Володимирові Квасові, довголітньому директорові цієї оселі. Лист до авторки з 28 грудня 1975 р.

ВЕРХОВИНА — оселя Українського Робітничого Союзу в Глен Спей. Придбано її в 1955 р. в першу чергу для членів УРС, зокрема для молоді, що любить спорт. Верховина займає 150 акрів та лежить на кордоні трьох стейтів: Нью-Джерзі, Нью-Йорк і Пенсильвенії, серед смерекового лісу, має природне озеро і парк, овочевий сад і квітники. На оселі є цілий ряд будинків для гостей і таборовиків, просторий готель і зала для танців. Оселя вивінувана спортовими площами та влаштуваннями і купальним басейном для молоді, тому там відкрито Спортову школу, в якій вишколюють хлопців і дівчат у різних ділянках та влаштовують спортові табори і змагання.

Навкруги Верховини виросло українське поселення, що нараховує дві сотні родин, які побудували власні садиби. Великим досягненням робітничої оселі є дві українські церкви — католицька ім. св. Володимира в карпатському стилі та православна ім. св. Апостолів Петра і Павла в стилі козацького барокко. Здвигнено також два пам'ятники: один у пам'ять борців за волю України, а другий патронові УРСоюзу Іванові Франкові. Під сучасну пору процвітає спортове виховання у спортивній школі, яку провадить Українське Спортове Товариство «Чорноморська Січ» під проводом досвідчених інструкторів.⁸

УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ОСЕРЕДОК у Гантері лежить у стіп найвищої гори Гантер при шляху ч. 23 А. У центрі українського поселення при тому шляху на узбіччю гори красується мов писанка дерев'яна церква ім. св. Івана Хрестителя, збудована в гуцульському стилі, з багатими дереворитами, неначе перенесена з Карпат, яку відвідують і свої і чужі, що проїжджають тим шляхом. Біля церкви гражда-світлиця теж в гуцульському стилі, в якій відбуваються образотворчі виставки чільних українських мистців Америки. Уздовж шляху і при бічних дорогах поселились понад сто українських родин, переважно емеритів, що купили готові доми від раніших мешканців або побудували нові. Там постали теж мотелі: «Ксеня», «Марічка», «Карпатія» та інші. В «Карпатії» проходять кожного літа українознавчі семінарі з рамени Академії Наук, а в Гражді різні імпрези, виставки, садочки тощо. Український Культурний центр розвивався помаху: першим його поселенцем був славний футболіст львівської «України» Іван Кобзар. Пізніше багато праці вклали поселенці з Нью-Йорку під проводом д-ра Макаревича, що жертвували більші суми грошей на розбудову цього гірського

⁸ Інформації про Верховину завдячую ВІІ. президентові УРС — Іванові Олексину. Лист до авторки з 26 вересня 1975 р.

ресорту. В 1983 р. збудовано ще парафіяльний дім з метою мати постійного священика та свою парафію.⁹

ЗОЛОТА ОСІНЬ — це оселя емеритів біля Союзівки в модерному стилі. Там побудовано в 1973 р. 13 модерних кондомініумів для 26 родин. Оселя має власну джерельну воду, парк, і дорогу до шляху ч. 45-55.¹⁰

У США Спілка Української Молоді Америки розпоряджає п'ятьма літніми оселями: СУМА в Елленвіл, Холодний Яр, Барабу, Хортиця і Київ. Перші дві в стейті Нью-Йорк, а три інші на середньому заході Америки.

1. **СУМА В ЕЛЛЕНВІЛ** — це найбільше розбудована оселя Спілки Української Молоді в США, при шляху ч. 209, одну милю на південь від містечка Спрінг Глен, недалеко від Союзівки. Оселя займає 150 акрів у підніжжя гір Кетскіл. Через оселю перепливає гірський потік Сендбург Крік, а крім потоку є ще й озеро, пригоже для купання і плавання на човнах. Посілість коштувала 50.000 доларів, її придбано в квітні 1955 року. Тоді на оселі було 11 будинків, а в 1960 р. збудовано модерну світлицю з рестораном і двома залами. На оселі здвигнено у 1962 р. пам'ятник борцям за волю України з допомогою членів — колишніх вояків УПА, за проектом скульптора М. Черешньовського. Пам'ятник цей складається з п'яти частин — символів визвольних змагань: Хмельниччини, Січових Стрільців і визвольних змагань в 1-шій Світовій війні та боротьби УПА. На кам'яних підставах стоять чотири погруддя провідників визвольних змагань: Симона Петлюри, Євгена Коновальця, Романа Шухевича-Чупринки і Степана Бандери. На оселі відбуваються виховні та вишкільні табори сумівської молоді, злети, здвиги і національні маніфестації, а в останніх роках оселю пристосовано і для старшого громадянства як відпочинковий ресорт.¹¹

2. **ХОЛОДНИЙ ЯР** — це друга оселя в стейті Нью-Йорк, віддалена 60 миль на південний захід від міста Рочестер. Це мала оселя, на якій таборують молоді сумівці із Осередків СУМ в Рочестер, Боффальо і Сиракуз.

3. **КИЇВ** — це оселя СУМ осередку в Детройті в стейті Мішиген, заснована в 1958 р. членами управи: І. Терлецьким, М.

⁹ Інформації про Український Культурний центр завдячую ВШ. Панам Кобзареві та Лампіці.

¹⁰ Інформації завдячую ВШ. директорів оселі. Лист Романа Чучкевича з 11 серпня 1976 р.

¹¹ «Під прапором СУМА». Видання Головної Управи СУМА, Нью-Йорк, 1966, стор. 30-31.

Калиничем і Г. Королишином, на 40-акровій площі з озером і лісом, що вимагала багато праці. На оселі збудовано адміністративний дім і паланки. Із оселі Київ користають три осередки: «Київ» із Детройту й осередки ім. Орлика й ім. Міхновського з Віндзору (Канада).¹²

4. ХОРТИЦЯ — знаходиться у місті Ганінгтоні біля Клівленду, займає 57 акрів і має власне озеро. Господарем тут Осередок СУМА ім. Хмельницького в Клівленді під проводом проф. В. Радзикевича та проф. Големйовського купили цю оселю в 1965 р. Кожного року перебуває тут під час літа пересічно 150 дітей, а по неділях старше громадянство відвідує Хортицю.¹³

ДІБРОВА — це дуже гарна пластова оселя в стейті Мішиген при шляху ч. 23, 16 миль від міста Енн Арбор на північ і 2 милі на захід містечка Брайтон. Оселя займає площу 120 акрів, що розділена власним озером на дві частини: перша — це площа для пластових таборів, у яких проводять літо від 100 до 200 дітей і молоді обох статей та відбуваються різні пікніки обох церков протягом весняних, літніх і осінніх місяців кожного року; друга — це приватні ланки і доми, розположені на західній частині озера Діброва.¹⁴

З огляду на те, що оселя розположена недалеко від Детройту, всього 45 миль, там кожної неділі відбуваються культурні і товариські зустрічі. Оселя була заснована вже в 1954 році та служить ще досі українській громаді Детройту, Енн Арбор і Флінту.

На середньому заході є ще дві менші пластові оселі близько Діброви, а саме «Зелений Яр» і «Писаний камінь», що служать пластовим осередкам стейту Ілліной, Мішиген і Огайо.

¹² Там же, стор. 84.

¹³ Там же, стор. 82.

¹⁴ «Зелена книга» в 10-ліття Діброви. Видання оселі Діброва. Детройт, 1964, стор. 14.

РУСИФІКАЦІЯ І ТОПОНІМОЦИД В УКРАЇНІ

В історії людства зміни топонімів — це радше рідкісне явище в порівнянні зі зміною антропонімів. Зміни такі поставали, звичайно, наслідком інвазії іншомовного наїзника, клясичним прикладом чого може бути Другий Рим, оснований цезаром Константином I в 330 р., а після його смерті названий Константинополем у честь основника, відомий в Україні як Царгород. Відтак у 1453 р., здобутий турками і переназаний Візантією, став столицею Оттоманської імперії, а в 1923 році переназаний Стамбулом і zdeградований до звичайного порту.¹

Зміна географічних назв відбувалась теж на підкорених царською Росією територіях в Азії й Європі, а в нас, в Україні, прикладом може бути славна козацька місцевість Січеслав, з часів гетьмана Богдана Хмельницького, яку в 1783 р. російський колонізатор Потьомкін перейменував на Катеринослав в честь цариці Катерини II, а в 1802 р., з наказу царя Павла I, переназвано знову на Новоросійськ, згідно з тодішньою великоруською політикою, вкінці, в час т. зв. нібито «українізації», переназвано знову на Дніпропетровськ, вшановуючи Г. І. Петровського (1878-1958), катеринославського організатора робітничого руху в 1905 р., згодом члена ЦК.²

Під теперішню пору в новітній російській імперії СРСР зміна назв — антропонімів і топонімів стала епідемією, тому можна цей процес назвати назвовбивством, що прийшов після безглузлого геноциду, в якому — за підрахунком дуже обережних французьких і бельгійських політологів — загинуло 49 мільйонів людей.³

Ще ніхто не підрахував скільки географічних назв змінено на всій території Советського Союзу і ще не знаємо пропорції, з якою вимазуються давні назви в російській ССР у порівнянні з республіками-колоніями. Але дуже поверховний облік вказує наглядно, що в Росії змінено мале число топонімів у порівнянні з

¹ Diel, Charles: *Byzantium. Greatness and Decline*. Rutgers University Press, New Brunswick, 1957, pp. 5, 94-111.

² *Український Радянський Енциклопедичний словник*, В-во Головна Ред. Української Радянської Енциклопедії Академії Наук УРСР, Київ, 1966, т. I, с. 616.

³ Мацкевіч, Юзеф: *В ценю кжижа*, В-во «Контра» Лондон, 1972, стор. 72.

Україною. Для прикладу візьмемо таку невинну назву, як перше травня: у Російській ССР я знайшла лишень 2 назви Первомайське,⁴ а в Україні їх є аж десять. Подаю за мапою В. Кубійовича: Первомайське (V-19), Первомайське (II-5), Первомайське (VI-13), (VIII-14), (V-22), (VII-24), (V-11), разом сім і три Первомайський (VI-19), і (IV-17), (IV-5). Отже, пропорція 2:5. А коли візьмемо, що крім того ще є два Першотравневських, (V-17) і (III-8); три Першотравневе (VI-18), (II-9), (III-7), тоді всіх українських географічних назв, змінених для вшанування Першого травня, буде 17, у пропорції до двох російських буде 2:9. Треба ще додати, що лише сім українських назв вказує комунізацію, а десять русифікацію.

Русифікація, яку переводиться пляново під гаслом «злиття народів», охоплює не лишень етноцид, культуроцид і лінгвіцид, але також докорінний антропонімоцид і топонімоцид. Останні два найбільше загрозливі, бо викорінюють українські прізвища й географічні назви.

Зміни топонімів проходять чотирма шляхами:

- 1 — фонетичні й морфологічні зміни.
- 2 — зміни в честь комуністичних, переважно російських лідерів.
- 3 — в честь комуністичних кличів.
- 4 — ліквідація назв історичного й культурного значення.

1. *Фонетичні зміни* троякі: і—о, г—г і г—х. Приклади:

Розділ — Роздол ⁵	Дрогобич — Дрогобич
Козлів — Козлов	Чернигів — Чернігов
Рівне — Ровно	Галич — Галіч
Львів — Львов	Гара — Гара
Нагуєвичі — Нагуєвичі	Ганза — Ханза

До морфологічних змін належать передусім зміни суфіксів — ськ і ське — цьк і цьке та впровадження російського суфікса — дн: Приклади:

Перегінськ — Перегінське
Луцьк — Луцьке
Синевідське Вижне — Синевидне Вижне ⁶

2. *Зміни в честь російських комуністичних лідерів.* Ватутіне⁷ місто Звенигородського району, Черкаської області на річці Шполці (доплив Бугу) колись село Богачівка (в честь Миколи

⁴ *The Columbia Lippincott Gazetteer of the World*. Columbia University Press, 1961, p. 1458.

⁵ *Історія міст і сіл України, Львівська область*. В-во Головна Редакція Української Радянської Енциклопедії АН УРСР, стор. 460.

⁶ *Там же*, стор. 715.

⁷ *Український Радянський Енциклопедичний Словник*, том I, стор. 281.

Федоровича Ватутіна 1901-1944), який pobорював на Волині відділи УПА і був тяжко поранений.

Ворошиловград (до 1935 р. — Луганськ)

Дзержинськ (до 1931 р. — Романів, село в Житомирській області)

Дзержинськ⁸ (до 1937 р. — Щербинівка, Донецька область)

Калінінське⁹ (до 1927 р. — Велика Семейденуха, Херсонська область)

Кіровоград¹⁰ (до 1934 р. — Єлисаветград, обласне місто в півд. Україні)

Кіровськ¹¹ (до 1939 р. — Попівка, Луганська область)

Було також чимало сіл і містечок переназваних іменем Сталіна: Сталіно, Сталінськ чи Сталінське, які зникли разом із «культу особи», але і ті не повернули до своїх давніх географічних назв, а заступлено їх іншими, зросійщеними назвами як Красногородівка чи Первомайськ у Миколаївській області.

3. Зміни для звеличення комуністичних кличів:

Комуна — передмістя Харкова¹²

Комунарськ — Луганська область¹³

Комсомольське — село в Полтавській області, біля Кременчука над Дніпром 20 км. від залізничної станції Потоки¹⁴

Красноград (до 1922 р. Константиноград — районний центр у Харківській обл.)¹⁵

Червоноармійськ (до 1939 р. — Радзивилів, місто в Рівенській області)¹⁶

Червоноармійське — давня Софіївка в Запорізькій області¹⁷

Червоноград (до 1953 р. — Христинопіль у Львівській області)

Первомайськ (до 1920 р. — Богополя об'єднане із Олвіполем, Миколаївська область)¹⁸

Першотравневськ (до 1934 р. — Токарівка в Житомирській області)¹⁹

Першотравневе — три села в Житомирській, Ровенській і Донецькій областях.²⁰

4. Ліквідація історичних і культурних центрів.

Найбільше шкідливі зміни — це вимазування давніх історичних назв та славних культурних центрів, що відіграли в минулому важливу роль. Таким прикладом можуть бути Жовті Води, місцевість перемоги гетьмана Богдана Хмельницького над

⁸ Там же, стор. 593.

⁹ Там же, том II, стор. 21.

¹⁰ Там же, стор. 117.

¹¹ Там же, стор. 118.

¹² Там же, стор. 169.

¹³ Там же, стор. 169.

¹⁴ Там же, стор. 169.

¹⁵ Там же, стор. 230.

¹⁶ Там же, том III, стор. 739.

¹⁷ Там же, стор. 739.

¹⁸ Там же, том II, стор. 761.

¹⁹ Там же, стор. 761.

²⁰ Там же, стор. 782.

попередніми наїзниками-поляками 6 травня 1648 року. І хоча російська і советська історія вихваляє Хмельницького за «воз'єднання» з Росією, але рівночасно намагається промовчувати його розправу з поляками. Отже, Жовті Води переназвано тепер на Жовта ріка,²¹ щоб в цей спосіб можна закрити сліди боротьби за волю України. З подібних міркувань змінено теж назву села Стрільці на Нові Стрілища, щоб затерти пам'ять про Січових Стрільців.²²

Із проти-релігійних міркувань змінено також назву Кристинополя, пов'язуючи її з християнством, з чого можна добре посміятись, бо Кристинопіль названий був у честь Христини жінки польського магната Фелікса Потоцького. Була ще й друга причина вимазання цієї назви, а саме там проходили бої з Українською Повстанською Армією, яка поборювала большевицькі партизанські відділи.

Зліквідовано теж назву Дермань, звідкіля походить Улас Самчук. Тепер Дермань переназвано на Устенське Друге. Село Дермань біля Дубна на Волині було відоме старим Дерманським монастирем, заснованим князем Константином Острозьким у 1602 р. Туди була перенесена друкарня з Острога під керівництвом Дем'яна Наливайка в роках 1604-08. Там видруковано «Октоїх» і «Діялог про православну віру». Архимандритом в роках 1625-33 був автор відомої граматики — Мелетій Смотрицький. В 1821 р. російський уряд відібрав Дерманський монастир від оо. Василіян і передав його православним ченцям з Острога, які організували учительську семінарію при монастирі, що перетривала аж до 1920 р., коли то перемінено її на гімназію.²³

Подібно Жовква, тепер Несторов, була культурним центром в Галичині від 1603 р. Заснував її полководець українського роду Станислав Жовківський (у польських джерелах Жолкевскі). Там також був монастир оо. Василіян і друкарня, в якій друковано популярну літературу, календарі, порадики тощо, пізніше почав виходити місячник «Місіонар», що мав найбільший наклад в Галичині.²⁴

В західній Україні усунено всі назви, що походили із польської або німецької мови, під кличем «українізації», але лише кілька географічних назв дістали український характер: особливо Станиславів і колишнє станиславівське воевідство стали — Івано-

²¹ Там же, том I, стор. 728.

²² Історія міст і сіл України, Львівська область, стор. 363.

²³ Енциклопедія Українознавства, В-во Молоде життя, Нью-Йорк-Париж, 1955-1975, том II, стор. 503.

²⁴ Там же, стор. 696-697.

Франківськ й Івано-Франківська область,²⁵ а колишній Янів — містечко в Яворівському районі — Івано-Франкове. Так само в честь Михайла Коцюбинського переназвано Берковець на Коцюбинське.²⁶ Всі інші чужомовні місцевості дістали зросійщені комуністичні назви, як згаданий вище Червоноград чи Рожана, тепер Велика Горожанка.²⁷

Ліквідація сіл, де жили колись німецькі чи польські колоністи, часто вже зукраїнізовані, була показовим трюком для українського населення, а справжнішою метою, хитро обдуманого в Москві, було викреслення із карти й адміністрації назв, які ясно показували, що Галичина ще ніколи не була російською колонією аж після Другої світової війни, тому з поспіхом викорінювано всі різниці між східними і західними областями України.

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Площина — 21,800 кв. км. Населення 2,380,700 в тому українців 86,3%, росіян 8,6%, поляків 2,8%, жидів 14%.

Район	міста	містечка	села	площа	населення	стор.	зміни
1. Бродівський	1	1	100	1148	69,800	116	2
2. Буський	3	3	86	846	59,100	171	4
3. Городоцький	3	2	78	727	81,460	207	4
4. Дрогобицький	4	0	73	1219	86,584	262	2
5. Жидачівський	2	2	110	1006	102,800	334	8
6. Золочівський	2	2	72	1100	85,800	384	4
7. Кам'янсько-Бузький	3	2	73	886	58,600	414	2
8. Миколаївський	2	1	66	699	80,800	450	5
9. Мостиський	2	0	117	820	78,300	484	6
10. Нестеровський	3	2	366	1292	110,200	508	3
11. Перемишлянський	3	0	80	918	65,900	549	4
12. Пустомитівський	0	3	89	973	92,000	583	2
13. Радехівський	1	1	73	1143	53,553	615	1
14. Самбірський	3	0	84	940	111,000	658	11
15. Соколівський	2	2	57	1474	57,300	701	7
16. Сокальський	24	1	128	1600	100,000	736	25
17. Старосамбірський	0	1	112	1245,2	99,000	767	11
18. Стрийський	3	2	82	806	65,700	811	12
19. Турківський	2	0	56	1200	65,700	866	13
20. Яворівський	3	3	204	1554	100,400	905	8

²⁵ Історія міст і сіл України, Львівська область, стор. 906-907.

²⁶ Український Радянський Енциклопедичний Словник, том 2, стор. 222.

²⁷ Історія сіл і міст. Львівська область, стор. 452.

Щоб дослідити докладніше причини змін географічних назв, я вибрала Львівську область, в якій проходила моя молодість, а для статистичного обрахунку два райони — Жидачівський і Сокальський, що відповідали рівночасно деканатам з цією самою назвою та де я знала майже кожне село.

Порівнюючи місцевості, названі в шематизмі із 1911 р.,²⁸ з місцевостями, поданими в «Історії міст і сіл УРСР», виходить, що в 1968 р., (час видання Львівської області) було більше місцевостей як у 1911 р. лише тому, що в 60-их роках об'єднано кілька сіл в один колгосп, якому надано особливу назву, найчастіше ім. Леніна, (майже в кожному районі існує колгосп ім. Леніна) і, розписуючись детально про колгосп, впроваджено ще додаткову місцевість, хоч центр колгоспу знаходиться в одному селі, а інші села до нього включено, тобто накинена назва колгоспу трактується як окрема одиниця. Наприклад: Старинне село Волцнів у Жидачівському районі, де я вчителювала в 1940-41 шкільному році та де зберігались метрикальні записки з XV століття, а будинок приходства був збудований в 1615 р., переназвано на Заріччя, хоч нижче над рікою Дністром при усті ріки Стрий було село Межиріччя. Оба названі села лежать на лівому березі ріки Стрий, а на правому березі старинний город Удечів, тепер Жидачів, про який згадано в Іпатієвському літописі в 1164 р. у зв'язку з повинню, коли то загинуло там 300 осіб, що йшли з сіллю з Удечева. У документах із XIV і XVI віків цей город звуть різно: Зудачів, Судачів, Зідачів і у XVII сторіччі Жидачів. Отже, Жидачів дуже цікавий з ономастичного боку.²⁹

Вертаючи до Межиріччя і Волцнева в «Історії міст і сіл» розписують про колгосп ім. Леніна:

ЗАРІЧЧЯ (давня назва — Волснів) — село, центр. сільської Ради, розташоване на річці Стрию, за 2,5 км. від Дністра. Віддаль від районного центру — 4,5 км., від залізничної станції Жидачів — 7 км. Населення — 634 чоловіки. Сільраді підпорядковані населені пункти Дем'янка-Лісна, Дем'янка-Наддністрянська, Межиріччя.

На території сільради розташований колгосп ім. В. І. Леніна, який має 1270 га орної землі. Вирощуються переважно зернові культури, з технічних — цукрові буряки, льон. Розвинуте м'ясне тваринництво. За високі надой молока доярка Р. Верес нагороджена орденом Леніна.

У селі є восьмирічна школа, клуб, бібліотека.

Перша письмова згадка про Заріччя відноситься до 1506 року.³⁰

²⁸ Шематизм клира грекокатолицької Митрополічної Архієпархії Львівської на рік 1911, Львів, накладом Архієпатріхіяльного клира, 1910, річник 67.

²⁹ Історія сіл і міст України, Львівська область, стор. 323.

³⁰ Там же, стор. 362.

СОКАЛЬСЬКИЙ РАЙОН

Промовистим прикладом советського топонімоциду в Україні можуть послужити зміни в Сокальському районі міста: Сокаль, Белз, Великі Мости, Угнів. Сільрад — 39, сіл — 128. Площа — 1,600 кв. км. Населення — 100,000 (рік 1968), в тому сільського — 75,1%, міського — 26,4 тисячі, тобто 1,6 тис. на кв. км.

Змінені назви в роках 1950 та 1951:

Варяж переназвано в 1951 р. — Новоукраїнка
Вербіж — Вербове
Винниці — Мирнівка
Войтиславичі — Волинське
Волиця Комарева — 1950 — Волиця
Жабче Муроване — 1951 — Муроване
Ждаринка — 1951 — Трудолюбівка
Жужіль — Жужеляни
Завишня — 1950 — Вишнівка
Корчів — 1951 — Корчівка
Лубів — Лубнівка
Ляшків — Першотравневе
Мошків — Гути
Ниновичі — Дружелюбівка
Нисмічі — Подільське
Опільсько — Перемога
Пархач — Межиріччя
Перемислів — Перемисловичі
Потаржиця — Потериця
Салаші — Діброва
Себечів — Красносілля
Теляж — Ланкове
Тудорковичі — Федорівці
Ульвувик — Вільхове
Хоробрів — Правда
Цебрів — Цебрівка.³¹

Коли поглянемо на зміни, то побачимо, що 7 змін можна зачислити до категорії комуністичних кличів, дев'ять — це викреслення чужих назв, дві — історичних (Хоробрів і Перемислів), три назви — українізовано, а решта — це зміни для впровадження хаосу, бо нпр. село Вишнівка, назва частіше вживана як Завишня, а кінцівка -івка принайменше на 500 літ молодша від закінчення -ичі, осель, що постали вже в X чи XI столітті, тоді, коли села закінчені на -івка — продукти XVI і XVII століття, козацької й гетьманської доби.

Прослідивши 20 районів теперішньої Львівської області, яка нараховує 69 міст, 578 сільрад, що в більшості відповідають містечкам, або — як їх тепер називають — «селищами міського

³¹ Там же, стор. 748-756.

типу», і 2133 сіл, разом 2880 топонімів, із яких в 1960-их зросійщено 148.

Найбільше місцевостей переназвано в районах, які під оглядом національної свідомости були дозрілі та відносились до нових окупантів негативно. Також у районах, де проходили бої Української Повстанської Армії з большевицькими партизанами та відділами Червоної Армії під проводом згаданого вже Ватутіна, який був поранений в бою з УПА.

Немалу шкоду українським географічним назвам завдають мапи, енциклопедії й довідники російською мовою, що їх перекладають на західноєвропейські мови, подаючи назви русифіковані, тобто Kiev, Lvov, Galich. Це саме відноситься і до перекладів, друкованих у ЗСА: наприклад, переклад «Боа Констріктор» Івана Франка видавництва «Паблішінг Гавз» має такі zdeформовані географічні українські назви: Нагуєвичі (замість Нагуєвичі), Подгорне (замість Підгірне), Дрогобіч (замість Дрогобич), хоч англійська мова має тотожню з українською фонему «г» і графему «h».

Хоч ми не в силі припинити лявіни русифікації, що заливає нашу батьківщину, але ми можемо і ми повинні протестувати проти всіх видів русифікації, тобто етноциду, культуроциду, антропонімоциду й, очевидно, топонімоциду, так само, як ми протестуємо й інформуємо про геноцид і лінгвіцид.

Ми теж повинні вести кампанію проти зміни українських прізвищ і назв тут на еміграції.

THE TOPONYM MAZEPA IN NORTH AMERICA

Some may wonder why English and Swedish immigrants to North America named new settlements after a Ukrainian called Ivan Mazepa (circa 1639-1709). Who was this person and why would people know of him on the North American continent? The credit for making his name known outside Ukraine should go to Lord George Byron (1788-1824), the noted English poet and satirist, who portrayed him as a mythical, romantic hero in his poem, "Mazeppa," written in 1819. The form of his name follows the spelling in "Die Europäische Fama," published in Leipzig, where Mazepa's picture appeared on the front page of the 1706 edition with the double "pp" in his surname. The wrong spelling was used by Lord Byron and other western authors thereafter.

The real Ivan S. Mazepa was far from being mythical and romantic. He was an actual person who lived during one of the most turbulent times of Ukraine's history and learned to be practical at an early age. Born into a noble family at Mazepyntsi, near Bila Tserkov in the Ukraine, on March 20, 1639, young Ivan S. Mazepa-Koledynsky was educated at the Ukrainian College in Kiev and the Jesuit College in Warsaw, Poland.

After the completion of his education, he became a page at the court of the Polish King Casimir, probably as a result of his father interceding on his behalf. The elder Mazepa was well known in the court because he had been in the Polish king's service, but left to help Ukrainians and Russians in a war against Poland. After relationships normalized between the two countries, Ivan Mazepa was sent to Germany, France and Holland as a diplomat on behalf of Poland. His diplomatic career extended to political missions and eventually he became a Hetman of Ukraine in 1687. (The word hetman is derived from the English head-man and had been the official title of the chief executive of the Ukraine between 1648 and 1764).¹ This is the first time Mazepa's name was mentioned in the English press.

As the chief administrator of Ukraine, Mazepa forged an alliance with the Russian's Tsar, Peter I, but the relationship turned sour and Mazepa subsequently joined forces with Sweden in 1708. However, the combined armies were defeated at the Battle of Poltava on July 7, 1709, and both the Swedish king Charles XII and Mazepa fled to Bendery in Moldavia, where they were granted asylum by Ahmed III, Sultan of the Ottoman Empire.

The name Mazepa is derived from maz, the root of words asso-

¹ V. Kubijovych (editor), 1955-1975, *Encyclopedia Ukrainoznavstva*, Paris-New York, Vol. 4, pp. 1430-31.

ciated with "paint, grease" and "oil" in addition to "spread, smear" and "to paint" in the Slavonic languages.

The only toponym whose name reflects the correct spelling of Mazepa was given to a settlement in Saskatchewan by Ukrainians in 1903. Also, there are four micro-toponyms identified as Mazepa in Saskatchewan: a post office, a school, a street and a park.²

Another village, in Alberta, was given the name Mazeppa in 1908 by an English settler, who copied the spelling from Lord Byron's poem. It is now a rural community of approximately 50 inhabitants, none of whom are Ukrainians.

The erroneous spelling prevails in the United States, where Mazeppa is denoted four times. One is located in Washaba County, Minnesota, on Route 60, approximately 20 miles northwest of Rochester. The town has 600 residents, but none are of Ukrainian origin. It was founded by Swedish immigrants in 1854. The name was chosen by the town's first settler, Ira Scaley.

The second town is in Union County in Pennsylvania, 17 miles from Lewisburg. Originally it was the farm of a Russian Cossack in the early nineteenth century, who called it Mazeppa. For this reason this writer believes that he was probably of Ukrainian origin. The name survived on an old road sign and was retained when, in 1870, a German settler, Samuel Boyer, initiated the renaming of the settlement to Boyertown. The old name was kept because there was a Boertown already in Pennsylvania. The population of the town was 394 in 1974.³

Then, there is Mazeppa Furnace in Mercer County, Pennsylvania. It is the oldest place named after Mazepa in the United States, built in 1846. There was a Mazeppa post office south of here, but it was closed in 1877 after the furnace works shut down.⁴

The last Mazeppa is a small rural community of 40 people in Fredell County, North Carolina, south of Statesville. In the 19th century, it was a railroad station during the construction of the Midland Railroad.⁵

The presence of this name, far away from Mazepa's homeland, pays tribute to a heroic era in the history of Ukraine and it is sadly ironic that his name is not remembered in his native land. Therefore, it is gratifying to know, that on North American soil, six localities honor his name.

² J. B. Rudnyckyj, 1951, *Canadian Place Names of Ukrainian Origin*, (Published in Ukrainian), Winnipeg, *Onomastica* No. 2, p. 48.

³ John L. Kay and C. H. Smith, 1976, *Pennsylvania Postal History*, Lawrence, Mass., *Quarteman Publications*, p. 330.

⁴ *Guidebook to Historic Places in Western Pennsylvania*, 1938, University of Pittsburgh Press, p. 104.

⁵ Interview with Ann Smith, a local resident, in 1974.

CHANGES IN UKRAINIAN SURNAMES IN THE UNITED STATES

The alteration or modification of surnames as the direct result of change of the environment is not a new phenomenon. A number of instances can be found in the history of many European nations. It may suffice to cite a few examples.

One occurred in the early history of Kievan Rus' about 852 A.D.,¹ when a group of Vikings settled in Novgorod. Their leader was called Ruri(c)k. He established the dynasty of Rurik-ovych through the acceptance of the Slavic patronomic suffix-*ovych*. The dynasty ruled in Rus'-Ukraine until the decline of Kiev in 1240, and in Moscow until 1598.

A similar case of surname modification is well known in French history. Charlemagne invited the famous Anglo-Saxon scholar Aelhwine to supervise his Palace School in Aachen; Aelhwine subsequently became known as Allcuin.²

Similarly, H. L. Mencken, author of *The American Language*, in his investigation of proper names cites a number of examples of surname alteration. Two such instances follow:

"Changes in surnames go on in all countries, and at all times. They are effected very largely by transliteration or translation... General Demikov, one of the Russian commanders at the battle of Zorndorf in 1758, was a Swede born Themicoud, and no doubt the founder of the house in Sweden was a Frenchman."

"In Bonaparte the Italian *buon* became a French *bon*. The family is said to have come from Southern Greece to Corsica, and to have been named Kalomeris originally. Of this, Buonaparte was simply an Italian translation."³

As thousands of immigrants came to the North American continent, thousands of surnames underwent change when their owners found themselves in the English-speaking environment. This happened not only to surnames of Slavic origin, but also to those of other roots, Germanic, Romance, Asiatic, and so on. Some surnames, as those of Napoleon's ancestors, were simply translated from the original language to that of the new environment. This was particularly

¹ Lavrentijskaja Litopys' (Primary Chronicle) p. 17.

² Duckett, E. S.: *Allcuin, Friend of Charlemagne*. 1951, p. 76.

³ Mencken, H. L.: *The American Language*. Alfred A. Knopf, New York 1946, pp. 478-479.

popular in cases when the initial of the surname remained the same in both languages. Thus we find the German Morgenstern changing to the Anglicized Morningstar, the Czech Akademič to the English Academic; the Ukrainian Petryk to Patrick.

In the broad sense, Americanization is the process by which the many nationalities that immigrate to the North American continent acquire, with the passage of years, the style of life, patterns of thinking, acting and reacting that are characteristic of the inhabitants of this land. The patterns of Americanization are generally the same for all immigrants who do not face the additional barrier of race distinction: the first generation remains faithful to the language, culture and customs of the motherland; the second generation, which is educated in American schools, comes to accept the American way of life with few, if any, reservations — as a thing self-evident and natural and expected of the citizens of the land. In the third generation the natural peculiarities of the grandparents disappear and the typical American emerges. So to speak, the immigrant, then his children and grandchildren are gradually immersed into the American melting pot. The degree of their assimilation can be found in every aspect of their lives: from the way they decorate their homes to what they eat at the table and call themselves and their children.

It is this last aspect — the highly individualistic and personal area of names — which provides a ready and accurate guide of an individual's or group's acquiescence to the process of Americanization.

In the area of given names, for example, it has been established that the immigrant, having experienced the frustration of seeing his name twisted, mispronounced or misspelled, will give his children names which sound similar to or are identical with those found in the English language: Martha, Maria or Mary, Dora, Mark, Dan, and so on. But his children, in turn, will give their offspring popular English names such as Linda, Virginia, Charles, William.

H. L. Mencken states the following:

"The non-British American's willingness to anglicize his patronimic is far exceeded by his eagerness to give 'American' baptismal names to his children. The favorite givennames of the old country almost disappear in the first native-born generation."⁴

He also states that most Slavic surnames are simply translated or replaced by Anglo-Saxon names, whose spelling or sound resemble the original surname. In connection with Ukrainian surnames he repeats the information given him by Mr. Revjuk, former editor of the Ukrainian daily "Svoboda," who said the following:

⁴ *Ibid.*, p. 505.

"...Ukrainian surnames undergo all the usual changes: for example, Petryshyn and Petryshak became Peterson; Danylchuk, Danylyshchenko and Danylyshyn became Danielson; Makohon became MacMahon."⁵

But it is not always that simple. In the course of this study, which extended over four years, I checked numerous telephone directories. Generally I found unchanged many such surnames as those mentioned by Mr. Revjuk. However, many were deformed by transliteration.

Changes that occur in surnames are often delicate and complicated. They often bear witness to human ingenuity, humor, or even gall. A surname may be completely changed and the original may disappear, or it may just carry an echo of the original. It may be shortened or have a difficult syllable dropped. It may have a suffix modified or substituted by a similar English suffix. Yet the most frequent change is an error created in transliteration.

This multi-faceted process is examined in this study. The study concentrates on surnames of Ukrainian origin and the changes they underwent in three generations in the United States. Ukrainian surnames were selected for the study for two reasons: first, to preserve them for those who seek to know more about their ancestry; second, to examine surnames which, because they had been written in the Cyrillic alphabet, which in many cases lacks corresponding equivalents in the English alphabet, have been particularly vulnerable to Americanization.

This study is the outgrowth of a survey of eight thousand Ukrainian surnames taken primarily from parish records of Ukrainian Catholic and Orthodox churches in four states, where many Ukrainians who immigrated to the United States have come to live. The states are New Jersey, New York, North Dakota and Pennsylvania. Ukrainian surnames appearing in English editions of two Ukrainian daily newspapers, "Svoboda" and "America," were also considered.

The surnames were examined to determine the following:

- a) the frequency and tendencies toward surname Americanization
- b) the patterns within this process
- c) the personal reasons, where possible, behind the changes that have occurred

The investigation found some type of alteration or modification in two out of every ten surnames examined. Furthermore, it became evident that those who changed or modified their surnames did so for expediency, ease of understanding and use by their new friends and neighbors. In researching the phenomenon of surname Americanization, an attempt was made to systematize the observed changes,

⁵ *Ibid.*, pp. 489-490.

discover the patterns within this process and formulate the methods by which the new, assimilated surnames evolved.

The types of changes noted were:

- 1 — Simplification and/or deformation due to transliteration from one language into another
- 2 — Suffixal changes
- 3 — Doubling of consonants
- 4 — Shortening
- 5 — Modification due to phonetic similarities
- 6 — Homonyms

Transliteration

Many Ukrainian surnames undergo change or deformation in the transliterative process simply because no universally accepted system of transliteration has yet been developed. Second, the Cyrillic alphabet has more graphemes than the Latin alphabet and some of them do not have a corresponding equivalent in English. Third, the attempt by some transliterators to give a phonetical transcription of a surname added to the transliterative problem by introducing different clusters for the same consonant. This chaos is also evident in the variety of transliterations of Russian, Serbian, and Bulgarian surnames. This is clearly shown by the many different renderings of the surname of the famous Russian composer Tchaikovsky. (Tschai-kovsky, Čajkovski).

The same happened to the Ukrainian surname Rudnyc'kyj, which has four different renderings: Rudnyckyj, Rudnytsky, Rudnytzky, Rudnycki. This study found the following transliterative simplifications or changes to be most common:

- a) Disappearance of the soft sign "b" in such suffixes as: -s'kyj, c'kyj, -z'kyj, and palatelize -c'. E. g., Zukovsky, Terlecky, Zabuzky, Hovodanec.
- b) Decline of the short "j" in the final position. This simplification is particularly common and acceptable, because "j" is usually pronounced in English as a hard "dj" sound and is unnecessary after the "y."
- c) Disappearance of the feminine surnames ending in -a, -ova, -ivna, and their substitution by the masculine ending. Thus Zukovsk-a, Zuk-ova, and Zuk-ivna become identical with the masculine surnames: Zukovsky, Zuk.
- d) The glotal "x" (kh) does not have an equivalent in English, so it is often changed to "h" or "k" or "ch." E. g., Kharchenko to Harchenko, Krusch to Krush or Krushe, Kharyna to Charyna.
- e) The hard consonant "z" also does not have an exact equivalent in English, so it is transliterated in four different ways, by "c," "cz," "ts," and "tz." E. g., Cupak, Czupak, Tsupak, Tzupak.

Suffixal changes

- a) Some descriptive surnames with a suffix base on the hard consonants assume the English suffix -ey, instead of -y. E. g., Dubovey, Sirey, Zabolotney.
- b) Surnames ending in -ar, -jar, -ir, -or, tend to change to the English suffix -er. E. g., Zakhar to Zaher, Mazjar to Mazer, Nestor to Nester, Lysohir to Lesawyer.
- c) Surnames ending in -ak, -jak, -uk, -juk, -yk, tend to change to the English suffix -ick. E. g., Scherbak to Scherbick, Babjak to Babick, Hrehoruk to Hrehorick or Gregorick, Romanjuk to Romanick, Melnyk to Melnick.

Doubling of consonants

Some surnames double a middle or final consonant (which appears as a single in Ukrainian) if such a change would give them an anglicized appearance. E. g., Bilyns'kyj to Billinski, Galan to Gallan, Gil' to Gill, Lata to Latta, Peleh to Pellich, Fedysh to Feddish.

Abbreviation

Many surnames are shortened in the process of Americanization. Threetypes of abbreviations were found most common in this process:

- a) The omission of the suffix in the final position. E. g., Il'kiv to Elko, Huzij to Huzy, Markevych to Marr, Turkevych to Turk, Smaljuha to Small, Zinyk to Zink.
- b) The omission of one or more morphemes in the middle of the surname. E. g., Maljushevs'kyj to Malusk, Martysevs'kyj to Muskie, Sepeluk to Shelli, Zakorejko to Zako, Mazurkevych to Mazurki.
- c) Retention of the root of the surname if it corresponds to or echoes a familiar English word. E. g., Kostysyn to Cost, Karmazynjuk to Carman, Martyns'kyj to Mart, Scochylas to Scot, Lazarec' to Lazar.

Modification due to phonetic similarities

The most acceptable modification of the surname appears to be the alteration through phonetics. A number of surnames were modified so that their pronunciation in English closely resembled the pronunciation of the surname in the mother language. E. g., Petryk to Patrick, Sharko to Shark, Stakh to Stock, Lehkodukh to Lakeduk, Markus' to Marcus.

Homonyms

The last and smallest distinct group of Ukrainian surnames are homonymic with some words in the English language, but the spel-

ling is different. As a result we find two different variations of the same surname. These are the surnames:

Bak	—	Buck	Rudyj	—	Ruddy
Buk	—	Book	Sabat	—	Sabbat
Huk	—	Hook	Markus'	—	Marcus
Rak	—	Rock	Gil'	—	Gill
Smuk	—	Smook			

It is not easy to determine why people change their surnames. In preparing this study two hundred questionnaires were sent to persons who acknowledged their Ukrainian origin but whose names had changed to such a degree that it was difficult to distinguish them from Anglo-Saxon surnames. Aside from standard questions about address and date of immigration to the United States, the following question was asked: "What reason led you to change or modify your surname?" Eighty-seven out of two hundred questionnaires were returned. But only seven fully answered the above-stated question. Mr. John Patrick, for example, (formerly Petryk), who resides in Wilton, North Dakota, gave this answer: "My name is connected with St. Peter in Ukraine and St. Patrick in Ireland. To the Ukrainians I am a Ukrainian, to the Irish I am an Irishman, so this helps me when I am a candidate in the local elections. Both the Ukrainians and the Irish vote for me, because they consider me to be one of them."

Mrs. Romanick, formerly Romanjuk, a teacher from Bismarck, North Dakota, modified the suffix -juk in her surname to -ick. She said that she believes a surname should reflect the language of the society in which she lives. She feels her modified surname is easier for her students and her neighbors to pronounce and this contributes neighborly harmony.

Mr. Krushe, formerly Khrusch, a clerk in Bismarck, North Dakota, changed his name at the advice of his employer who pointed out that no one could pronounce his name.

Mr. Shark, a businessman in Reading, Pennsylvania, did not know the exact spelling of the original Ukrainian surname of his grandparents. It could have been Sharko or Sharak. He said his grandparents decided to change their surname during their voyage to the United States. They got the idea for the modification when they saw sharks during the ocean voyage and found how closely their name resembled their original surname.

Mr. Chernos, originally Chornous, a farmer who lives in a small village in North Dakota, wrote only three letters in answer to the above-mentioned question. He wrote: "O.U.S." When asked about the meaning of the three letters, he gave a long story. It happened

in the beginning of this century. Correspondence between the new immigrants and their relatives in Ukraine was very active. His father often went to the post office, which was located in Wilton, nine miles from their farm, to pick up the mail. But one day he sent his eleven year-old son to get the mail. When the boy came to the post office, the lady postmaster asked him to spell his last name. He wrote down the first four letters of the surname and the last three, which he knew how to pronounce, he shouted quickly: o-u-s. The postmaster closed the window. The boy did not know what was happening and begged her to give him his father's mail. Finally, he was forced to leave the post office without the mail. Later on, one of the neighbors explained to him that he had offended the woman, who had thought he cursed at her saying, "Oh, you ass." Thus, when he was in high school he omitted the trouble-making letters of his surname.

An elderly lady, Mrs. Zerna, formerly Serna, from Trenton, New Jersey, wrote that her surname was changed by mistake by a clerk who probably did not understand her and misspelled the initial sound.

Similar changes were admitted by eleven persons who wrote on their questionnaires only: "by mistake," "by misspelling," or "because my grandparents were illiterate."

Miss Helen Kobby, a cook in a rectory in Morrisville, Pennsylvania, changed her name in high school because her schoolmasters ridiculed her original name, which was Kobjelka.

An interesting example of surname change appears in the case of two brothers from North Dakota. (The story is generally known and although the two gentlemen did not return the questionnaires we feel it can be retold.) Their family of Ukrainian-Polish heritage came to the United States in the 1880s. Their surname was Andrukhovych. The brothers found the long surname troublesome and while students they hit upon a solution: the older brother took the first part and named himself Andrew; the younger took the second part and became Kovich.

Conclusion

As I have attempted to show in this presentation, the investigation of changes in surnames is a rather delicate study. Changes often result from very personal reasons and many people prefer neither to explain nor to discuss the facts behind the change. The answers that I received to the questionnaires show clearly, at least to me, that no one really wanted to change his surname. In some cases daily

life and unpleasant experiences led a person to accept a change in his surname. A person with a strange or funny sounding surname in the new language may be under pressure to change his name to avoid ridicule. Some people changed their name to escape the feeling of being foreign and thus, in their eyes, inferior to their neighbors. For others a change of name seemed to be an assurance of success. Some people, with whom I spoke changed their name "to be one of them," meaning their new neighbors. Mrs. Romanick, whom I mentioned above, spoke about harmony in the neighborhood.

I find that it is more difficult for an educated person to change his surname than it is for one with a limited education. Further, the children of the immigrant, whether he is from the educated class or from the working class, change their surnames simply because of their patriotism and devotion to the country where they were born and grew up.

BIBLIOGRAPHY

- Aberle, G. P.: *From The Steppes To The Prairies*, Bismarck Tribune, 1963.
- Adamic, Louis: *What's Your Name?* Harper and Brothers, New York, 1942.
- Barnes, Williams, N. N.: *Origins of North Dakota Place Names*, The Bismarck Tribune, 1966.
- Halich, Wasyl: *Ukrainians In The United States*. The University of Chicago Press, Chicago, 1937.
- Directory of Members*. American Association of Teachers of Slavic and East European Languages. Slavica Publishers Inc. Cambridge, Mass. 1971.
- Directory of Ukrainian Catholic Ecclesiastical Province of Philadelphia*, printed by "America", Philadelphia, 1966.
- Klymasz, R. B.: *A Classified Dictionary of Slavic Surname Changes In Canada*. Winnipeg, 1961.
- Ducket, E. S.: *Allcuin, Friend of Charlemagne*. 1951.
- Mencken, H. L.: *The American Language*. Alfred A. Knopf, New York, 1946.
- Mathews, M. M.: *A Dictionary of Americanisms on Historical Principle*. The University of Chicago Press, Chicago, 1956.
- Parish records of Ukrainian Catholic Church of St. Peter and Paul, Wilton, North Dakota
- Ukrainian Orthodox Church of St. Peter, Wilton, North Dakota
- Ukrainian Catholic Church of St. Demetrius, Belfield, North Dakota
- Ukrainian Catholic Church of St. John The Baptist, Belfield, North Dakota
- Ukrainian Orthodox Church of The Holy Trinity, Trenton, New Jersey
- Ukrainian Catholic Church of St. Josaphat, Trenton, New Jersey

Financial Reports of:
(1970 - 1971)

Ukrainian Catholic Church of the Blessed Virgin Mary, Reading, Pennsylvania

Ukrainian Catholic Church of St. Josaphat, Frankfort-Philadelphia, Pennsylvania

Ukrainian Catholic Church of Christ The King, Philadelphia, Pennsylvania

Ukrainian Catholic Church of St. Nicholas, Philadelphia, Pennsylvania

Ukrainian Catholic Church of SS. Peter and Paul, Wilkes Barre, Pennsylvania

Ukrainian Catholic Church of St. George, New York City, New York

Ukrainian Orthodox Church of St. Volodymyr, New York City, New York

Ukrainian Catholic Church of St. John the Baptist, Syracuse, New York

Ukrainian Catholic Church of St. Michael, Yonkers, New York

Резюме

ЗМІНИ УКРАЇНСЬКИХ ПРИЗВИЩ В АМЕРИЦІ

Досліди над змінами прізвищ переведено на підставі 8.000 прізвищ, записаних у парафіяльних рекордах, бюлетенях і ювілейних книгах українських католицьких і православних церков у чотирьох стеях: Нью-Джерзі, Нью-Йорк, Норд Дакота й Пенсильвенія. До уваги були взяті також прізвища, що появляються в англомовних виданнях часописів і тижневиків: «Свобода», «Америка», «Наш Шлях» і «Народна воля». На підставі тих прізвищ досліджено такі зміни:

1. Транслітераційні зміни: — 27,2⁰/о.
2. Фонетичні зміни: а) фонетична подібність, б) гомоніми — 2,6⁰/о.
3. Морфологічні зміни: а) суфіксальні зміни, б) подвоєння приголосних, в) скорочення — 23,8⁰/о.

THE SURNAME KOVSHEVYCH

The Kovshevych family is old, though little known and not wealthy. The family originally came from Polisia, probably from the village Kovshelivka, or Kovshylivka, which is one of the oldest examples of a toponymical village. The name of the village was derived from the fact that in it *kovshi*¹ (scoops) were made, and these were used to dredge iron-ore from bogs and lake bottoms during the Kievan-Rus' period.² The iron-ore was then melted in primitive hearths, with the energy source for heat coming from coal. The pig-iron obtained through this process was hammered into useful objects in the blacksmiths' shops. The term *kovsh*, *kivsh* remains in metallurgical terminology to the present day.³

The root of the word *kovsh* reveals its relation to the old art of extracting and refining metal, and also to its Indo-European origin. For example, in Sanskrit,⁴ *kutt* means 'to beat' or 'to crush' and this can be linked to Latin, Ukrainian and other names of the same family. Thus, Sreznevskyj gives the Ukrainian: *kov-aty*, *ko-ty*, *ko-vo*; the Latin: *cudo*, *cudere*; the Indo-European: *houvan*; and the Old German: *hauen*.⁵ Hrushevskyj states the same.⁶ The age of the above Ukrainian words precedes that of the Ukrainian word for iron, namely, *zalizo* or *zelizo*.

The first historically recorded usage of *Kovshelivka* is from the year 1543 in the *Archiv Yugo-Zapadnoi Rossii* (Archives of South-western Russia). Here it is recorded in connection with attacks by Crimean Tartars on the village of Khabne and its environs.⁷

The village (of Kovshelivka) is situated on the river Uzh, 25 kilometres (15 miles) from the district capital Poliske, which was called

¹ Szelagowski, A.: *Wici i topory*, Wyd. Akademiji, Krakow, 1914, p. 142.

² *Encyclopaedia of Ukraine*, Shevchenko Scientific Society, Paris, 1966, Vol. 2, p. 736.

³ The word is also used by Popov and by Lesya Ukrainka in her drama 'Lisova Pisnya' (Forest Song)... "Lukash... a very young, beautiful boy, ...has on his belt a knife and *kivshyk* [a kind of cup which has a handle like that of a ladle]."

⁴ *A Sanskrit-English Dictionary*, Oxford University Press, London, 1964, p. 544.

⁵ Sreznevskyj, I.: *Materialy dlia Slovaria Drevne-russkago jazyka* (Materials for the Dictionary of the Old Russian Language), Graz, 1955. (photocopy of the Dictionary which was first edited in 1893 in Petersburg), vol. 1, p. 1242.

⁶ Hrushevskyj, M.: *op. cit.*, Vol. III, 'Metallurgical Products', p. 308.

⁷ *Archives of Southwestern Russia*, no. 4, Vol. 4, k-187, p. 45.

Khabne until the Russian occupation. Poliske was also an important defensive point in Polisia during the fifteenth and sixteenth centuries. The town of Khabne was founded in 1415.⁸ In 1499, the Polish king Jan Olbracht gave the town to his viceroy Povlozov who in turn gave it to his daughter. Because of frequent Tartar attacks a defensive fortress was built around the town in 1541. It had several towers, a moat and all other necessary fortifications, and was constantly manned by a garrison.⁹

In the latter half of the sixteenth century an iron industry developed in Khabne and the surrounding villages. Its purpose was to produce steel for the making of arms. The serfs of the region were continuously exploited by their landlords, the majority of whom were Polish. As a result a great number of serfs took an active part in the Severyn Nalyvajko rebellion which lasted from 1594 to 1596, and in the Bohdan Khmelnytsky uprising from 1648 to 1654, and many other similar struggles.¹⁰

Following the abolition of serfdom in 1861, schools began to develop in Khabne and in the territory around it.¹¹ In the 1890s the first grammar school was founded in Kovshelivka, its teacher being a member of the Kivshevych family.¹²

Information about the Halyc'ka branch of the Kivshevych line is contained in the documents possessed by Bohdan Kivshevych and the chronicles of the L'viv diocese.

It is not known when the Kivshevych family came to Halychyna. The most probable date is the sixteenth century because at that time many of the impoverished nobility became priests and, with the help of influential friends, established themselves in newly formed parishes. Thus, in the eighteenth century we find three priests with the name Kivshevych,¹³ and four in the nineteenth century.¹⁴

⁸ Klepac'ky, P.: *Sketches of the History of the Kievan Region*, (Archive material), Kiev, 1963, vol. 1, p. 212.

⁹ *Ibid.*, vol. 1, p. 37.

¹⁰ *Kievan Antiquity*, Academy of Science at Kiev University, Kiev, 1882, no. 1, p. 530.

¹¹ *Kievan Diocesan News*, (Archive Material) 1864, no. 1, p. 712-3.

¹² *Census of the Kievan district*, (Archive Material), p. 1250.

¹³ Their names are:

a) Vice-Decan I. A. R. Joannes Kowszewicz, parochus in Glinsko, see p. 25.

b) Josephus Kowszewicz, parochus in Zawiszen', patronus ill. Josephus comes Dzeavszyci, see p. 27.

c) Andreas Kowszewicz, ex-parochus Ruda Lesna (Presbiteri deficientum pensione provisi), see p. 79.

Page references are to: *Schematismus universi venerabilis deri dioceseo graeco-catholicae Premisliensis pro Anno-Domini MDCCCXXIII*, Premislae, Typis Goleborskiane.

¹⁴ Their names are:

Their relationship to the Kovshevych line of Polisia is unquestionable¹⁵ because of their identical coat-of-arms, that is, both their coats-of-arms feature a goblet (or kovshi in Byelorussian). A family story says that they enjoyed drinking to the extent that they even drank away some of their fortune. This story is told by Zachary, the patriarch of the family line in Halychyna.¹⁶ Zachary's birth certificate is found among the documents of Bohdan Kovshevych, who himself is a sixth generation descendent of Zachary.

Zachary was a priest in Konjukhy, in the middle of the eighteenth century. He married Theodora, whose surname, unfortunately, is not mentioned in their marriage certificate. Their son Joannes was born in 1765. His birth certificate, measuring 8.5 by 13 inches, is made up of a linen-type paper and is still in very good condition. The writing on the document is Latin and it is dated, 19th July, 1787. The priest officiating was the Rev. J. Romanskyj. The god-parents were Martin Zagurskyj and Cornelia Votysova.¹⁷

Joannes married Anna, daughter of the Rev. Ivan Abrysovs'kyj, the parish priest of Vynnyk. Joannes was a priest in Hlinsko, when, on August 30, 1807, his first son Roman was born. (Roman was the grandfather of Dr. Roman Kovshevych.)¹⁸

Roman Kovshevych (the grandfather) was baptised and confirmed by the Rev. Victor Starozyn'skyj, Father Superior of the monastery of St. Basil in Zhovka. The Kovshevych family in Halychyna must have attained a certain degree of prominence by this time. This is evidenced by the fact that Roman had two pairs of prominent god-parents. The first pair was the nobleman Pavlo Nikorovych and the noblewoman Markijana Stojanovych from Solutynja. The second pair consisted of a noble from Kuliava, Florian Stojanovych, and Maria, the wife of Pavlo Nikorovych. The birth certificate was issued on August 19, 1824, signed by Rev. Sklepkevych and stamped with

a) Lev Kovshevych, born 1824, ordained 1850, see p. 37.

b) Roman Kovshevych, born 1807, ordained 1832, see p. 75.

c) Joannes Kovshevych, born 1794, ordained 1820, see p. 115.

Page references are to their life history and are found in: *Directory of all Clergy of the Greco-Ruthenian Diocese of Peremyšl' in the year 1868 A.D.*, Publication of the Peremyšl' Diocese, 1867.

d) In the *Directory of the L'viv Diocese*, published by Stavropigia Institute in 1882, p. 52, is found: Nicholas Kovshevych, born 1822, ordained 1848.

¹⁵ Bohdan Kovshevych, also told me that his ancestors came from Polisia, added that his father, Roman Kovshevych, had told him that their family line probably had on origin in the lesser Byelorussian gentry, similar to the families Kmic'ekyvych Sjenkovych and Mickevych.

¹⁶⁻²¹ All photocopies of the documents see: *Bohoslovia*, vol. XXXVI, pp. 153-165.

the Austrian seal. Again this is a large document, measuring 8.5 by 13 inches, printed on a linen-type paper. It is excellently preserved.¹⁹

After Roman, Joannes and Anna had eleven more children, five sons and six daughters. Of these five sons one died tragically in a fire which swept through Ulvuvyk, the other four eventually became priests. From these sons are descended various lines and branches of the Kovshevych family, which probably live somewhere in Ukraine, if the Communist regime did not destroy them.

Volodymyr, Roman's son, was born on October 4, 1834, in Hlinsko, where both his father and grandfather were parish priests. Volodymyr's mother came from the noble family of Scavinsky, she being the daughter of the Rev. Scavinsky, parish priest of Jasenivtsi, and Maria de Stojanovsky. Volodymyr's birth certificate is smaller than his father's, measuring only 8 by 11 inches, and is in poor condition. It was issued in Latin on April 29, 1839, and was signed by the administrator of the parish, the Rev. Joannes Guronovych.²⁰

After completing administrative studies in Vienna, Volodymyr became the director of the communications center in Jaroslav, which at that time was the capital of one of the districts of the Austro-Hungarian Empire. Volodymyr married a well known Polish woman, who had three names, Josepha, Helena and Constantina, and who came from the noble family Ciolek-Khondyzynski. In addition, her grandmother was a princess, being a member of the famous Radyvil family. Her grandfather, Josyf Khondyzynskyj, served as an officer in the Tenth Army Corps of Napoleon Bonaparte.²¹

Volodymyr and Josepha had two sons, Roman and Osyp (Joseph). Roman, the father of Bohdan (the last heir) was born on July 22, 1873, in Jaroslav. From 1883 to 1891, Roman went to a German high school, and after matriculating he enrolled in the Faculty of Philosophy at the University of Jan Kazymyra in L'viv. To broaden his studies he went to Vienna University, and while there studied under the well-known professor V. Jagič. On returning to L'viv he continued his studies at the Law Faculty, where he gained his doctorate in 1898.

In 1911 he won a scholarship from the Austrian government and left for Rome to deepen his academic studies. While there he also presented judicial petitions of Ukrainians and Poles at the Papal Rota. There he also wrote a work in Latin, entitled 'De Sacra Romana Rota,' but due to the outbreak of the World War I it was never published.

In spite of his age (41), Roman wanted to be an active soldier fighting for the independence of his fatherland. In the latter stages of the war he became ill and fell into Polish hands. While in hospital,

he chanced to meet his cousin's son who was on the Polish side. Despite this, they were brought together by the strength of family ties and by the fame of their forefather, Juzer Khondyzynski, who, as we have seen, fought in Napoleon's army.

The young Khondyzynski looked after his 'uncle' and in time managed to free him from the Poles and send him to L'viv. On recovering Roman immediately immersed himself in academic work. He became a professor at the then breakaway Ukrainian University, an active member of the Shevchenko Scientific Society and the Theological Academy of L'viv, as well as contributing to various journals, including those of the above two societies.

In 1930, at the invitation of the then rector of the Theological Academy, Dr. Josyf Slipyj, Roman Kovshevych became head of the Canon Law Faculty at the Academy, and remained there until his death in 1932.

In addition to this, Roman Kovshevych was a polyglot, thoroughly conversant in seven languages and able to understand four others. His last work before his death in 1932 dealt with Metropolitan and Patriarchal matters of the Eastern Church.

Conclusion

In this paper I have tried to give an account not only of the development of surnames, but also of the political and sociological conditions in which these surnames were formed. As a basis and concrete example of this, I have used documents and biographies which cover six generations of the Kovshevych family.

The history of the Kovshevych family is a typical example of the many families, which one may consider as belonging to the lesser (less important) nobility, who chose to come to the aid of their enslaved country, in direct contrast to many of the wealthier, more known and higher status families which chose to sympathize with and even become Poles (in the West) or Russian (in the East).

Резюме

СТАРИННЕ ПРИЗВИЩЕ КОВШЕВИЧ*

Ця студія подає розвиток і генеалогічне дерево галицьких Ковшевичів. Прізвище постало від *ковшів-черпаків*, якими вилловлювано болотняну залізну руду, що залягала на дні озер Полісся, подібно як і назва села — *Ковші-Ковшелівка*. В додатку копії старих оригінальних документів.

* Ця стаття поміщена в *Богословії*, том XXXVI, Рим, 1972, стор. 153-165.

THE TOPONYM UKRAINA IN THE WORKS OF SHEVCHENKO

Two recent events have led me to prepare this paper: first, the erection in Paris of a monument to Taras Shevchenko by the Soviet government — a clumsy attempt at adding the great poet to the galaxy of approved revolutionary gods and stripping him of his aureole of the nationalistic prophet that he was; and the inauguration of the Soviet government's celebration marking the 325th anniversary of the 1654 "reunification" of Ukraine with Russia.

Both these claims, recognized as factually and historically inaccurate by Ukrainians and Ukrainian historians, can be exposed for what they are through an examination of Shevchenko's works and by quoting the poet himself. Specifically this involves the study of the proper name Ukraine, which appears a bountiful 485 times in the poet's works, and the poet's calculated usage of it.

Although the proper name Ukraine is a geographical name, I do not plan to pause and examine it from that point, nor on the basis of its etymology, a subject amply covered in 1951 by Dr. Jaroslav Rudnycky in the first issue of the journal *Onomastica I*.¹

The theme of my paper is political-historical, not only onomastic-toponymic, although I will strictly quote excerpts containing the toponym *Ukraina*. The structure I will be using will follow that employed by Dr. Rudnycky in his "Function of Given Names in Literary Work"² — dealing, first, with events in time (*couleur historique*) and, second, with the emotions of the poet and his response to such feelings as love, pity and anger, his use of irony and indignation, and his overwhelming concern about his nation's future. (I will be using the translations of C. H. Andrusyshen and Watson Kirkconnel.)

First let us examine how Shevchenko portrays this land, Ukraine, and how he paints the lush and bountiful landscape.

I fly... Then look and see the dawn
That sets the heavens on fire;
In shadowy groves the nightingale
Salutes it in desire.

¹ Rudnycky, J. B.: "The Term and Name Ukraine", *Onomastica I*, Winnipeg, 1951.

² Rudnycky, J. B.: "Function of Proper Names in Literary Work," (*Still und Formprobleme in der Literatur*.) Heidelberg, 1963, pp. 378-383.

The wind blows gently, and the steppes
 And meads are dimly seen;
 Between the rifts, above the ponds,
 The willow-trees are green;
 Luxuriant orchards lowly bend,
 The poplars here and there
 Stand out like guards across the fields
 And whisper debonair.
 And all of this, the entire land,
 In beauty's robes to view
 And verdant draperies of spring
 Is washed with early dew;
 And thus adorned and thus made clean,
 It meets the rising sun —
 Its rapture from no limit starts,
 Its grace is never done.
 That loveliness could find no charm
 To add or take away,
 All is so perfect...³

The history of this land is clearly divided by the poet into two distinct periods: the time of the Cossack state — the time of independence and glory; and the time of servility to Russia — during the poet's lifetime and into the present time. When he speaks of this latter period, Shevchenko's tone toward his motherland is one of love and consolation.

There were a time in our Ukraine
 When cannon roared with glee,
 A time when Zaporozhian men
 Excelled in mastery!
 They lived as masters — freedom's joy
 And glory were their gain:
 All that has passed, and what is left
 Is grave-mounds on the plain!
 High are those ancient tumuli
 In which were laid to rest
 The Kozaks' fair white bodies
 In silken cerements dressed
 High are those mounds, serene and dark
 Like mountains they appear.
 Their gentle whispers to the wind
 Of freedom's fate we hear.⁴

And the poet weeps when he recalls past glories and compares the years since:

There was a time when Hetmans ruled —
 Lost is that ancient style;

³ "The Kobzar — The Poetical Works of Taras Shevchenko." Translated by C. H. Andrusyshen and Watson Kirkconnell. University of Toronto Press, 1964, p. 164.

⁴ *Ibid.*, p. 40.

There was a time when we were lords,
 But gone are all those days...
 Yet Kozak glory we recall
 In never-ending praise...
 O thou Ukraine, my own Ukraine,
 Dear mother past belief,
 When I recall thee, native land,
 My heart is pained with grief!
 What happened to our Kozak realm,
 Its leaders red of cloak?⁵

After reading such verses it is difficult to fathom how today's critics in the Soviet Union can say that Shevchenko favored the union of Ukraine with Russia. Such a claim is made by I. I. Pilhuk who states that Shevchenko saw in Bohdan Khmelnytsky the embodiment of "wisdom and national honor" for "making real the idea of friendship among equals"⁶ in concluding the Treaty of Pereiaslav with Tsar Alexei in 1654 which began Russia's domination over Ukraine. It suffices to look at Shevchenko's words to see how erroneous this claim is. Not once, but in three separate works does Shevchenko rue against Hetman Khmelnytsky. In "The Plundered Grave," Ukraina, the mother, talks to Bohdan (Khmelnytsky) and calls him "You unwise son of mine."

O gentle region, fair Ukraine
 Dear beyond every other!
 Why are you plundered and despoiled,
 Why do you perish, Mother?
 Have you not prayed, before the dawn,
 For fortune in the strife?
 Have you not taught your wavering sons
 To live a virtuous life?
 — "Indeed I prayed and took great care;
 Slept neither day nor night;
 Watched for my children, taught them well
 To do the thing that's right.
 My joy was great... But oh, Bohdan,
 You unwise son of mine!
 Look at your ancient mother now,
 Ukraine, of stock divine,
 Who as she cradled you, would sing
 And grieve she was not free;
 Who, as she sang, in sorrow wept
 And looked for liberty!...
 O dear Bohdan, if I had known
 That you would bring us doom,

⁵ *Ibid.*, p. 34.

⁶ Pilhuk, I. I.: "T. H. Shevchenko," "History of Ukrainian Literature of the XIX Century" ("Istoria Ukrainskoyi Literatury XIX Stolittia," P. K. Volynsky, J. S. Kobylecky, I. I. Pilhuk, P. P. Khropko) Kiev, 1947, p. 331.

I would have choked you in your crib,
Benumbed you in my womb!⁷

And in "Drunk Bohdan" Shevchenko's tone is no longer sad. He is angry at the hetman for taking a political course which had brought ruin to the nation.

If, drunk Bohdan, you now could take a glance
At Pereiaslav and your ruined castle,
You would get good and drunk, completely liquored!
Fie on you... over-praised old potentate
Among the Kozaks! Even in the filth
Of a Jew's hut you'd drink to end up tipsy
Or dive into a slough of swinishness...
Amen to you, oh peerless paragon
Famous, majestic, but not overmuch!...⁸

Finally in "Subotiv" Shevchenko equates Khmelnytsky's crypt with the tomb in which Ukraine is buried, that is, the tomb of Ukraine's freedom.

In the village of Subotiv,
Upon a lofty hill
There stands the coffin of Ukraine —
A crypt both wide and still:
It is the church of great Bohdan,
Where once he used to pray
That Muscovite and Kozak might
Share good and ill away.
May peace be to your soul, Bohdan!
Their gain has been our loss:
The Muscovites have snatched away
All that they came across;
And now they rend the burial mounds
In search of further loot;
Their hand assaults your hidden vaults;
They curse your soul to boot
Because they've nothing for their pains...
That's how it is, Bohdan!
You've ruined derelict Ukraine
By your most friendly plan!
And this must be the gratitude
Now falling to your share...
The church that once had coffined you
No neighbor will repair!⁹

In "The Great Mound" Shevchenko again returns to the Treaty of Pereiaslav and apportions the guilt for its conclusion among the

⁷ Op. cit., pp. 149-150.

⁸ *Ibid.*, p. 512.

⁹ *Ibid.*, pp. 227-228.

gentry, the peasant leaders and other elements of that time who gave poor counsel to the hetman and abetted "allegiance to black Muscovy."

Early one morning, in pre-Christmas Lent —
Yes, on a Sunday morn, to be precise —
I ran to fetch some water from the well
(That well is now caved in and all dried up,
And still I fly about!), and from that spot
I saw the hetman riding with his staff...
I filled my buckets up; I crossed his path,
And thereby wished him luck. I did not know
That he was riding to Pereiaslav
To swear allegiance to black Muscovy.¹⁰

Shevchenko takes his attack further, blaming Ukrainian leaders for the continuing servitude of the nation. He says these leaders pay more attention to their private ambitions and heed little the needs of the motherland.

Sadly I weep when I recall
The unforgotten deeds of all
Our ancestors: their toilsome deeds!
Could I forget their pangs and needs,
I, as my price, would then suppress
Half of my own life's happiness...
Such is our glory, sad and plain,
The glory of our own Ukraine!¹¹

In the excerpts quoted above and throughout Shevchenko's poetry, Ukraine appears not only as the nation, but especially as a mother of the poet. She is so close and so intimate that she becomes a wife, and then a widow, and an orphaned child for whom the poet bears an immeasurable love and devotion:

As a beloved spouse:
My heavy-laden verse! My fatal fame!
It is through you that in a foreign land
I live in torment... yet I don't regret it!
For like a true and faithful spouse I love
My pitiful Ukraine! And you, oh Fame,
Do what you will with my benighted self,
But leave me not! I'll trudge with you
to hell!¹²

As a widow:
O my Ukraine, my loved Ukraine!
These are your children dear,
These are your blossoms, fair and young,
Smothered in ink, I fear,
And steeped in henbane Muscovite
And trained by Germans deft.

¹⁰ *Ibid.*, p. 216. ¹¹ *Ibid.*, p. 256. ¹² *Ibid.*, p. 328.

Weep, O Ukraine, unhappy land,
A childless widow left! ¹³

And Shevchenko concludes expressing his sorrow that the sons of his beloved Ukraine must fight, work for and die for interests that are foreign.

You also had been driven there, my dearest friend.
Beloved Yakiv! For Ukraine was not your end
But for her executioner your fortunes shed
Your sound, unsullied blood; it was your fate most dread
To taste the Russian poison from the Russian cup.
Your memory, my true friend, shall ne'er be given up!
Still let your soul stay hovering above Ukraine
With Kozaks' souls that soar above its shore and plain;
Watch over, weep above each excavated mound —
When I at last soar free, you'll meet me, I'll be bound!¹⁴

Shevchenko uses irony to combat the tyrannies he sees being committed against his land and her people.

Greetings to you, my newest year,
Swaddled in last year's rags!
What do you carry to Ukraine,
Stuffed in your patched-up bags?
Is it prosperity enwrapped
In a brand-new ukase?
Farewell, and don't forget to greet
The wretched in that place!¹⁵

But the poet never loses faith. There will be a day of glory:

And yet perhaps, with gliding years,
My poetry, adorned with tears,
May some day reach Ukraine and fall
Like blessed dew upon them all,
Descending with its melting art
Upon some gently, youthful heart.
That youth will blow his head in sorrow
And from my grief new grief will borrow,
And may perchance remember me,
Dear Lord in his approach to Thee!¹⁶

Then, oh my brothers, as a start
Come, clasp your brothers to your heart,
So let your mother smile with joy
And dry her tears without annoy!
Blest be your children in these lands
By touch of your toil-hardened hands,
And duly washed, kissed let them be
With lips that speak of liberty!
Then all the shame of days of old,
Forgotten, shall no more be told;

¹³ *Ibid.*, p. 176. ¹⁴ *Ibid.*, p. 248. ¹⁵ *Ibid.*, p. 271. ¹⁶ *Ibid.*, pp. 453-454.

Then shall our day of hope arrive,
Ukrainian glory shall revive,
No twilight but the dawn shall render
And break forth into novel splendor...
Brother, embrace! Your hopes possess,
I beg you in all earnestness!¹⁷

The depth of Shevchenko's love for Ukraine is plainly visible in two poems he wrote when he was gravely ill. The first is "Zapovit" ("Testament") and the second, "Chy ne Pokynut" ("The Dialogue with Death"). The latter was written between February 14 and 26, 1861, or just three weeks before the poet's death.

In "Zapovit" Shevchenko mandates that even in death he should not be separated from his beloved land. He asks that his grave be "on the broad steppe" so that he could see the rolling countryside and hear the roar of the Dnieper and its rapids.

In his final words, the poet imagines his afterlife somewhere near the mythological river Styx which would remind him of the Dnieper. He sees himself living on the edge of a primeval forest, in a small cottage surrounded by an orchard that he would plant. These would remind him of home and he could dream of his beloved Ukraine.

Having examined some 1,168 toponyms in the poetry and prose of Shevchenko, it can be said that the first and pre-eminent place is occupied by historical names associated with Kievan Rus, the hetman state and Zaporozhian Sich. In his prose, in particular, the second place is occupied by toponyms which derive from Russian and from regions of southwest Asia where Shevchenko spent one-third of his brief life.

A major characteristic of Shevchenko's toponyms is the repeated usage of those dear to him — such as Ukraine, Kiev and Dnieper — as virtual synonyms for the abstract concepts of law, justice and freedom.

Абстракт

НАЗВА УКРАЇНА В ПОЕЗІЇ ШЕВЧЕНКА

Назву Україна вживає Шевченко 486 разів у своїй творчості. Поет змальовує не лише красу території Батьківщини, але також історичні події, що відбувались на Україні протягом століть. Найбільшу увагу присвячує поет добі Гетьманщини, особливо гетьманові Хмельницькому, якого обвинувачує за підневільне становище України.

Поневолену Україну представляє Шевченко у різних ролях: матері, вдови, дружини і сироти. Вона для поета — надхнення, любов, розпач і символ страждання у віковому змаганні народу за волю і незалежність.

¹⁷ *Ibid.*, p. 257.

ТОПОНІМИ В ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Resume

TOPONYMS IN THE WORKS OF TARAS SHEVCHENKO

This study is based upon the analysis of 1,168 toponyms in the poetry and prose of Shevchenko. It can be said that the first and pre-eminent place is occupied by historical toponyms associated with Kievan Rus', the Hetman state and Zaporozhian Sich. In his prose, in particular, the second place is occupied by toponyms which derive from Russia and from the region of southwest Asia where Shevchenko spent one-third of his short live.

A major characteristic of Shevchenko's toponyms is polyfunction of those dear to him — such as Ukraine, Dnieper and Kiev — as virtual synonyms for the abstract concepts of freedom, justice and law.

Серед численних праць про життя і творчість Тараса Шевченка найменше число становлять праці про назовництво нашого найбільшого поета. Двомовна советська «Бібліографія літератури про життя і творчість Т. Г. Шевченка» подає в першому томі за роки 1839-1916 — 3689 позицій, а в другому томі за роки 1917-1959 — 6575 позицій, а коли додати зазначені в анотаціях відгуки, статті в збірниках та інших колективних виданнях, то загальна кількість виноситиме понад 13 тисяч різного роду праць.¹ У цьому числі тільки 5 про мовні засоби віршування і поетику Шевченка, а про назвознавство єдина праця радянського мовознавця Василя С. Ващенка «Багатство Шевченкового слова», якої передрук поміщено в «Повному виданні творів Тараса Шевченка», в-во М. Денисюка в Чікаго. Згодом у 60-их роках вийшли назвознавчі праці К. К. Цілуйка, Ю. К. Редька та М. В. Фененка.

На еміграції, перша праця появилась в 1949 р., пера Панаса Фоменка — «Наша національна назва у Шевченка»; в 1950 році дві студії Ярослава Рудницького — «Шевченкова мова» і «З Шевченкового назовництва», а в 1961 р. знаменита праця Михайла Глобенка «Живий Шевченко»,² в якій автор підрахував антропоніми, доказуючи знання Шевченка в чотирьох ділянках: мітології,

¹ Бібліографія літератури про життя і творчість Т. Г. Шевченка, том I, Академія Наук УРСР, Київ 1959, стор. 5.

² Глобенко, Микола: «Живий Шевченко», «З літературознавчої спадщини». Посмертне видання, Париж, 1961, стор. 92-113.

історії, мистецтві та літературах — українській, російській і західно-європейській. Отже Глобенкові завдячуємо точний облік антропонімів у повістях Шевченка, але без їхньої функції в літературному творі. Також Іраїда Герус-Тарновецька опрацювала функцію антропонімів і деяких топонімів у поезії Шевченка в своїй дисертації «Назовництво в поетичному творі», в 1965 р.

В 1964 р. на конференції в Ужгороді, присвяченій 150-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка, прочитано дві назвознавчі доповіді, а саме: «Шевченкові антропоніми» П. П. Чутки і «Топоніми в Гайдамаках Шевченка» П. Голоса. На жаль, не мала я змоги їх прочитати, а згадані теми знаю лише з програми тієї конференції, що була поміщена в польському журналі «Ономастика» в 1966 р.

Згідно з працею Василя С. Ваценка, що основана на статистичних даних, Шевченко використав у своїх поетичних творах 7065 різних слів, в тому 440 назв.³ Коли ж до того числа додати назви подані Шевченком у його прозових творах і листах, то маємо 1168 топонімів з тим, що деякі з них виступають і в поезії і в прозі.

З огляду на багатство назовництва в творчості Шевченка, розглянемо тут топоніми і гідроніми, що відіграють значну роль, як у змісті так і формі його поезії та прози, за відомою схемою Яр. Рудницького «Функція власних назв у літературному творі».⁴ Згідно з тією схемою всі назви діляться на два основні типи, а саме: значущі та стилістичні, при чому перший вміщає дві підгрупи — назви, що відносяться до подій в часі (*couleur historique*), і назви зв'язані з місцем акції (*couleur locale*).

Стилізовані назви знову ж характеристичні тим, що вони підлягають різним змінам і забарвленням, зумовленими не лише формою, але й змістом, тобто почуваннями і настроями автора й емоціями: любов, ненависть, гнів, смуток, іронія чи обурення (*couleur emotive*).

Спершу розглянемо назви, що відносяться до подій у часі, тобто топоніми й гідроніми зв'язані з історією України, бо для Шевченка історичне минуле народу було джерелом найінтенсивніших переживань і надхнення. Давні історичні місцеві назви знаходимо в переспіві «Плач Ярославни» із «Слова о полку Ігореві», в якому поет вживає чотири гідроніми й один топонім:

В Путивлі граді вранці-рано
Співає, плаче Ярославна,

³ Ваценко, В. С.: «Багатство Шевченкового слова», Повне видання творів Т. Шевченка. В-во М. Денисюка, том XIII, Чикаго, 1963, стор. 249.

⁴ Рудницький, Ярослав: «Функція власних назв у літературному творі», *Stil und Formalprobleme in der Literatur*, Heidelberg, 1959, стор. 378-383.

Як та зозуленька кує,
Словами жалю додає.

— Полечу, каже, зигзицею,
Тією чайкою — вдовицею,
Та понад Доном полечу,
Рукав бобровий омочу
В ріці Каялі...

...І каже: Дужий і старий
Широкий Дніпре, не малий!
О мій Славутицю преславний!
...Мое ти ладо принеси...⁵

Шевченко вживає дві назви на головну ріку Україну — старинну назву Славутиць і новішу назву Дніпро, щоб тим підкреслити давню важливість водного шляху із півночі на південь, що ще більше підкреслене аж чотирма прикметниками-епітетами: старий, широкий, немалий і преславний. До двох інших гидронімів поет прикметників не додає, бо вони не грали великої ролі в нашій історії.

Найбільше своїх історичних поем присвятив Шевченко Козацькій державі, Запоріжжю, Гетьманщині та Коліївщині, оспівуючи волю і боротьбу за неї:

Було колись — в Україні
Ревіли гармати;
Були колись — Запорожці
вміли панувати...

...Чорна хмара з-за лиману⁶
Небо сонце криє:
Синє море звірюкою
то стогне то віє,
Дніпра гирло затопило.
«А нуте хлоп'ята,
На байдаки! Море грає —
Ходім погуляти!»...

«Не в Синопу, отамани,
Панове-молодці,
А у Царград до султана
поїдемо в гості...»⁶

Гідроніми — Дніпро, Лиман, Синє море (не Чорне) яскраво наświetлюють ідею поеми: володіє той, хто вміє панувати — сильний і відважний, той, хто не боїться ані труду ані смерті. А топоніми Україна, Царград, Синопа показують точно місце, звідкіля і куди ходили запорожці в походи. Ще краще застосовані гідроніми в поемі про козацьку славу «Гамалія». Тут водними шляхами ле-

⁵ *Твори*, том IV, стор. 89-90.

⁶ *Твори*, том I, стор. 25-26.

тять молитва-скарга козаків-невольників на острів до козацької фортеці Січі:

Отак у Скутарі козаки співали,
Співали сердеги, а сльози лились...
Босфор аж затрясся, бо зроду не чув
козацького плачу; застогнав широкий...
І хвилю, ревучи, далеко-далеко
у синіє море на ребрах послав.
І море ревнуло Босфорову мову,
У Лиман погнало, а Лиман Дніпрові
Ту ю журбу-мову на хвилі подав.
Зареготався дід наш дужий.
Аж піна з уса потекла.

Чи спиш, чи чуєш, брате Луже?
Хортице сестро? Загула
Хортиця з Лугом: «Чую, чую!»
І Дніпр укрили байдаки
І заспівали козаки...⁷

Названі поетом гідроніми: Босфор, Море, Лиман, Дніпро виконали завдання Гермеса-посланця і передали вістку зі Скутару на Хортицю. Отже тут гідроніми виконують потрійну роль, і місця, і часу, і руху. Поруч наведених вище тямкових назв, Шевченко вживає в поемі такі топоніми: Україна (4 рази), Візантія (5), Скутар (6); і гідроніми: Босфор (4), Дарданелли (1). Отже в поемі «Гамалія» використовує поет, беручи до уваги повторення, 28 географічних назв, у тому 18 топонімів і 10 гідронімів. Всі ті назви не служать лишень для орієнтації в терені, чи визначення місцевостей на карті, вони мають також історичну і культурну вартість, бо зв'язують минуле з сучасним, а сучасне з майбутнім. Вони виступають тут звітом тягlosti і родинної, і племенної, і національно-державної. І саме тому теперішній окупант старається вимазати з карти всі історичні назви, тому Жовті Води тепер Жовта ріка, а Січеслав став Дніпропетровськ.

Геній Шевченка відчув це і старався у своїх поетичних і прозових творах закріпити для нащадків якнайбільше назв, що мали будь-який зв'язок з минулою державністю, з козацькими вольностями і вкінці з останнім національним повстанням перед Шевченком з Коліївщиною. Тому в поемі «Гайдамаки» ми бачимо накопичення топонімів, передусім тих, на терені яких проходило національне повстання в 1768 році. Їх в «Гайдамаках» 40, а разом з повтореннями 191. Вичислюю топоніми в поазбучному порядку: Алта (1), Будища (2), Боровиків хутір (1), Вавилон (1), Варшава (2), Вербівка (1), Вільшана (14), Волинь (1), Воронівка (1), Дніпро (10),

⁷ Там же, стор. 157-158.

Дунай (1), Жовті Води (1), Канів (2), Керелівка (2), Київ (2), Корсунь (3), Кубань (1), Лебедин (9), Лиман (2), Лисянка (6), Литва (1), Майданівка (1), Медведівка (1), Молдавія (1), Полісся (1), Польща (5), Рось (4), Сена (1), Січ (1), Сміла (2), Смілянщина (5), Скутар (1), Тикич (2), Троя (1), Тясмин (1), Умань (8), Уманьщина (7), Хортиця (1), Черкаси (1), Чигирин (11), Україна (33).⁸

Всі вичислені географічні назви сповняють своє призначення, тобто вказують, де саме проходило повстання, однаке, деякі виконують інше завдання, напр.: Вавилон символізує так же само як сонце — вічність і гордість людей:

... Як над Вавилоном, над його садами
І над тим, що буде з нашими синами,
Ти вічний без краю!⁹

Або надуживання волі людиною, яку Шевченко іронічно висміває:

Розбрелись конфедерати
По Польщі, Волині,
По Литві, по Молдаванах
І по Україні.
Розбрелися, та й забули
Волю рятувати...¹⁰

Місцевостями показує поет як розгорталось повстання, а навіть згадує поспіх осаула, що поспішив з пілпалом, не чекаючи третіх півнів, згідно з наказом Залізняка:

А найперше Медведівка
Небо нагріває.
Горить Сміла, Смілянщина
Кров'ю підпливає.
Горить Корсунь, горить Канів,
Чигирин, Черкаси.¹¹

В поемі «Гайдамаки» повторив поет 33 рази назву *Україна*, в різних контекстах і значенню, наведу тільки один з епілогів:

Посіяли гайдамаки
В Україні жито,
Та не вони його жали.
Що мусим робити?¹²

В цім контексті Україна не лише територія, а радше батьківщина-ідея багатьох поколінь, яким поет ставить одне і це саме питання, кожній генерації зокрема: «Що мусим робити?» Очевидно, що кожне покоління може інакше на це питання відповісти.

⁸ Там же, стор. 53-126.

⁹ Там же, стор. 53.

¹⁰ Там же, стор. 61.

¹¹ Там же, стор. 91.

¹² Там же, стор. 125.

Цікавим фактом є те, що поезія Шевченка переладована назвою — Україна. Ця назва для поета мала цілий ряд значень і почувань, і саме в цьому скривається її поліфункційність, що розглянемо пізніше, аналізуючи стилізовані назви. Досліджуючи топоніми Шевченка мене дивує факт, що Шевченко дуже рідко вживає назви Україна в прозі, напр., в автобіографічній повісті «Художник», Шевченко не згадує України зовсім.¹³ Це саме в повісті «Наймичка», хоч згадано там Київ, Кременчук, Миргород, Ромни й інші. А в оповіданні «Варнак» є опис землі, але назви не подано!

«Есть у нашому величезному православному царстві російському невелика благодатна країна; така собі невелика, що в ній примістились би чотири німецькі держави, з Францією на додачу; а живуть на тій невеликій земельці різномовні народи, й поміж ними народ російський і то найправославніший. І отой народ російський не оре, не сіє нічого і сінько, крім динь та кавунів, а хліб їсть білий, пшеничний, що по їхньому звється «калаці», й оспівує свою річку славетну, звучи її своєю кормильською, золотим дном із берегами срібними.

Сумно бачити бруд і злидні на землі вбогій, неродючій, де людина бореться з невдячним ґрунтом і нарешті падає, знемігшись під тягарем праці та злиднів. Сумно, невимовно сумно!

Але як його дивитися на такі самі огидливі злидні в країні, де мед тече й молоко, як, наприклад, в отій землі благодатній!? Гидко! Та ще гидше серед тих ледарських злиднів натрапити на достатки, а при достатках — на огидний бруд та темноту!

А в отій благословенній країні трапляється це нерідко, ба, навіть часто-густо.

Які ж можуть бути причини злиднів у країні, де мед і молоко тече?

На цю важливу політично-економічну тему я напишу на дозвіллі звичасво-описний історичний роман на чотири томи, в яких захожуся змалювати з мікроскопічними подробицями норови, звичаї та історію цього архіправославного народу. А поки доспіє в моїй многодумній голові той знаменитий роман, розкажу вам ось що.»¹⁴

У цьому випадку маємо топонім укритий — анонімність, що часто вживають автори, коли пишуть про особисті чи інтимні події в якійсь місцевості. Павло Зайцев твердить, що місцевість і дати в «Наймичці» і «Варнаку» фіктивно-конспіраційні, (тобто Переяслав 1844 і Київ 1845), бо ті прозові твори писав Шевченко в Новопетровському форті в 1853 році. Це могло б пояснювати анонімність, бо вони написані російською мовою на більших аркушах паперу і їх поет не носив зі собою як малі захалявні книжечки, отже був менший ризик в разі обшуку.

Повість «Нещасний» — це єдиний прозовий твір Шевченка, де вся акція проходить поза Україною. В ній на самому початку маємо опис фортеці та й пояснення самої назви:

¹³ Твори, том VI, стор. 7.

¹⁴ Твори, том IV, стор. 117.

«Фортецю Орську місцеві киргизи називають Яманкала. І ця назва дуже вірно передає образ місцевості й самої фортеці. Рідко коли можна зустріти таку нічим не прикметну місцевість. Рівнина без краю».¹⁵

В Орській фортеці, над Аральським морем, перебував Шевченко від липня до кінця 1847 р., а опісля на острові Кос-Арал, де була база й зимівля експедиції, що в ній Шевченко брав участь.¹⁶ Тому листи і поезії років 1847-1849 позначені тими назвами: орська фортеця — 33 листи і 16 поезій, а Кос-Арал 84 поезії. Пізніше перенесено його до Новопетровського форту, а від 1854 р., перебував поет в Оренбурзі.

В листі до кн. Варвари Репніної з датою 24 жовтня 1847 р. Шевченко так змальовує фортецю:

«І тепер животію в киргиськім степу, в убогій кріпості Орській... Місцевість тут невесела, одноманітна: убога ріка Урал і Ор, голі сірі гори та безкрайї степ киргиський. Дурію, на них дивлячись».¹⁷

В обох вище наведених цитатах, Шевченко не лише описує фортецю, пояснюючи географічну назву місцевості та її положення, але також висловлює свої думки; в першій признає влучність киргиської назви, а в другій висловлює свої почуття з приводу тієї пустелі. Ще більше пригноблююча картина в поезії:

І стала тьма, і од Уралу
та до Тингиза, до Аралу...¹⁸

Дуже зручно використовує поет топоніми для визначення в просторі невідомої території, на якій він мусить відбувати свою неволю, і не лише свою, але й боліти душею за незавидну долю свого поневоленого народу, поет запитує:

Що діяти? Уже й гуляю
По цім Аралу і пишу,
Віршую нищечком: грішу...

А в листі до Семена Гулака-Артемовського з датою 1 липня 1852 р. Шевченко вживає аж п'ять топонімів, щоб точно визначити географічне положення Новопетровського форту:

«Киргиський степ, увесь од краю до краю сходяв, море Аральське вздовж і впоперек ізплавав, а тепер сиджу в Новопетровському форті, та, що далі буде, дожидаю. А форт цей, щоб Ти знав, лежить на північносхіднім березі Каспійського моря, в Киргиській пустині».¹⁹

¹⁵ *Твори*, том VII, стор. 133.

¹⁶ *Твори*, том III, стор. 345.

¹⁷ *Твори*, том X, стор. 39.

¹⁸ *Твори*, том III, стор. 60.

¹⁹ *Твори*, том X, стор. 73.

Поруч визначення місця акції, Шевченко, неначе сучасний ономастологіст розглядає назву Казані:

«Вертаючись на пароплав, я побачив праворуч від дороги пам'ятник, поставлений на кістках убитих під час здобуття Казані царем Іваном Лютим. Ця зрізана піраміда з портиками поставлена нібито на тому місці, де стояло шатро лютого царя. Сумний пам'ятник!»²⁰

Відомо, що казнь — це кара, казнить — тортурувати. Отже пам'ятник здвигнено близько місця катування киргиських оборонців волі При цьому поет пригадує собі почуту раніше російську приповідку: «Казань — городок, Москви уголок».

«Скрізь на кожному кроці бачиш вплив білокаменної Москви. Навіть вежа татарської цариці Сумбуки, безсумнівний пам'ятник часів татарських».²¹

Оком сучасного дослідника чистоти Шевченко глядить на пристань Астрахань:

...Мені уявлялась Венеція часів Дожів... А доплив Волги, що оточує Астрахань і сполучується з Каспійським морем, глибиною і шириною перед Босфором не поступається. Але протока не Золотий ріг оминає, а велечезну купу смердючого гною. Де причина цього убожества й огидного бруду?»²²

І вкінці ще деякі завваги Шевченка про Москву і Кремль із «Журналу» після повороту із заслання:

19 березня 1858 р.

В десятій годині вранці вийшли ми з Михайлом Семеновичем із дому, і, не зважаючи на воду і грязюку під ногами, обійшли пішки принаймі чверть Москви. Я не бачив Кремлю від 1845 року. Подібний до казарми палац дуже його знекрасив, та все він оригінально-прекрасний. Храм Спаса взагалі, головна баня особливо — бридкі. Велетенський і цілком нездалий твір. Немов товста купчиха в золотому «повойнику» стала посеред Білокаменної...²³

20 березня додає:

...я один од десятої до четвертої години місив московську грязюку. Вранці я наказав фурманові вимастити чоботи добрим дьогтем. Озброївся та вирушив Тверською до Кремлю. Намилувавшись старим красуном Кремлем, я перейшов до молодого некрасуна-Спаса, щоб оглянути скульптурні роботи, але мене й на подвір'я не пустили. — «Не дозволено» — сказав сторож».²⁴

Такими очима глядів і бачив Шевченко Московщину і Москву.

Стилістичні назви пов'язані з формою поезії, тобто вимогами

²⁰ Твори, том IX, стор. 135.

²¹ Там же, стор. 134.

²² Там же, стор. 105.

²³ Там же, стор. 215.

²⁴ Там же, стор. 216.

ритму, рими, еліптизації й алітерації. Для збереження ритму поет деколи міняє наголос у назві Україна. Наприклад: Україна й Україна,

І не в однім отім селі,
А скрізь на славній *Україні*
Людей у ярма запрягли
пани лукаві...
А як не бачиш того лиха,
То скрізь, здається, любо, тихо,
І на *Україні* добро.²⁵

Так же само для збереження рими поет змінює рід назви, напр.:
Скутар і Скутара:

Скутар мов пекло те палає:
Через базари кров тече...
З щоглистими кораблями
Палає *Скутара*...²⁶

В поезії Шевченка таких скоротів назв багато, тобто еліптизації, на що звернув вже увагу Яр. Рудницький в своїх працях про Шевченкове назовництво. Цитую за Рудницьким:

І квилить, плаче Ярославна
В Путивлі рано на валу:
В *Путивлі-граді* вранці-рано
Співає, плаче Ярославна...²⁷

І Сина Божія во плоті
На тій *Голгофі* розп'яли
Межи злодіями.
І привели з злодіями
На *Голгофу-гору*.²⁸

...Уже й гуляю
По цім *Аралу*,²⁹
Прощай убогий *Кос-Арале*,
Нудьгу заклітую мою
Ти розважав — таки два літа.³⁰

Вкінці дуже рідка в поезії алітерація оснований на самих топонімах, тому ще раз повторюю:

Горить Сміла, Смілянщина
кров'ю підливає.
Горить Корсунь, горить Канів,
Чигирин, Черкаси;
Чорним шляхом запалало...³¹

²⁵ *Твори*, том III, стор. 114.

²⁶ *Твори*, том I, стор. 160.

²⁷ *Там же*, стор. 89.

²⁸ *Твори*, том IV, стор. 13.

²⁹ *Твори*, том III, стор. 88.

³⁰ *Там же*, стор. 205.

³¹ *Твори*, том I, стор. 91.

Трагедії України, поневоленій Москвою присвятив Шевченко найбільше місця. Топонім Україна — це не лише географічно-історична назва, але передусім — це стилізована назва. У нижче наведених цитатах Україна виступає як матір, вдова, сирота і символізує почування поета: страждання, любов, смуток, зневіру, розпач, завзяття і різні психічні настрої, якими боліла душа Пророка. Україна — матір:

Україно, Україно!
Серце моє, ненько!³²
Нехай мати усміхнеться
заплакана мати.³³

Україна вдова:

А ти моя Україно,
Безталанна вдово!³⁴

Україна сирота:

Обідрана сиротою
Понад Дніпром плаче... (До Основ'яненка)

Смуток:

Світе тихий, краю милий
Моя Україно!
За що тебе сплюндровано,
За що, мамо, гинеш?³⁵

Зневіра:

Не встануть гетьмани,
Не покриють Україну
Червоні жупани —
Обідрана сиротою
Понад Дніпром плаче...³⁶

Розпач:

Для кого пишу? Для чого?
За що я Вкраїну люблю?
Чи варт вона вогня святого?³⁷

Гнів:

Це той Первий, що розпинав
Нашу Україну, а Вторая доконала
Вдову сиротину.³⁸

³² Там же, стор. 27.

³³ Твори, том II, стор. 117.

³⁴ Там же, стор. 27.

³⁵ Там же, стор. 10.

³⁶ Твори, том I, стор. 23.

³⁷ Твори, том III, стор. 200.

³⁸ Твори, том II, стор. 36.

Любов і завзяття:

Караюсь, мучуся... але не каюсь!...

Люблю як щиру, вірну дружину

Як безталанну свою Вкраїну!³⁹

Чим була й яке значення мала для поета Україна можемо уявити собі на основі двох поезій, що їх Шевченко писав у критичному для нього часі. Перша — це «Заповіт», коли Шевченко був важко хворий, а друга — це остання перед його смертю з дня 26 лютого 1861 р., тобто 13 днів перед відходом у вічність. У «Заповіті» поет просить, щоб його могила була на «Вкраїні милій, щоб лани широкополі і Дніпро і кручі, було видно, було чути як реве ревучий». А в останній поет мріє:

...Неначе над Дніпром широким,
в гаю — предвічному раю,
поставлю хаточку, садок
кругом хатини заведу:

Прилиниш ти в холодочок
Тебе мов кралю посаджу.
Дніпро, Україну згадаєм...⁴⁰

Висновки

Розглянувши понад тисячу географічних назв у поезії та прозі Шевченка можна ствердити, що на першому місці поставив поет топоніміку України, зокрема Наддніпрянщини, точніше Київщини, колишньої Гетьманщини і Запоріжжя. Рідше вживав поет топонімів Волині, Кубані та Полісся, а топоніми західної частини України, що були в межах Австро-Угорщини не згадані в творчості Шевченка.

Вживаючи назви, Шевченко кермувався історією, тому історичні топоніми найчастіше виступають в його творчості. До них належать три найважливіші географічні назви: території, головної ріки і столиці. Поруч української топоніміки вживав Шевченко, особливо в листах і «Журналі» топоніми Росії та південно-західної частини Азії, де поет прожив майже одну третю свого короткого життя.

Характеристичною рисою Шевченкової топоніміки є її поліфункційність, головні назви Україна, Дніпра та Києва, які для Шевченка були синонімами всього найдорожчого і найважливішого, тобто волі та справедливості.

³⁹ *Твори*, том III, стор. 33.

⁴⁰ *Твори*, том IV, стор. 128.

PLACE NAMES IN THE POETRY OF YAR SLAVUTYCH

The literary onomastics of Yar Slavutych deserves examination not only because it is exceedingly rich — containing over 2,000 place names — but also because it is global, reaching into historical and geographic names of numerous countries on every continent of this world. Due to this wealth of poetical usage of onomastics by Slavutych, this paper focuses its attention on toponyms and hydronyms which play an important role both in the content and in form of his poetical creations.

The onomastics of this poet who is known for the impeccable form of his poetry will be examined along the lines used by Prof. Yaroslav Rudnyckyj in his "Function of Proper Names in Literary Work."¹ Thus, all place names are divided into two primary categories, concrete names and stylized names. The first group is divided into two sub-groups, the first dealing with events in time (*couleur historique*) and the second tied to places where action took place (*couleur locale*).

Stylized names are characterized by the variety of form and type, their final usage directed by the demands of the poetry itself, the emotions of the poet and his response to such feelings as love, anger, hatred, irony or indignation.

First to be examined are names which derive from events in time, that is, topo- and hydronyms connected with the history of Ukraine from its earliest beginnings. One of the oldest names is the river Borysten which the poet uses in describing ancient mirages in "Konchyna Kimeriyciv" (Destruction of Cimmerians):

The waves are hurtled, driven in walls
Yar-Borysten, Cimmerians' river...
The tzars are calling, opening the council
"Should we meet the Skyts or should we retreat?"
"Enough" — the voices cry. "Let us proceed."
The women explode in heavy lament.²

The debate about the Cimmerians is a universal problem: should one fight and defend one's land, or retreat to save one's life?

¹ Rudnyckyj, J. B.: "Function of Proper Names in Literary Work," *Stil- und Formprobleme in der Literatur*, (Heidelberg, 1959), pp. 378-383.

² Slavutych, Yar: *Trofeji* (Trophies), 1938-1963 (Edmonton, 1963), p. 48.

The poem, "Transferred Glory," deals with a historical event, the conquest of Prince Volodymyr the Great of the Pechenihs in 986 A.D. and the founding of the fort, Pereyaslav. It is also the legend of the supremacy of the Rus' over the Pechenih.

And Prince Volodymyr founded
On the banks of the river a city
Pereyaslav he named it
The glory has been transferred.³

The following names are more modern: Dnieper, Yellow Waters, Sich, Khortycia (Fortress), Velykyj Luh (The Great Meadow). All of these serve to denote historical place names not only in their particular time but also in infinite time.

The Dnieper roars across the broad steppes
Across the rapids it seeks its way.⁴

Here the poet clearly shows that the Dnieper has been historically the principal waterway in Eastern Europe on a north-south axis.

Toward the Yellow Waters with uncontrolled speed
The regiments approach — like a thunderstorm across the sky.⁵

The poet only uses two lines to evoke the crucial battle of 1648 of the Cossacks under the leadership of Bohdan Khmelnytsky against the Poles.

And shortly thereafter Yar Slavutych carefully denotes the tremendous importance that Sich had for the Cossacks:

The Velykyj Luh is like a father, Sich is the mother...
The Great Dnieper teases, holding in a dance,
The slender Sich, its captive.⁶

The historical significance of the Black Sea and its role in Ukrainian history is exceptionally well illustrated in the poem "Black Sea:"

O, Black Sea, the Cossack sea,
The hyperbole of war!
No one can halt your mighty progress
Unless he conquers the Ukrainian spirit.⁷

To the tragedy of the suppressed Ukraine the poet dedicates much of his efforts, particularly to Poltava where a battle took place in 1709 which decided Russian supremacy:

Poltava huddles in lament
The Dnieper is filled with tears.

³ *Ibid.*, p. 74.

⁴ *Ibid.*, p. 99.

⁵ *Ibid.*, p. 104.

⁶ *Ibid.*, p. 90, 99.

⁷ Slavutych, Yar: *Mudroshchi Mandriv* (The Wisdom of Peregrinations) Edmonton: (Slavuta, 1972), p. 68.

The armed lines of Mazepa and Carl (Charles XII of Sweden)
Were conquered by that angry turant Peter. (Peter I of Russia)

Or:

The smoky horizon appears before the eyes,
Baturyn and Vorsklo, and Poltava appear...⁸

All these names are not only significant because of the tragic events that occurred there. They are also symbols for Ukrainians and here the other role of toponyms appears in the poetry of Yar Slavutych.

Although the basic function of geographical names is the placement of an event at some specific spot, they can also play one or more other roles. Sometimes a geographic place can serve as a symbol of a historic event which changes the future course of history and for a given people, or a nation, assumes the proportions of special meaning. For example, the destruction of Jerusalem has had dramatic historical impact on the Jews. The fall of Rome signified the end of a historic era for Western civilization. And in the Ukraine, Poltava as Vynnycia and Siberia are symbols of suffering and oppression.

Siberia thunders with the skeletons of warriors,
The endless taiga echoes
Drenched in blood in the desert of the steppes
Vynnycia laments as a wounded bird.⁹

And upon these symbols of national suffering, the poet builds his call for revenge:

And Vynnycia arises, black with blood;
So do Slobozanschyna, Halych and Volyn;
Zaporozia beats in the heart of Sicheslav
Torches are burning like an unextinguishable fire.¹⁰

Only Ukrainians or those who are well versed in the country's history can fully comprehend the meaning of the many toponyms and antroponyms that the poet uses to draw historic connections between the suffering of thousands and the few who symbolize the plight of the nation.

Examining next the stylized toponyms we pause at the geographical names which are tied to landscape and scenery. These give a sharpness of reality and subjective emotions which the poet expresses as longing and sometimes as nostalgia:

⁸ *Trophies*, p. 260.

⁹ *Ibid.*, p. 157.

¹⁰ *The Wisdom of Peregrinations*, p. 88.

The steppes of Khersonchyna, the steppes of home
The haystacks on the farms.
Wide-branching willow shimmering in the morning haze
I will not forget you in my lifetime¹¹

Or in the description of the paternal home:

Near the blue Dnieper, atop a green hill
Where the buckwheat patch glimmered in sunshine
Amid poplars, in happiness and goodness
Stood a little house, as white as a poppy head.¹²

These elements of nostalgia and longing are evoked by the repetitive use of place names in his poetry written twenty and thirty years after he had left his homeland:

Steppes, steppes ...Khersonska region
The tumultuous ocean of my childhood
Will I be ever able to transpose on paper
Your endless fields and spheres¹³

He also is able to evoke similar emotions of longing by comparing foreign topographical names with those of his homeland:

Neither pleasant Main, nor the Rhein falls,
Nor the abundant growth on the slopes
Can ever evoke the panorama of the steppes
Or can take the place of my Dnieper.¹⁴

Slavutych also uses abbreviated toponyms, the so called elliptical onomastics, which blend with the form of his verse rather than with its content. Instead of a full name such as the Caspian Sea, the poet uses the short form Caspiy in this instance both for rhythm and rhyme:

Cloudy — as a Caspian night.
Healing — as an herb for a wound.
Across the weight of centuries
She walked heavily into Teheran.¹⁵

Slavutych even uses toponyms to show the passage, or measure of time that has elapsed:

When in Tangiers the roosters crow,
And horses neigh in Tetuan
I hear the worshipful songs
In the Morrocan mist.¹⁶

¹¹ Trophies, p. 25.

¹² *Ibid.*, p. 143.

¹³ *Ibid.*, p. 290.

¹⁴ *Ibid.*, p. 182.

¹⁵ The Wisdom of Peregrinations, p. 54.

¹⁶ *Ibid.*, p. 30.

He also uses geographical names for alliteration:

Brown West, black-haired East
The black arrows crossed in the heart.¹⁷

Here we encounter in the original sounds of "xid, xid" and "byr, byr" which have a menacing tone which lends itself well to evoking the feeling of confrontation between two worlds and two cultures: Occident and Orient.

After the coming of tears and sadness:
Sich is no more — ancient Sparta is gone.
So cries the saddened horizon.
Glory to Olympus! Let new winds sing
of the victories of Spartan conquests.¹⁸

In addition to the adept usage of place names in poetry, Yar Slavutych, who is multi-lingual, brings into his work the correct pronunciation of foreign words, not relying on their translation and pronunciation as given in dictionaries. For example, he uses the low sound in Argentina, not the high "i" sound which is common in Russian.¹⁹ This sound occurs in Curitiba, and in Lebanon and also in Vynnycia.²⁰

He is also careful to give the correct pronunciation to India's Ganges, as opposed to the easier and incorrect pronunciation of the name in foreign languages.

While ashes fall into Ganges River
The singing souls enter nirvana.²¹

The short examination of the usage of onomastics in the poetry of Yar Slavutych points out two characteristics of his poetry: his knowledge of history and his expert use of toponymics. This is most evident in his recurring use of names, events and places of his homeland and in particular of the province in which he grew up.

However he does not limit himself to this one source. He seeks throughout the world for historic names, events and geographic places which have not only national but also international significance. His familiarity with foreign lands was deepened by his long journeys to many countries between 1960 and 1972. Slavutych visited 256 cities which are listed in his book *Mudroshchi mondryv* (The Wisdom of Peregrinations) as well as his personal impressions.

¹⁷ *Ibid.*, p. 6.

¹⁸ *Ibid.*, p. 26.

¹⁹ Slavutych, Yar: *Kozak i amazonka* (Kozak and Amazon) (Edmonton: Slavuta, 1973), p. 5.

²⁰ The Wisdom of Peregrinations, p. 42.

²¹ *Ibid.*, pp. 90-92.

This work does not attempt to cover the entire wealth of onomastics in Slavutych's poetry. It rather points to the richness and the depth of his poetry as in conclusion the poet cites himself:

Wherever you live,
Whatever you do
Wherever you go
Whatever your message —
Native land remains yours sanctuary
and you — a bird of passage.²²

Абстракт

МІСЦЕВІ НАЗВИ В ПОЕЗІЇ ЯРА СЛАВУТИЧА

Поезія Яра Славутича вміщує 1258 топонімів не лиш українських, але з різних країн світу пов'язаних історично з Україною. Ця студія поруч топонімів розглядає також гідроніми, що їх поет вживає чи порівнює (найчастіше у збірці «Мудрощі мандрів») з українськими назвами, які відігравали важливу роль в контактах України з іншими країнами світу.

²² *Ibid.*, p. 65.

ОГЛЯД НАЗВОЗНАВЧИХ ПРАЦЬ ІВАНА ФРАНКА

На переломі 19-ого і 20-ого ст. Іван Франко (1856-1916) став домінуючою особовістю у розвитку української літератури, науки й публіцистики. Його багатосторонність подивляють не лише українці, але й чужинці. Спадщина І. Франка багата, начислює понад 10 тисяч артикулів,¹ але лише мале число сучасних українців знає, що Франко був також піонером українського назвознавства, тим більше в Україні, бо «повне» видання його творів з нагоди століття народин у 1956 р. в Києві, назвознавчих праць не вміщує.

І. Франко написав три назвознавчі праці: перша, «Уваги про походження назви *бойки*», поміщена в журналі *Житте і слово* в 1895 р.,² друга, «Причинки до української ономастики», друквана в *Науковому Збірнику НТШ*, присвяченому М. Грушевському і виданому в 1906 р. І третя, «Сліди Русинів у Семигороді», поміщена в Науковому додатку *Учителя* в 1911 році. Всі ті студії перевидано окремою книжкою за старанням і редакцією Я. Рудницького у Вінніпезі (Канада) в 1957 р.,³ з чого дві без жадних змін фототипним способом, а тільки одну змодернізовано.⁴

Доповіді про Франкові назвознавчі праці в англійській мові та статті, що були читані на ономастичних конференціях в Канаді підготували: Ярослав Рудницький,⁵ Володимир Жила,⁶ й авторка цього огляду, одначе в українській мові ці розвідки про назвознавчі праці Івана Франка ще не були публіковані.

Назву *бойки* вперше згадує візантійський імператор Константин Порфірородний у своїй праці, відомій під назвою *De admini-*

¹ Дей, О.: До питання про вивчення спадщини Івана Франка, *Слово про великого каменяря*, Київ 1956, с. 521.

² *Житте і слово*, Львів 1895, т. 3, с. 146-149.

³ Франко, І.: *Назвознавчі праці*. Перше книжкове видання, Вінніпег 1957 (в дальшому цитуємо: *Назвознавчі праці*).

⁴ *Там таки*, с. 47 (Примітка).

⁵ Rudnycky, J. B.: Ivan Franko as Onomatologist, *Onoma*, т. VII, 2, с. 194.

⁶ Zyla, W. T.: Ivan Franko's Studies in Ukrainian Onomastics, *The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S.*, New York, 1969-1972, v. 12, с. 151-157.

strando imperio, в 10 ст., визначаючи їхню територію на північ від Дунаю в сучасній Малярщині. На тій підставі П. Шафарик уважає, що бойки — це нащадки білих хорватів, яких угри прогнали далі на північ, але та гіпотеза не має достатніх доказів.

У 981 р. Володимир Великий прилучив «Червенські городи» до Київської Держави⁷ і з того часу карпатські племена ділили долю з Червенськими городами, переходячи під Польщу в 1349 році, а під корону Габсбургів у 1772 році.⁸

У дискусії про походження назви *бойки* брали участь В. Охримович, І. Верхратський і П. Партицький. Останній обстоював так звану кельтську гіпотезу про походження бойків від кельтів-боїв, що нібито колись жили в Карпатських горах. Верхратський однак твердив, що верховинців бойків прозвали їхні сусіди, які жили внизу, тому що бойки постійно вживали частки *бойе* = бо + й + е, в потвердливому значенні, «так і є, справді». Франко підтримує тезу Верхратського, але вважає, що частка не посталала з бо + і + е, але з *ба-і-а*, аналогічно до *ая*, тобто *а + й + а*, яку в низових районах вимовляли також *а-як-же*, в тому ж самому значенні: «так», чи «справді». Франко стверджує:

Цей вивід здається мені однаково бистроумним, як і вірним. Що ж до аналогій приведених д. Верхратським, то частиці «боя» мені не доводилося ніде чути, що ж до частиці «бая», то її уживають в Нагуевичах, але тільки як контракцію з уживаною також «ба-ая». Частиця «ая» уживається також сама без «ба», але коли її поставимо в зв'язок з гуцульським «а-йик» (а-як) і з підгірським «а-як-же», то хто знає, чи не ближчою буде етимологія її з «а-як». Покійний Огоновський виводив її з *а-* і *-а*, *а-й-а*.

Щодо частиці «бóйе, бóййе, боййё», то я чув її також в горах (Лонин пов. долиньського, Климець пов. стрийського, Урич того ж пов., Смільна пов. самбірського (як і на Підгір'ю). В Нагуевичах (пов. дрогобицького) уживається форма «бóйе» (найчастіше в звороті): «та бо й бое» — *ganz richtig! ja freilich!*).⁹

Моє дитинство пройшло в серці Бойківщини, в Крушельниці у стіп найвищого верха Парашки, де мій батько був парохом у 1920-их роках. До Крушельниці літом приїжджали гості зі Львова на вакації. Приїжджав також і Михайло Галушинський, редактор журналу *Життя і знання*, кузен моєї матері. Він любив дітей і часто жартував з моїми сільськими подругами, а починав розмову так: «Не кажи *байа*, а дам п'ятака». Відповідь звичайно була: «Байя! Кобисте дали!»

⁷ Холмський, І.: *Історія України*, Мюнхен 1949, с. 40-41.

⁸ Там таки, с. 301.

⁹ Назвознавчі праці, с. 50.

Іван Франко був добре ознайомлений з карпатськими говорами, зокрема Бойківщини і детально вичислює, в якому повіті вживають інші варіанти частки *байя* чи *бойе*, тому опрокидує другу гіпотезу Верхратського:

Не треба, здається, й додавати, що ця головна гіпотеза (походження назви бойко від «бойе») не є нерозривно зв'язана з другою, додатковою гіпотезою д. Верхратського, що прозівка «бойки» повстала «на межовині, там де стикаються бойки з лемками». Мені здається, що ця друга гіпотеза д. Верхратського не вдержиться, а то головню тому, що власне такої межовини між бойками і лемками зовсім нема. Зауважив це вже пок. проф. Коперницький, об'їздячи наші гори, що оскільки між бойками і гуцулами видно різкий контраст і в мові, і в одежі, і в способі будування хат, остільки між лемками й бойками такого контрасту нема, так що понад усім горішнім Сяном, від Сянка аж до Дидьови бачимо ненастанні повільні переходи й відтінки від лемків до бойків — і в одежі, і в способі будування хат, і в діалекті.¹⁰

Досліди над походженням назв і говорами проводили в 30-их роках, збираючи матеріяли такі студенти: М. Скорик «Про назву бойки»; С. Рабіївна «Діалект бойків» і Ярослав Рудницький «Географічні назви Бойківщини».¹¹

Друга праця Івана Франка «Причинки до української ономастики» — це не лише підстава праця для української антропоніміки, але також справжній науково-історичний огляд творення прізвищ у західній Україні, починаючи з 15 ст. Для тієї студії Франко використав такі джерела: судові Акти з років 1563–66 сяніцького повіту,¹² тобто території між ріками Буг і Сян, на південь від лінії Львів-Перемишль та *С. Томашівського Акти* з років 1648–1649, публіковані в IV і V томі *Жерел до історії Руси* Михайла Грушевського.

У вступі до «Причинків» Франко стверджує, що кожна людина має «товариша, що супроводить від колиски до гробової дошки, 70, 80 літ, а якого значіння чоловік часто не знає»,¹⁴ тому саме ім'я і прізвище, «ядро» людини є важне і треба ним цікавитися, що вже раніше відмітив Альберт Гайнце,¹⁵ якого Франко

¹⁰ Там таки, с. 51.

¹¹ Rudnyskyj, J.: *Nazwy geograficzne Bojkowszczyzny*, Lviv 1937 і *Onomastica*, No. 23–24, Winnipeg, 1962; с. 6.

¹² *Materyały historyczne*, wydawnictwo Towarzystwa Historycznego we Lwowie. *Regestr złoćyńców grodu Sanockiego 1554–1638*, t. 1. Wydał Oswald Balzer we Lwowie 1891.

¹⁴ *Назвознавчі праці*, с. 11.

¹⁵ Heintze, A.: *Die deutschen Familiennamen, geschichtlich, geographisch und sprachlich*. Halle a. S. 1903¹, с. 3; (und Cascorbi P., 1933⁷).

цитує. Поруч Гайнце вчислює і дискутує Франко та доповнює статті М. Ф. Сумцова «Малорусские фамильные прозвания» і В. Охримовича «Про сільські прозвища». Обидва автори вказують, що селяни поруч метрикальних прізвищ, мали також прізвиська, якими їхні односельчани називали звичайно позаочі. Франко вповні погоджується з обома авторами, але доповнює їхні статті т. з. збірними прізвищами, часто спільними для трьох або й чотирьох поколінь, які черпає із згаданих вище джерел.

Рівночасно Франко подає історичні причини розвитку тих прізвищ, що постали в наслідок нової чужої адміністрації на давніх ґрунтах родових дворищ. В давнину дворищем називано садибу і заорані поля, що належали даному роду, який в міру потреби поширював свої ниви, коли рід помножувався. Цей звичай заорювання нових нив задержався у віддалених з комунікаційного погляду районах аж до 16 ст.

Після ревізії в 1565-66 р. польська адміністраційна влада заборонила поширювання родових земель, а уряд передав хліборобські дворища разом із людністю польській шляхті, tworząc королівські фільварки; почалося перемірювання піль і виділювання «ланів» величиною в 16 моргів, що зустрічалося з протестом селян, які не хотіли погодитися з новими порядками і панщиною, про що звідують польські ревізори:

Що таке перемінюване не обходило ся без опору з боку селян, на се натякають слова ревізора з р. 1566, що люди з Кобильниці руської «*promiaru mieś nie chcą*» (Ж. III, 283). Так само в Добрянках щирецького староства люди «*upornie gwałtem zbraniaią się*» робити панщину «*i pomiaru nie przyięli ... y role dzierżą indeffinitę*» (Ж III, 364). Отсе замкнене території для нових дворищ і обкросне старих дворищ змушувало селян у міру розросту родини ділити дворища що раз на менші часті, «прути», півланки і т. д.; се й зазначає в однім випадку виразно ревізор, кажучи про с. Броців львівського староства, що там люди «*maiąc role niepomierne wedle dawnego zwyczaju, które per familias suas rozdzieliwszy sobie zową ie dworzyszczami*» (Ж. III, 348).

Після знищення традиційних дворищ, обмеження землі, панщини і нужди, в якій опинилися колись вільні хлібороби, селяни часто попадали в конфлікт з новими порядками, ставали «злочинцями», а їхні перекручені прізвища попадали в судові реєстри.

З огляду на те, що польським адміністраційним урядовцям не хотілося окремо оподатковувати піль, що постійно ділилися й змінiali власника (брата, сина чи зятя), вони задержували давнє прізвище діда чи прадіда, хоч на тій самій землі жило вже

¹⁶ Назвознавчі праці, с. 36-37.

кілька родин. Тому ті прізвища не творилися за нормами української мови, а штучно накиненим способом. Франко ділить ті збірні прізвища на три групи:

Перша група: а) прізвища, утворені від родового відмінка однини голови родини (батька, діда чи найстаршого брата):

Хведько Долинського (пасинок) Chwedko Dolinskiego
Андрій Кривого (зять) Andrus ziec Krywoho
Гриць Нагірного (син) Hrycz Nagornego
Влодко Возного (брат) Wladko Woznego¹⁷

З часом ступень посвоячення відпадав і залишалися прізвища: Долинського, Кривого, Нагірного, Возного.

б) Прізвища, утворені від родового відмінка жіночого роду, особливо тоді, коли не було чоловічого потомка або дитина була неправого ложа. Напр.: Тимко мав дочку, яку звали Тимкова, коли ж вона вийшла заміж, тоді передавала своє прізвисько по-батькові синові, тобто син Тимкової, або навіть і мужеві, коли він приставав до її садиби. Франко стверджує, що таких прізвищ мало і подає п'ять прикладів:

Васько Тимковей — Wasko Tymkovey з белзького староства
Іван Вашей — Iwan Waschey з сокальського староства
Гриць Макаровей — Hrycz Makarowey з любачівського староства
Василь Хоміней — Wasul Chominey з любачівського староства
Федько Кузьміней — Fedko Kuzminey маж з любачівського староства.¹⁸

Згідно з нормами української мови прізвища від жіночих антропонімів походили звичайно від імени, прізвиська чи зайняття чоловіка даної жінки:

Тимко — Тимчиха — Тимчишин
Бойко — Бойчиха — Бойчишин
Коваль — Ковалиха — Ковалишин

Саме такі прізвища творять велику групу антропонімів у нашій мові.

Друга група (тип): Прізвища цієї групи утворені при допомозі суфікса середнього роду -я (як у ягня чи теля) називного відмінка однини, або родового відмінка множини -ят (як у ягнят чи телят).¹⁹ Такі штудерні прізвища влада насаджувала тоді, коли первісний господар двора помер, залишивши сироти, звичайно

¹⁷ Там таки, с. 18-19.

¹⁸ Там таки, с. 19.

¹⁹ Hursky, Jacob P.: The Origin of Patronymic in Ukrainian. *The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the United States*, VIII, New York, 1960, с. 184-185.

дітей, яким надавано здрібнілі варіанти його імени або прізвища. Франко ділить такі здрібнілі прізвища на три типи; із яких наведено по три приклади:

- а) назви утворені від хресного імени батька:²⁰
від імени Борис — Boriszcza, Borisowięta
від імени Іван — Iwancza i Iwanczę, Iwanczenięta
від імени Сидор Sidorcze, Sydorowięta
- б) назви утворені від прізвища батька:²¹
Глухий — Gluszenie, Gluszenięta
Дробина — Drobinczenie
Турчин — Turczenie i Turczynięta
- в) назви утворені від імени або прізвища матері:²²
від імени Ганка — Hancza i Hanczę
від імени Параска — Paraszczęta
від прізвища Дедеря, чи Дедериха — Dedirochowięta

Третя група (тип). Ця група найбільше штучна, утворена з родового відмінка множини середнього роду:

- від імени Андрій — Androwiat i Andrycząt
від імени Марко — Markowiąt²³
- б) назви утворені від прізвища батька:
від прізвища Дрозд — Дроздовят — Drozdowiąt
від прізвища Коробка — Коробчат — Korobcząt
від прізвища Вощина — Вощинят — Woszczyniąt
- в) від заняття батька:
боровий — Боровят — Borowwiąt
котляр — Ваганчат — Wagancząt
паляч — Палячат — Palacząt
- г) від місця походження:
Стирава — Стиравичат — Styrawycząt
Завадка — Завадчат — Zawadczań
Угерець — Угерчат — Uhercząt
- д) від імени матері:
Галька — Гальковят — Halkowiąt
Настя, Настуня — Настенчат — Nastenczań
Ольга, Ольдзя — Гольдишчат — Holdyszcząt²⁴

Франко дуже докладно подає число архіву кожного прізвища й місцевості, у яких прізвища повторюються так само або в варіантах, вказуючи повіт і село. Перша група прізвищ (родовий — Кривого) домінує над долішнім і середнім Сяном і в трикут-

²⁰ Назвознавчі праці, с. 21.

²¹ Там таки, с. 25.

²² Там таки, с. 26.

²³ Там таки, с. 27.

²⁴ Там таки, с. 28-29.

нику між Бугом і Сяном; друга група начислює 20-30 відсотків на просторі західної Бойківщини й Лемківщини від Турки до Сянока; третю можна зустріти в Дрогобиччині, Стрийщині та в Ліську. Коли ж узяти до уваги всі ті штучно накинута польонізовані прізвиська, то вони розкинені на просторі галицького Підгір'я від Черемоша до Сяну.

Підсумовуючи свою студію Франко зазначає, що в ревізії піль, чи радше поділі ланів, збірних прізвиськ менше, як в реєстрі злочинців, тобто людей «відірваних від свого гнізда», ізгоїв давнього дворища, яким не вдалося заснувати свого господарства й вони попадали в реєстри «злочинців», а найбільше їх в актах у справі розрухів у 1648 році.²⁵

Правильна реєстрація людности й закріплення прізвиськ почалося аж в 1772 р.,²⁶ коли Галичина стала провінцією Австрії, в кожній місцевості заведено метрикальні книги, в яких записувано дату народження, хрещення, прізвиська кумів і тоді кожний міг подавати своє родове прізвиське.

Третя ономастична праця Івана Франка «Сліди русинів у Семигороді» — топонімічно-історична. Вона незвичайно цінна не лише з назвознавчого погляду, але також з історично-джерельного, бо там Франко використовує унікальні хроніки, писані латинською й німецькою мовами. Студія складається з двох незатитулованих розділів постскриптому.

У першому розділі розглядає Франко: *Історію-України-Руси* Михайла Грушевського,²⁷ брошуру Вольфа *Про сліди рутенців у Трансильванії*,²⁸ і Фрідріха Мюллера *Німецькі мовні пам'ятники зі Семигороду*.²⁹ Франко цитує твердження Грушевського, що «в Семигороді вже нема русинів», бо вони асимілювалися на переломі 18-ого й 19-ого ст. Залишилися за ними ще тільки мадяризовані, германізовані та румунізовані сліди, тобто топоніми, з-поміж яких Грушевський подає сім назв: Oroszi, Oroszfalva, Oroszhegy, Rusesti, Ruselu, Russdorf, Reusdorfel, Rusz. Грушевський також твердить, що експлуатація соляних і рудних багатств семигородських гір починається від слов'янських осадників, бо досі залишилися назви *окно* і *баня* для соляних і рудних ям, і ті назви

²⁵ Там таки, с. 44.

²⁶ Там таки, с. 15.

²⁷ Грушевський, М.: *Історія України-Руси*. 2-е вид., Львів 1904.

²⁸ Volf, J.: *De vestigiis Ruthenorum in Transilvania*, 1802.

²⁹ *Deutsche Sprachdenkmäler aus Siebenbürgen*. Aus schriftlichen Quellen des zwölften bis sechzehnten Jahrhunderts, gesammelt von Friedrich Müller, Gymnasialdirector in Schaesburg. Herausgegeben vom Verein für Siebenb. Landeskunde. Hermannstadt 1864, 8°, с. XXXII + 236.

повторюються часто в змадяризованих і зрумунізованих варіантах. Грушевський також подає чималу бібліографію про українців у Семигороді у примітці ч. 38, том I *Історії України-Руси*. Він також згадує, що в грамоті з 1228-го року названа гора *Ruscia*, а в 13-ому ст. засноване місто *Forum Ruthenorum*.

У своїй брошурі Вольф начислив 130 родин українсько- («русько») мовних у селах: Бонград, у Великому і Малому Чергеді та згаданому Грушевським Русдорфелі в 1802 р., а в 1807 р. рецензент поправив подане Вольфом число на 200 родин, в оригіналі руської, тобто української національності. Описуючи останки українських кольтоністів у Семигороді, і Вольф і його рецензент відмічують, що руські поселення в Семигороді почалися в 12-ому ст.

У третій згаданій повище публікації, чи радше збірнику Фрідріха Мюллера поміщено 122 позиції, тобто передруковано старинні реєстри місцевостей, різних шкіл і гуртожитків, метрики визначних людей, виписи різного ремесла і цехів, деякі судові акти, купецькі листи, і деякі літературні писання і пояснення до недільних евангелій (написані аж в 16 ст., коло 1536 р.), вкінці подано молитву про бджоли (з датою 1570 р.).

Гімназійний директор Ф. Мюллер у своєму виборі матеріялу до збірника, руководився радше мовним розвитком німецької мови й лінгвістичними змінами ніж історично-культурними матеріялами. Все ж таки український дослідник Франко знайшов у збірнику деякі українські топоніми.

У першій збірці реєстру місцевостей із кінця 12-ого ст. занотована назва *Шибин* в різних транскрипціях: *Scybin* і *Zibin* у 1201 р., *Sibin* в 1211, *Cibin* 1212 р., *Zebin* в 1223 р.³⁰ Слово *шиб* означало гірничу яму з надбудованим двигарем і свердлом у Дрогобичі теж в 20-ому ст., а корінь того давньослов'янського слова задержався також у гідронімі озера *Шибене*.

На першій сторінці реєстру місцевостей в 1211 р. згадано назву ріки Борза і землі-поріччя Борза — (*Borza aqua* і *Borza terra* і *Bursza*).³¹ З тієї записки довідуємося, що угорський король Андрій II надав німецьким хрестоносцям в 1211 р. землю Борза, на якій вони господарювали аж до 1235 р., коли з огляду на їхні непорозуміння з місцевими єпископами і воеводами тих хрестоносців силою прогнано. Прикметник «борзії [полки]» зустрічаємо в «Слові о полку Ігореві», а прислівник *борзо* в розумінні

³⁰ Назвознавчі праці, с. 57. — Топонімний суфікс *-in* промовляв би за деонімно-присвійним походженням цього топоніма (Примітка Ред.).

³¹ Там таки, с. 58.

«швиденько» ще досі вживають на Бойківщині. Отже ріка Борза — це швидка чи бистра ріка.

Там же під 1233 роком зустрічаємо назву Бистриця — ріку й місто, згадані у різних варіантах: (Bistriche, Byzturche, Bistrice). В реєстрі є також назва Вовків, село тотожне з Вовковом біля Львова, також у різних варіантах: (Walko, Volku, Volko).³² В 1268 згадана місцевість Мошна (Mosna, Mushna). В 1318 і 1361 pp. Златна (Zalatna, Zalathna), там же Ольшина (Olchina), Будз (Buzd) і Житне (Zytne).³³

У 2-му розділі Франко розглядає також бібліографічний унікат, книжку чи радше збірник в латинській мові, присвячену польському королеві Стефанові Баторому, якої редактором і автором більшого числа артикулів був Мартин Бронівський, за згодом Франка, — українець. Довгий титул тієї книжки подаю за Франком в оригіналі:

«Martini Broniovii de Biezdfedea bis in Tartariam nomine Stephani primi, Poloniae regis legati Tartariae descripto, antehac in lucem nunquam edita, cum tabula geographica eiusdem Chersonesus Tauricae. Item Transsylvaniae ac Moldaviae, aliarumque vicinarum regionum succincta descriptio Georgii a Reichersdorff, Transsylvani, cum tabulis geographicis tam Moldaviae, quam Transsylvaniae. Praeterea Georgii Werneri de admirandis Hungariae aquis hyppomnematation, addita tabella lacus mirabilis ad Cirknitz. Coloniae Agrippinae, in officina Birckmannica, sumptibus Arnoldi Milii. Anno MDXCV. Cum gratia et privilegio S. Caesareae Maiestatis.»³³

Матеріали, зібрані в тому збірнику, мають географічно-історичний характер: поруч перших декоративних сторінок з поетичною присвятою, поміщені карти Татарії й Криму зі значною частиною південної України й опис Татарії, що займає 24 с. Далі поміщені листи, присвяти й елегія, а ще далі двосторінкова мапа Семигороду й Бронівського праця «Хорографія Трансильванії» (Chorographia Transsylvaniae) що займає 31-43 с., згодом знову присвята молдавському королеві Фердинандові, мапа Молдавії та опис того краю на 48-53 с. Потім знову присвяти, вірші та опис Мадярщини пера Георгія Вернера, 55-75 с.

Для Франка найцікавішими були описи Семигороду й Молдавії, де наші русичі залишили свої сліди. Свою хорографію Семигороду Бронівський починає від початків римської провінції Дакії, згадуючи про перемогу Траяна над Декебалом і будову кам'яного моста на Дунаю, який його наступник звелів розібрати, щоб не допустити напасників до провінцій на південь від Дунаю.

³² Там таки, с. 59.

³³ Там таки, с. 67.

За Франком цитую опис, що відноситься до українських племен, який Бронівський називає Цікулією:

«Цікулія, кут Дакії, сумежний з молдавською землею, а мешканці того краю звуться цікулями. Говорять, що вони походять від скитів. Вони живуть на основі своїх законів і обичаїв, а свої уряди розділяють жеребом. Ніхто між ними не вважається нешляхетним, навіть коли власноручно оре або займається пасенням череди. Проте це народ загартований і жорстокий (*durum et asperum*), немов уроджений для війни, який, як здається, мовою, обичаями й одягом не багато різниться від мадяр». Далі йде досить неясне речення, яке тут подаю дослівно: «*Hi sunt Hunnorum antiquissimi, quos Ciculos appellare malunt quidam, quod e Scytis originem trahunt*». Видно, що дехто з необізнаних ближче зачислав цікулів до мадяр, а інші воліли бачити в них потомків скитів, т. зн. русинів.³⁴

Після того Бронівський подає назви семи цікульських поселень, що їх називає (*sedes*), на жаль, ніодна із тих назв на має відповідника, ані в українській, ані в слов'янських мовах. Оселі ті положені у стіп Карпат, де земля гориста і мало надається до управи. Цікулі відбувають свої згромадження і торги в Новому Торгу — (*Neumarkt*), який раніше називався Цікельвассергел — (*Zekelwasserhel*). Живуть там тепер три народи: цікулі, німці та мадяри і мають спільне військо, 90 тисяч озброєних мужів, які в час нападів боронять всі оселі, тобто в 15-ому і 16-ому віку.

Дальше Бронівський переходить до опису важливіших міст Семигороду: Вараждину, Колошвару (*Klausenburg*), Шибин (*Hermannstat*), Руський Торг (*Reussmarkt*) з десятима селами, Ольшину (*Olczna*) з дванадцяти селами і капітулу в Бистриці (*Bistritz*) із 23 парафіями. Згадує близьку до Бистриці Родну (*Rodna*) і Матіяш. При описі міста Білгорода (*Alba Julia*), що постало з римської колонії і має назву (*Weissenburg*), каже, що там жили колись готи, але близько в горах була оселя Абругбаня, що має слов'янське походження як і Златна (*Zalatna*), обі багаті в копальні золота, а за часів автора жили там волохи.

Свій опис закінчує Бронівський прославленням Семигороду, яке за Франком цитуємо:

«Це найкраща і найбагатша країна, заселена многими народами та мешканцями й щедро наділена всім, що йде на пожиток людям, золотом і сріблом і копальнями соли, з яких що року черпаються величезні скарби, з багатими виноградниками, скрізь благословенна незліченим množestvom усякого скоту та худоби. І здається мені, що в цілій Європі не знайдете провінції, що рівнялась би багатством та приємністю і пожиточністю з оцим нашим Семигородом».³⁵

³⁴ Там таки, с. 70. (Франко помилявся; мад. *székely* 'секлер' із волзько-тюрк. *izgil*, див. Kiss, L.: *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, Budapest 1978, с. 601. — прим. Ред.).

³⁵ Там таки, с. 73.

У 3-му розділі *Post scriptum* Франко розглядає студію російського вченого А. А. Кочубінського «О русском племени в Дунайском Залесье», яка появилася в 2-ім томі «Труд-ів VII. археологического съезда в Ярославле 1887 г.». Кочубінський користувався деякими тотожними джерелами, що їх вживав Франко, за винятком збірника Фрідріха Мюллера. В постскріптіумі Франко подав точний огляд лише трьох перших розділів, де подані топоніми й гідроніми слов'янського походження, але не цікавився кінцевими розділами студії Кочубінського, де були поміщені полеміки автора з румунськими й мадярськими вченими про первісні поселення Семигорода волохами чи румунами.

В перших трьох розділах Кочубінський вичислює ряд топонімів та гідронімів, які на його думку були слов'янського походження:

Гори: Бик, Бистричора, з якої витікає Бистриця, Дід, Діл, Обрина, Руська, (з якої витікає потік Чорна-Czorna) і гора Astalko.

Ріки: Бистриця, Думбрава, (доплив Дунаю), Злата, Лопушник.

Місцеві назви: Батра і Батрина, що походять від ватра (вогонь) Сольнок і Тернавіца й інші, подані вище.³⁶

Франко опрокидує етимології деяких назв, як напр.: Домб і Домбро, що їх уважає румунськими. Кочубінському закидає Франко, що він помішав назву племені цикулів-слов'ян із мадярським плем'ям секлерів, що ще до часів Франка жило між річками Кокелі, довкола свого давнього міста Кокельсбурга — Kokselsburg. Друга помилка російського вченого та, що плем'я назване в джерелах Бішені-Bissenі (себто *печеніги*, — прим. Ред.) — вважав варіантом племені Рутені-Rutheni.

Треба признати Франкові, що він дуже добре простудіював не лишень історію Семигорода і його давніх мешканців, але також знав добре німецькі праці з назвознавства.

І ще один постскріптіум: у 1979 р. буди в Мюнхені та провадивши ономастичний курс в УВУ, я бачила в канцелярії Української Школи, при Ізар-рінг 11, мапу України Івана Баптисти Гоманна з 1687 р. Її повний титул: VKRANIA, que et TERRA COSACCORUM cum vicinis Valachiae, Moldaviae, Minoris Tartariae provinciis exhibita. Ion. Baptista Homanno, Noriberge. Cum Privilegio Sac. Caes. Majestato. На ній я знайшла ще дві назви: Дева і Десна (Deva, Desne) та різні варіанти із коренем -*бана*.

Підсумовуючи три розділи про поселення русинів у Семигороді, подаємо нижче список топонімів і гідронімів Семигорода,

³⁶ Там таки, с. 76-78.

доповнивши їх назвами, поданими на карті Івана Баптисти Гоманна:

Топоніми: Баня і назви з приростками: Radna-bania, Nagi-bania, Kapnik-bania, Bania-buk, Zatmar-bania, Baniska

Бик	Byk
Бистриця	Bistritz
Богач	Bogacz, Bagac
Борза	Borza
Вовків	Volko, Vulku
Дева	Deva, Deywa [дако-мезій. -dava ,місто, оселя', — прим. Ред.]
Десна	Desne
Думброва	Dumbrova
Златна	Zlatna, Zalathna
Житне	Zutne
Красна	Krasna, Kraszna
Медвіж	Medviz, Medwitz
Мошна	Moszna, Monostor, Clasiene monasterium, Clausa, Klasenburg, Culus
Окна	Okna, Akna
Ольшина	Olczina, Olczna, Oroszi, Oroszfalva, Oroshefy
Прислоп	Prislop, Priszlop
Родна	Rodna
Руска	Ruska, Forum Ruthenorum, Ruusmarkt, Russmarkt, Russberg
Русети	Ruseti, Rusielu, Rusz, Russdorf, Hermannstadt
Соль	Sol, Solnok
Сольнок	Szolnok
Шибин	Scybin — 1201 p., Sibio — 1211 p., Cibin — 1212 p., Zebin — 1223 p.

Гори:

Бистричора [-cioara — румунський топонімно-гідронімний демінутив, — прим. Ред.], з якої витікає Бистриця

Верх
Волкан
Дід, Діл

Гідроніми:

Бистриця
Златна (лівий доплив Мароша)
Красна і Лопушник (Допливи Самоша)

Висновки. Огляд ономастичних праць І. Франка доказує ясно, що він поклав підстави для українського назвознавства, особливо антропоніміки в дбайливій студії «Причинки до української ономастики», де проаналізував три типи прізвищ, що витворилися в несприятливих політичних умовах на західних землях України, після зруйнування давніх родових дворів і накиннення чужих порядків.

У вступі до «Причинків . . .» Франко виразно каже:

«А тимчасом матеріал для майбутнього робітника вже тепер набрався величезний. Починаючи необмежене поле сучасного живого покоління, ми маємо в опублікованих досі історичних архівах багатий

матеріал, по якому можемо слідити еволюцію прозвищ, їх розвій і чергування.»³⁷

Глянувши на праці Франка очима сучасного дослідника, мусимо подивляти не лише його працездатність, але й орієнтацію в тому, що треба зробити, бо польонізація, русифікація, германізація, румунізація, словакізація, що проходили і проходять на українських територіях, змінюють щораз то більше нашу антропоніміку і топоніміку не лише в Україні, але й по країнах нового поселення.

Resume

ONOMASTIC WORKS OF IVAN FRANKO

This paper presents an analysis of three onomastic works of Ivan Franko, the Ukrainian poet, novelist and scholar.

The first of these works is "Remarks on the Origin of the Name Boiko," published in Lviv in 1895. Here Franko traces the origin of the name "Boiko" given to a group of Carpathian highlanders due to a manner of speech used by them, to wit, the interjectory particle *ba & Y & a*.

The second work, "Contribution to Ukrainian Onomastics," deals with Ukrainian anthroponyms, names and surnames from the 16th and 17th centuries, which end in *-oho*, *-ey*, *-ya*, *-a*, *-yat* and *-at* and are no longer used in name formations.

Perhaps the most interesting work is the third one, published in 1911-12 and Franko's final onomastic effort. Entitled, "Ukrainian Vestiges in Transsylvania," it investigates historical toponyms of Ukrainian origins in Semyhorod where Ukrainians lived in the 18th century and later were assimilated into the general populace. Here Franko uses ancient and unique sources in Latin and German.

These works not only present a rich, accurate and scholarly basis for further study of Ukrainian onomastics, they also show a little known facet of a multi-faceted literary figure and scholar of modern-day Ukrainian letters.

³⁷ Назвознавчі праці, с. 12.

LITERARY ONOMASTICS OF CONTEMPORARY SLAVIC NOVELS*

This paper deals with contemporary onomastics in the novels of three writers, Alexander Solzhenitsyn, the noted Russian novelist; Michael Osadchyj, a young Ukrainian writer, and Andrew C. Romanski, a Polish author.

Works of the authors which contain similar themes have been chosen for the analysis. The themes include the Soviet judicial system and life in Soviet prisons and hard labor camps in which each one of the three writers under discussion has at one time been imprisoned. The novels are: *V pérvom krúge*, (*The First Circle*) by Solzhenitsyn, *Bilmo* (*The Cataract*) by Osadchyj, and *Wieżniowie nocy* (*Prisoners of Night*) by Romanski.

The following functions of literary onomastics are examined:

- 1) The titles of the novels
- 2) Names related to the characters in action (*couleur historique*)
- 3) Names related to the place of action (*couleur locale*)
- 4) Names related to the emotions, e.g., anger, hate, irony (*couleur emotive*)

The general investigation of stylistic functions follows the schema elaborated by Dr. Jaroslav Rudnycky in his study "Function of Proper Names in Literary Work,"¹ but with the addition of allegorical meaning of titles.

1. Let us closely examine Solzhenitsyn's novel.

In a manner similar to Dante's *Inferno*, hell in this novel is used as a metaphor for the special prisons in which political prisoners were held. These prisons were scientific research centers, staffed with top calibre scientists who were, nevertheless, essentially prisoners. The very title of the book, *The First Circle*, immediately suggests that Solzhenitsyn will relate events of primary importance. I cite the words of the author:

"I've lived fifty-two years, I've recovered from fatal illnesses, I've been married to pretty women, I've had sons, I've received academic prizes — but never have I been so blessedly happy as I am today!

* This paper was printed in *Manitoba Modern Language Bulletin*, Winnipeg, 1974.

¹ Rudnycky, J. B.: 'Still und Formprobleme in der Literatur', Heidelberg, 1959, pp. 378-383.

Where have I landed? They won't be driving me out into icy water tomorrow! An ounce and a half of butter! Black bread — out on the table! They don't forbid books! You can shave yourself! The guards don't beat the zeks. What kind of great day is this? Maybe I've died? Maybe this is a dream? Perhaps I'm in heaven?"

"No, dear Sir", said Rubin, "you are, just as you previously were, in hell. But you have risen to its best highest circle — the first circle..."²

The appellation of the second book, *The Cataract*, is also explained by the author himself:

"We are surrounded by lanterns. Only lanterns. They are cleverly placed along the path we were told to walk. The path is cleverly paved with light-reflecting cobblestones which, like a magnet, draw the eye... It somehow gets inside you and imprisons your being. It makes you feel exceedingly important and... empty... You can walk this illuminated path a year, two, then a lifetime... Suddenly I wanted to see what was beyond those lanterns... Only for a second, from the corner of my eye, but this act cost me dearly. Little people began scurrying around and focused on me the light from all the lanterns. It blinded me... I became powerless in the hellish trap... I began writing all kinds of words in the sand. No, only one word — individual. At first I wrote it in small letters. Then in capitals: INDIVIDUAL. I began to laugh, so hard that I cried like a small child..."³

The paved road and the lanterns are used to symbolize the dogma of Communism and the doctrines that hold some people in bondage their entire life. Only those, who know how to look beyond the projectors — beyond the doctrines — are able to see the truth.

Romanski also mentions Dante. He says that the hell depicted by Dante is heaven compared to the concentration camps in which only a few hundred Polish army officers out of more than ten thousand originally sent there, survived.

All three titles are metaphors through which each writer attempts to transmit his allegorical approach to the problems presented in the novel. Each author attempts to stir the reader's emotion and awaken his sympathy for those who suffer.

2. Names related to the roles portrayed by the characters.

It is possible that antroponyms and toponyms, in combination with other names, can evoke in the reader a state of mind or an idea that the author wished to evoke. For example, let us take the adage "All roads lead to Rome." Under the name Rome, one can understand every capital, or even every problem that can be approached by various ways or means. Therefore, onomastics play an important role in every literary work. The author diligently selects names,

² Solzhenitsyn, A.: *The First Circle*, Transl. P. Whitney, Harper & Row, New York, 1968, p. 8.

³ Osadchij, M.: *Bilmo*, "Smoloskyp", Paris, 1970, p. 8.

which can express his thoughts and feelings, or which may portray events, problems, or characteristics of the main persons in the novel.

The names of leading characters have symbolic meanings in each of the three novels under discussion. Solzhenitsyn, for example, names his heroes thus: The main character's name is Neržin, from the word *rža* (rust). Thus the main character is one who does not rust but is always clean, dexterous and as sharp as a steel blade. Another character is a professor who is a brilliant philologist. He is given the name Rubin, from ruby, the precious stone.

A renowned mathematician who planned the dike on the Dniepr River is called Chelnov, from the word *chelo*, meaning forehead in Old Church Slavonic. Thus he is characterized as a wise person. The head mechanic is called Doródin, and this name derives from the adjective *doródnýj*, meaning portly or corpulent. Solzhenitsyn calls the prisoner who destroyed his ballot paper, Khorobryj, which means brave. All the above-mentioned characters are individuals who are honest and upright and imprisoned for their belief in truth and veracity. They are also individualists in that they follow their own mind.

On the other hand, characters that are merely tools of the party and those that blindly follow orders given by the regime have laughable surnames in keeping with their servile nature. For instance, the chief of Stalin's personal secretariat is named Poskrebyshev from the noun *skrebók*, a general term for tools with which dirty jobs are done, e.g., *skrebníca* is a horse comb.

Since the action of *The First Circle* takes place in the last years of the Stalin era, Solzhenitsyn gives the dictator several ironical names such as: The Greatest of the Great, The Wisest of the Wise, The Plowman, The Master, The Tyrant and The Generalissimo.

The Cataract is a recent diary that came to the West in 1970. The diary deals with the persecution, trial and conviction of Ukrainian intellectuals in the 1960s. All names in the diary are real. Ironically, the two leading characters, Osadchyj, the prisoner, and Halkevych, the chief interrogator, have very meaningful surnames. Osadchyj's surname derives from the verb *osidaty* meaning 'to settle,' and Halkevych's name derives from the noun *hálka* which means a 'crow,' or from the verb *halyty* meaning 'to hurry.' The inquisitor Halkevych, in reality, both laughs loudly and hurries.

The author of *Prisoners of Night* gives his heroes significant surnames, using a technique similar to that used by Solzhenitsyn. The main character, the dedicated physician Wolski, has a surname which is derived from the Polish word *wola*, meaning willpower. Dr. Wolski

works diligently in the prisoner of war camps amidst appalling hygienic conditions, and insofar as he is able, he brings relief to the men dying there. The Russian woman doctor's name is Sazanova. Her name is taken from the noun *s'ažen'* which refers to a unit of measure, the foot. She is mild in nature and small in stature.

There are many historical names which the three authors mention in their works, but only one figure is selected by all three as a symbol of imprisonment, namely, the figure of Catherine the Great, Empress of Russia from 1762 to 1796. Here is what Solzhenitsyn says:

"What can one say about this serviceable institution? It traces its origin back to the barracks in the time of Catherine the Great. In that cruel age, the Empress did not spare bricks for its fortified walls and vaulted ceilings."⁴

Romanski gives the Empress credit for prison soup, called *balanda*. I quote:

"This word (*balanda*) meaning a meal in the prison, like the prison itself, dates from the time of Catherine the Great."⁵

Osadchij offers more detailed characteristics of Catherine:

"Catherine II knew how to love men, but she also knew how to hate them. How terrible is the hatred of an innocent woman. Twenty-five years in a 'stone sack.' My hunchbacked old man, how could you have survived it? ...What aside from prison soup, fed your sick and helpless body? What heated your fragile legs and your lax mouth? Tell me what was Christ's suffering compared to yours? He died on a hilltop. He saw great distances before Him. The sun shone on Him and He breathed fresh air. He died easily in His suffering, but you did not die. You lived and this was a suffering greater than Christ's."⁶

Osadchij is referring to Petro Kal'nyshevs'kyj (1698-1803), the last hetman of the Ukrainian Cossack State, Zaporozjan Sich, which was destroyed by Catherine the Great in 1775.

3. Names related to the place of action.

There are many toponyms and names of prisons and camps but most of them do not have a symbolic or stylistic function. Solzhenitsyn gives a long list of prisons in Moscow, which according to him are "evenly distributed throughout the capital, so situated that it is not far from any point in the city to one or another of them."⁷

The first is Marvino Special Prison, where the action of *The First Circle* takes place; Lefortovo Prison, where selected prisoners are brought to visit their relatives; Butryskaja Prison, some sections of

⁴ *The First Circle*, p. 327.

⁵ Romanski, A.: *Prisoners of Night*, Orbis, London, 1956, p. 15.

⁶ *Bilmo*, p. 40.

⁷ *The First Circle*, p. 209.

which were rebuilt and redecorated for the visit of Mrs. Roosevelt; Taganka Prison, a prison for thieves; and finally the most famous prison because it is there that political prisoners are usually incarcerated, Lubianka. There is the passage, well known to the citizens of the USSR, describing it:

"Through this passage for a third of a century all prisoners of the central prison had been led: Cadets, Social Revolutionaries, Anarchists, Octobrists, Mensheviks, Bolsheviks, Sanikov, Jakubovich, Kutépov, Rámzin, Sulgin, Buxárin, Rykóv, Tuhachevsky, Professor Pletnev, Vavilov, Field Marshall Paulus, General Krasnov, world famous scientists and poets... First the criminals themselves, then their wives, then their daughters. The prisoners were led up to an equally famous desk, where each of them signed the thick book of 'Registered Lives' through a slot in a metal plate, without seeing the name above or below his own."⁸

Osadchyj mentions the transitional prisons in Lviv, Kiev and Kharkiv, and also the hard labor camp (No. 11) in the Kazakhstanian village called Jatwas. Romanski describes a northern camp (No. 90) in the autonomous republic of Komi, where there are more prisoners than there are members of the Komi tribe.

The name of Russia and of the Russian people is frequently used in a figurative manner in the three novels. Thus it is appropriate to consider Russia as a geographical toponym. Solzhenitsyn sees the Russian people in a manner similar to the way Stalin, a Georgian, saw them:

"In the thirties, for the sake of politics alone, he had resurrected the forgotten word *ródina* — homeland... Yet, with the years he himself actually came to enjoy pronouncing "Russia" and "*ródina*." He had come to like the Russian people very much. These were the people who never betrayed him, who went hungry for so many years... who had calmly gone forth to war, to the camps, into all kinds of hardship, and had never rebelled. After the victory, Stalin had said with complete sincerity that the Russian people possess a clear mind, a staunch character and patience."⁹

Osadchyj gives an interesting comparison of the Russian and the Ukrainian character:

"The Ukraine stares at the prisoner with large eyes! Then she hurriedly turns them away. The convoy of prisoners seems to paralyze here face. Ukraine is afraid of the prisoner. She tries to avoid him... Russia is no match for Ukraine. Russia not only loves the prisoner, she also treats him with true respect... Russia does not spare for prisoners neither bread nor torture..."¹⁰

⁸ *Ibid.*, p. 162.

⁹ *Ibid.*, p. 115.

¹⁰ *Bilmo*, p. 87.

which were rebuilt and redecorated for the visit of Mrs. Roosevelt; Taganka Prison, a prison for thieves; and finally the most famous prison because it is there that political prisoners are usually incarcerated, Lubianka. There is the passage, well known to the citizens of the USSR, describing it:

"Through this passage for a third of a century all prisoners of the central prison had been led: Cadets, Social Revolutionaries, Anarchists, Octobrists, Mensheviks, Bolsheviks, Sanikov, Jakubovich, Kutépov, Rámzin, Sulgin, Buxárin, Rykóv, Tuhachevsky, Professor Pletnev, Vavilov, Field Marshall Paulus, General Krasnov, world famous scientists and poets... First the criminals themselves, then their wives, then their daughters. The prisoners were led up to an equally famous desk, where each of them signed the thick book of 'Registered Lives' through a slot in a metal plate, without seeing the name above or below his own."⁸

Osadchyj mentions the transitional prisons in Lviv, Kiev and Kharkiv, and also the hard labor camp (No. 11) in the Kazakhstani village called Jatwas. Romanski describes a northern camp (No. 90) in the autonomous republic of Komi, where there are more prisoners than there are members of the Komi tribe.

The name of Russia and of the Russian people is frequently used in a figurative manner in the three novels. Thus it is appropriate to consider Russia as a geographical toponym. Solzhenitsyn sees the Russian people in a manner similar to the way Stalin, a Georgian, saw them:

"In the thirties, for the sake of politics alone, he had resurrected the forgotten word *ródina* — homeland... Yet, with the years he himself actually came to enjoy pronouncing "Russia" and "*ródina*." He had come to like the Russian people very much. These were the people who never betrayed him, who went hungry for so many years... who had calmly gone forth to war, to the camps, into all kinds of hardship, and had never rebelled. After the victory, Stalin had said with complete sincerity that the Russian people possess a clear mind, a staunch character and patience."⁹

Osadchyj gives an interesting comparison of the Russian and the Ukrainian character:

"The Ukraine stares at the prisoner with large eyes! Then she hurriedly turns them away. The convoy of prisoners seems to paralyze her face. Ukraine is afraid of the prisoner. She tries to avoid him... Russia is no match for Ukraine. Russia not only loves the prisoner, she also treats him with true respect... Russia does not spare for prisoners neither bread nor torture..."¹⁰

⁸ *Ibid.*, p. 162.

⁹ *Ibid.*, p. 115.

¹⁰ *Bilmo*, p. 87.

Romanski concludes with the following:

"The mission of today's Soviet Russia does not differ from the mission of the eighteenth-century Russia of Peter I, namely, to subordinate ancient and small nations of Europe; to conquer Asia; to push England away from the Asian continent; to master the world..."¹¹

4. Names related to emotions.

All three authors champion truth and justice. At some stage in their lives each of them had been the victim of an unconstitutional trial. Not surprisingly then, each of their works contains a parody of the Soviet judicial procedure. Both Solzhenitsyn and Osadchyj call their trials a comedy, and their judges, comedians. Solzhenitsyn presents a trial of "a traitor prince." This work is a sophisticated satire and includes ridiculous imitation of Soviet life. Solzhenitsyn pretends that the defendant is Ihor, the hero of the epic poem known as *Lay of Ihor's Campaign*. This poem which has an unknown author, is an account of a heroic campaign which Ihor Svjatoslavych a prince of Kievan Rus', made against the Polovci in 1185. Solzhenitsyn's irony is at its peak when he writes:

"On the basis of the above, Olgovich, Ihor Svjatoslavych, born 1151, a native of Kiev... serving in the position of troop commander with the rank of Prince, decorated with the order of Viking of the first degree, the Red Sun, and the medal of the Gold Shield, is accused of the following: That he wilfully executed vile treason against his country, combined with sabotage, espionage, and collaboration over a period of many years with the Polovcjan Khan Koncak..."¹²

This is ironical because, for centuries, Prince Ihor had been the symbol of the soldier committed to protecting and upholding the safety and honor of the Kievan Rus', his country.

Osadchyj describes his trial thus:

"A holy Inquisition. The Middle Ages threw it up on a high bank, unreachable and untouchable. The Judges judge. The Judges doze. The public is banned from the trials so that they will not prevent their dozing..."

I object to the closed session of the court. The constitution of the USSR and the 20th clause of the Code of Criminal Procedure guarantee that trials of this type must be open. The court stands contrary to the Constitution and the Code and that is why I consider this court not in session, decline to testify and am presenting an affidavit on the matter.

This was like lightning out of a clear sky. It jarred the sleepy judges... The prosecutor jumped up, as if he had been burned and threw the affidavit into the face of Vjacheslav Chornovil. "You are an enemy," he

¹¹ *Prisoners of Night*, p. 139.

¹² *The First Circle*, p. 303.

shouted, gasping with anger... "Take him out... Take him out immediately..."¹³

The second witness, Anatolia P., a young teacher, answers questions with innocent irony.

Q. "Did you take anti-Soviet articles from Myxajlo Horyn'?"

A. "No. I did not take any."

Q. "But you did take an article on the Russification of Ukrainian schools from him?"

A. "Yes, I took it. But is that an anti-Soviet article?"

Q. "What do you mean by 'Is it anti-Soviet?' Didn't you read it?"

A. "Yes, I read it! But it says what actually has happened."

Q. "What 'has happened'?"

A. "Well, I was doing my training in the Crimean province and the director of the school told us to teach Ukrainian in Russian."

Q. "What! Are you making fun of us?"

A. "If you don't believe me ask the director of the school..."¹⁴

Osadchyj vividly describes the courage of the witnesses who testified at his trial and attempted to give credence to his claims, even at the risk of their own safety.

Romanski describes the trial and sentencing of Shloma, a Hungarian Jew:

Q. "Are you a Communist?"

A. "Yes, I am a Communist. I have read Marx. I always tuned in to Moscow radio. My sister even embroidered the slogan 'Proletarians of the world unite' onto a red flag."

Q. "This is not important. Tell me what you know about Communism."

A. "That's why I came here to the USSR, namely, to find out about and see Communism."

The sentencing took place a few days later. "The case against you looks pretty bad," the judge said. "The interrogator found that you are a Trotskyist."¹⁵

Because of that discovery Shloma was sent north, sentenced to ten years in a hard labor camp and forever lost his citizenship.

Each of the writers attempts to show the shortcomings of the Soviet judicial system. Solzhenitsyn uses Prince Ihor as a defendant to demonstrate the unpardonable treatment by the Soviet Government of its own soldiers who, when they returned home after having fought valiantly in the World War II and after been imprisoned by the Germans, were sentenced to twenty or more years in prison for treason, espionage or collaboration with the enemy.

Osadchyj shows how trial prosecutors violate the Soviet constitution and how they assume the guilt of the defendant before it is even proved.

¹³ *Bilmo*, pp. 64-65.

¹⁴ *Ibid.*, p. 66.

¹⁵ *Prisoners of Night*, pp. 173-174.

Romanski describes how Communists from other countries, who although they believed in the ideals of the Soviet system, were mistreated and ascribed crimes they not only never committed, but never heard of.

The use of the historical names Ihor Svjatoslavych and Trotsky has a stylistic function. These names serve to point out the abnormalities of Soviet justice. Prince Ihor, for centuries a hero, becomes a traitor. The Soviet People's court is an Inquisition, and an international Communist theorist, Leon Trotsky, becomes the enemy of Russian chauvinistic Communism.

Each author attempts to show not only the unfairness of such judicial actions, but also their senselessness. This type of judicial persecution, they say, halts, or at least greatly hinders the development and growth of individual work in all spheres of creativity, whether it be research, art, poetry or drama. Here, according to the writers, is where the nation and its people lost most.

Meanwhile, this type of judicial system gives immense powers to men who are short on principles and courage, to men who are prepared to use fake charges and unconstitutional convictions to further their personal, petty ambitions.

Dante's *Divine Comedy* was truly a summation of the Middle Ages, a protest against ecclesiastical corruption. The novels under consideration voice a similar protest. All three writers are protesting against the sufferings of innocent people and against the judicial corruption and violence which they see as inherent in the Soviet regime.

Conclusion

The main thing I have tried to show in this paper is that the names of characters play important roles in the three novels chosen for discussion. The authors usually give their positive characters good, sincere and meaningful names. Negative characters and those who lack individualistic qualities have funny, ironical or ridiculous names.

Historical names are treated similarly by the authors. Often the writers agree that a historical name or personage represent the same idea, i. e., it evokes similar symbolic imagery in all three writers. Dante's *Inferno* is accepted by them as the ultimate linguistic function of the negative. Then there is the figure of Catherine the Great of Russia. Each author considers her to be a symbol of man's enslavement of other men.

The stylistic function of the toponym Russia and the Russian people differs from writer to writer. Solzhenitsyn, without doubt, a Rus-

sian patriot, gives to his nation only the very best characteristics. This is in contrast to the non-Russian authors who focus on Russia's negative qualities. Osadchyj, a Ukrainian, sees Russia as a conqueror and chauvinist. Romanski, a Pole, speaks of Russian jingoism and imperialism.

On the basis of my investigation of 637 antroponyms and toponyms, of which only 123 were used in this study, it seems that each author's background, philosophy and nationality plays a part in his use of onomastics. He uses names according to his point of view, his emotions and his feelings.

Абстракт

ЛІТЕРАТУРНЕ НАЗОВНИЦТВО В СУЧАСНИХ ПОВІСТЯХ СЛОВ'ЯН*

Студія ця основана на трьох сучасних повістях про советське судівництво, табори невільничої праці та народобивство, а саме: «В першому колі» Александра Солженіцина — росіянина; «Більмо» Михайла Осадчого — українця і «В'язні ночі» Андрія Романського — поляка.

Порівняння переведено на трьох місцевих назвах: Росія, Україна, Польща та на одному антропонімі — Катерина Друга, яку кожний автор пов'язує з судівництвом і тюрмами в російській імперії.

Кожний автор приходить до висновку, що російська імперія не могла б існувати без невільничої робочої праці.

.

* Ця студія була друкована в англійській мові в Манітоба Бюлетені сучасних мов у 1974 році.

БІБЛІОГРАФІЯ НАУКОВИХ І ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ПРАЦЬ АВТОРКИ 1965—1984

I. КНИЖКОВІ ВИДАННЯ

1. «Українські назви у ЗСА та інші праці з назвознавства й історично-літературного дослідження». Видання Ювілейного Комітету за редакцією Івана Овечка. Бісмарк-Ґрилі 1977. 145 стор.
2. «Есеї та рецензії». Видання авторки. Корал Спрінг—Маямі 1983. 105 стор.
3. «Назвознавчі студії». Видання Українського Вільного Університету. Мюнхен 1984. 144 стор.
4. «Панорама України 1984 та інші репортажі». Передруки. Корал Спрінг — Маямі 1984. 152 стор.

II. МОНОГРАФІЇ

1. «Роман Ковшевич — науковець і патріот». Рід, життя та творчість. *Богословія*, XXXVI, кн. 1-4, Рим 1972, стор. 140-167.
2. «Улас Самчук — літописець». *Записки Наукового Товариства ім. Шевченка*, том CXXXVII, Нью-Йорк—Париж—Сідней—Торонто 1976, стор. 55-64.

III. ЕСЕЇ

1. «Постать селянина в творчості Уласа Самчука». *Свобода*, 19-21 травня 1965.
2. «Господарник-промисловець у творчості У. Самчука». *Свобода*, 26-27 травня 1965.
3. «До 70-ліття українців у Північній Дакоті». *Свобода*, 6-10 травня 1967.
4. «До 60-ліття Сестер Василянок у ЗСА». *Америка*, 26-28 червня 1971.
5. «Мої зустрічі із Слугою Божим Андреем (Шептицьким)». *Америка*, 25 листопада — 2 грудня 1972.
6. «Канада й світ в поезії Яра Славутича». *Нові дні*, річник XXIV, ч. 284, серпень 1973, стор. 23-25.
7. «Свідчення письменників-в'язнів». *Богословія*, XXXVI, кн. 1-4, Рим, 1972, стор. 211-221.
8. «Роки: 1854-1914-1974». *Америка*, 19 жовтня 1974.
9. «До століття народин Романа Ковшевича». *Америка*, 28 грудня 1973.

10. «Зразок до наслідування для молоді. Іван Павлович Багрянний і типові його герої». *Наші позиції*, ч. 10, вересень 1974.
11. «Письменники про народовбивство в ССРСР». *Америка*, чч. 14-20, 1974.
12. «Творчий шлях Уласа Самчука». *Шлях перемоги*, 22 і 29 червня та 13 і 20 липня 1975.
13. «Валентин Мороз — українська совість». *Шлях перемоги*, 19 жовтня 1975.
14. «До 60-ліття Миколи О. Степаненка». *Шосте коло*, В-во «Україна». Вашингтон, 1979, стор. 111-113.
15. «Українська жінка в боротьбі за душу і волю народу». *Вільна думка*, чч. 13, 14, 15, 16, березень-квітень 1979.
16. «Хроніки, романи і мемуари Уласа Самчука». *Свобода*, чч. 60-66, березень 1980.
17. «Важке завдання української матері». (Думки до дня Матері). *Свобода*, 8 травня 1980.
18. «Професорові Рудницькому 70 літ». (Огляд педагогічної і наукової діяльності). *Вільна думка*, Лідкомб, Австралія, 16 і 17 червня 1980.
19. «Валентин Мороз — публіцист». *Наш фронт*, Мельборн, Австралія, ч. 5, стор. 31-36.
20. «Історично-національні мотиви в творчості Л. Українки». *Свобода*, чч. 66-69, травень 1981.
21. «Віруючий Шевченко». *Свобода*, чч. 49-51, березень 1982.
22. «Студії української літератури в УВУ мюнхенського періоду». *Свобода*, 26-29 липня 1982.
23. «На слідах Мазепи». *Свобода*, 28 і 29 червня 1982.
24. «Трагедія найстарших». *Америка*, 29 червня 1984.

IV. НАЗВОЗНАВЧІ СТАТТІ

1. «Місцеві назви в поезії Яра Славутича». *Творчість Яра Славутича* (Збірник). Видання Ювілейного Комітету. Едмонтон, 1978, стор. 74-79.
2. «Русифікація і топонімоцид в Україні». *Альманах Українського Наукового Союзу 1982*. В-во «Свобода», стор. 117-124.
3. «Історичні топоніми в поезії Т. Шевченка». *Свобода*, 9 і 10 березня 1984.
4. «Про Шевченкову Україну». *Америка*, 22-23 березня 1984.

V. РЕПОРТАЖІ

1. «Київ очима російської емігрантки». *Америка*, 12 жовтня 1974.
2. «США відбув свою ювілейну конвенцію». *Америка*, 3-6 грудня 1974.
3. «Австралія моїми очима». *Вільна думка*, Лідкомб, Австралія, 5, 12, 19, 26 серпня 1979.

4. «Із кругосвітньої подорожі». *Альманах Українського Народного Союзу* 1980, стор. 183-196.

5. «Тасманія — яблучний острів». *Свобода*, 13, 14, 15, 16 січня 1981.

6. «Із кругосвітньої подорожі по Далекому Сході». *Свобода*, 13, 14 серпня 1981 р.

7. ««Фіджі — тихий рай». *Свобода*, 29 і 30 грудня 1981.

8. «Найновіша Японія». *Свобода*, 15 і 16 серпня 1981.

9. «Панорама Європи 1983» (або: Подорожування з внуками). *Америка*, 24-30 лютого 1984.

10. «Панорама України 1984» (або: Подорожування з внуками). *Свобода*, 25 вересня до 5 жовтня 1984.

VI. ОПОВІДАННЯ — СПОГАДИ

1. «Різдво» — вірш. *Америка*, 21 грудня 1974.

2. «Спогади про рід Чубатих». *Америка*, 10 квітня 1976.

3. «Давня писака». *Жіночий світ*, ч. 4 (323) квітень 1977.

4. «У різдвяний час 1940». *Свобода*, 7 січня 1983.

VII. РЕЦЕНЗІЇ

1. «Улас Самчук: Волинь». *Свобода*, 26 листопада 1965.

2. «Книга Юрія Шереха: Не для дітей». *Свобода*, 29 червня 1965.

3. «Дорога до Києва». *Свобода*, 26 серпня 1966.

4. «Еміграційний герой». *Америка*, 17 вересня 1971.

5. «Советське судівництво». *Українська книга*, ч. 2, 1972, стор. 54-55.

6. «Полярні пісні». *Українська книга*, ч. 2, травень 1972, стор. 56-57.

7. «Дело 107, або Судова справа 107». *Америка*, 10 травня 1972.

8. «З кругосвітньої подорожі». *Українська книга*, ч. 3, вересень 1972, стор. 84-85.

9. «Шестидесятники». *Українська книга*, ч. 3, вересень 1972, стор. 86-88.

10. «Козак і амазонка». *Українська книга*, ч. 2, 1973, стор. 82.

11. «Співець жорстокої епохи». *Українська книга*, ч. I, 1973, стор. 20-21.

12. «Широке море України». *Українська книга*, ч. 2, 1973, стор. 61-63.

13. «Канада й світ очима українця». *Українське козацтво*, ч. 3 (25) липень-вересень 1973, стор. 37-39.

14. «Північне сяйво — альманах 1971». Редакція Яра Славутича. *Українська книга*, ч. 1, 1973, стор. 22-23.

15. «Документи самвидаву». *Америка*, 11 липня 1973.

16. «Авраам Шифрін». *Українська книга*, ч. 1, 1974, стор. 24-26.

17. «Олександр Солженіцин». *Українська книга*, ч. 4, 1974, стор. 120.

18. «Успіх і невдача». *Америка*, 14 листопада 1974.

19. «Боже царство». *Америка*, 21 грудня 1974.

20. «Улас Самчук». До 70-ліття народження і 50-ліття літературної діяльності. *Америка*, 18 лютого 1975.
21. «Михайло Островерха: Берегами мандрівки». *Українська книга*, ч. 3-4 1975.
22. «Іван Овечко: Чехов і Україна». *Українська книга*, ч. 3-4, 1975.
23. «Цінний вклад у Франкознавство». *Америка*, 11 жовтня 1975.
24. «Значуче слово Симоненка». *Америка*, 2 липня 1976.
25. «До 25-ліття діяльності І. Овечка». *Америка*, 16 жовтня 1976.
26. «Аналіза буття». *Життя Володимира Янева. Америка*, 9 вересня 1976.
27. «Про українців у Тексасі». *Америка*, 21 грудня 1976.
28. «В. Мороз — Есеї, листи й документи». *Українська книга*, ч. 4 1976.
29. «Заклик до християнських чеснот». *Шлях*, 29 травня 1977.
30. «Репортажі Уласа Самчука». *Америка*, 13 і 14 травня 1977.
31. «Українці в Тексані». *Українська книга*, ч. 1, 1977.
32. «У. Самчук — На білому коні й На вороному коні». *Українська книга*, ч. 1, 1977.
33. «Заграви вечірні». *Українська книга*, ч. 3, 1977.
34. «Творчість Яра Славутича». *Українська книга*, ч. 1, 1978, стор. 20-21.
35. «Амбасадорські подорожування». *Вільна думка*, Лідкомб, Австралія, ч. 5-6 січень 1979.
36. «На сторожі України». *Українська книга*, ч. 3, 1979, стор. 44-45.
37. «Рік 2000». *Українська книга*, ч. 4, 1979, стор. 117-118.
38. «Психологічний репортаж». Книжка Р. Володимира *Прощавай минуле. Авангард*, ч. 6/143, 1979.
39. «Сороклітній дорібок Яра Славутича». *Промінь*, ч. XXI, 1980.
40. «Правописний словник». *Українська книга*, ч. 4, 1980, стор. 134.
41. «Нація на світанку». *Українська книга*, ч. 2, 1980, стор. 70-71.
42. «Ювілейний словник». За редакцією Я. Рудницького й К. Церкевича. *Вільна думка*, ч. 33, 10 серпня 1980 р.
43. «Скріпта манент». *Америка*, 12 лютого 1981.
44. «До 60-ліття УВУ». *Свобода*, 9 серпня 1981.
45. «Українська полеміка Копестенського в Анн Арбор». *Свобода*, 21 жовтня 1981.
46. «М. Антонович-Рудницька — Дарія Нижанківська-Снігурович». *Америка*, 22 жовтня 1981.
47. «Золоте звено». *Свобода*, 22 січня 1982.
48. «Із подорожнього нотатника — рецензія на репортажі Я. Рудницького *Подорожі 1981*». *Америка*, 10 квітня 1982.
49. «До 50-ліття смерті Романа Ковшевича». *Свобода*, 18 вересня 1982.
50. «Єгипет у житті і творчості Лесі Українки». *Америка*, 22 березня 1983.
51. «Книжка, яку треба перевидати». *Свобода*, 24 вересня 1983.
52. «Третій том *Ост — Втеча від себе*». *Америка*, 21 грудня 1983.

53. «Гетьман — українська драма». Переклад з французької мови. *Америка*, 22-23 грудня 1983.
54. «Втеча від себе». *Свобода*, 8 травня 1984
55. «Монументальна книга». Збірник на пошану Володимира Янева.

VIII. ВИБРАНА АНГЛОМОВНА БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ulas Samchuk: As Artist and Chronicler. Syracuse University, 1964.
2. Ulas Samchuk — Ukrainian Novelist. *The Ukrainian Weekly*, 77 (April 24, 1965), p. 2.
3. Guide to Soviet Ukrainian Literature. *The Ukrainian Weekly*, 115 (June 19, 1965), p. 2.
4. Literary Onomastics of Contemporary Slavic Novels. *Manitoba Modern Language Bulletin*, 1974, pp. 25-33.
5. Taras Shevchenko — the Voice of Mankind. *America*, 37 (March 13, 1975), p. 2.
6. Ukrainian Surnames. *America*, No. 135, 139, 143 (Sept. 25, Oct. 2, Oct. 9, 1972), pp. 2-3.
7. Ukrainian Schools. *Ukrainians in Pennsylvania*, Philadelphia, 1976, pp. 71-72.
8. Ukrainian Place Names in Alaska. *Onomastica* No. 51, (June 1977) Ottawa, pp. 1-5.
9. The Toponym Ukraina in the Works of Shevchenko. *The Ukrainian Weekly*, 12 (March 22, 1981) p. 7-8.
10. Franko's Contribution to Onomastics. *Memoirs of Shevchenko Scientific Society*, vol. CXCVIII, 1981, pp. 120-127.
11. The Toponym Mazepa. *Onomastica*, Ottawa 1983, No. 63, pp. 25-27.

IX. РЕДАКЦІЙНІ СТАТТІ В ЧАСОПИСІ «АМЕРИКА» 1974 — 1977

1. На порозі шкільного року	23. 8. 1974
2. Шукання ідентичности	27. 8. 1974
3. Сила і слабкість Сов. Союзу	21. 9. 1974
4. За збереження рідного слова і рідної книжки	11. 10. 1974
5. Релігійні парадокси в Америці	20. 10. 1974
6. Заповіт Листопадового чину	1. 11. 1974
7. Апатія советської молоді	31. 12. 1974
8. Українська преса в Америці	24. 1. 1975
9. УВУ потребує підтримки всієї української спільноти	31. 1. 1975
10. На вакаційних оселях	16. 8. 1975
11. Слово до батьків	5. 9. 1975
12. Бажати великого	12. 9. 1975
13. Китай остерігає	26. 9. 1975
14. Українці і події в Іспанії	10. 10. 1975
15. Дві фракції в Політбюрі КПСС	24. 10. 1975

16.	Детант, ЗСА, СССР і Китай	8. 11. 1975
17.	Відбулася конференція УВУ. Репортаж	11. 11. 1975
18.	Найкращий дарунок	19. 12. 1975
19.	Золотий інтервал	20. 1. 1976
20.	Китай пригтовляється до війни	30. 1. 1976
21.	Москва чигає на Югославію	10. 2. 1976
22.	Формування спільної європейської політики	17. 2. 1976
23.	УВУ — репрезентант української науки	5. 3. 1976
24.	Поетичні заповіді Тараса Шевченка	9. 3. 1976
25.	Книги про злочини Москви	16. 3. 1976
	Політика сили	23. 3. 1976
26.	Клопіт з Кастром	2. 4. 1976
27.	Невдоволення Москви	3. 4. 1976
28.	Органічна спільнота	9. 4. 1976
29.	Невдача віденської конференції	23. 4. 1976
30.	Москва про зміну політики ЗСА	30. 4. 1976
31.	Наплив московських шпигунів до ЗСА	7. 5. 1976
32.	Закордонна політика й вибори	14. 5. 1976
33.	Хмари над Польщею	1. 6. 1976
34.	На Близькому Сході	5. 6. 1976
35.	Перед виборами в Італії	18. 6. 1976
36.	Комуністичний трикутник	25. 6. 1976
37.	Дві конференції	2. 7. 1976
38.	Розводова епідемія у ЗСА	6. 8. 1976
39.	Передвиборчі проблеми і комбінації	7. 8. 1976
40.	Свобода релігії у ЗСА	20. 8. 1976
41.	До української школи	10. 9. 1976
42.	Друга фаза передвиборчої кампанії	11. 9. 1976
43.	Соціалізм у відступі	24. 9. 1976
44.	Економічні труднощі в Польщі	1. 10. 1976
45.	Маневри в Польщі	23. 10. 1976
46.	Апатія виборців	25. 10. 1976
47.	Президентські вибори 1976	5. 11. 1976
48.	Пустіє українське слово	12. 11. 1976
49.	Зростає московська небезпека	19. 11. 1976
50.	Сучасна загроза	23. 11. 1976
51.	Війна сателітів	30. 11. 1976
52.	Перехідний період	10. 12. 1976
53.	Чим скоріше, тим краще	17. 12. 1976
54.	Передсвяточні міркування	20. 12. 1976
55.	Будування адміністрації	7. 1. 1977
56.	Політика трикутника	8. 1. 1977
57.	95 Конгрес	15. 1. 1977
58.	Світлі дати — радісні дати	22. 1. 1977
59.	Новий детант Брежнєва	24. 1. 1977
60.	Чи готові до війни	28. 1. 1977
61.	Бій під Крутами	29. 1. 1977
62.	Москва хвилюється	4. 2. 1977

63. Закон крайньої потреби	5.	2. 1977
64. Напрямні закордонної політики Картера	8.	2. 1977
65. Нове московське лицемірство	15.	2. 1977
66. Рух опору зростає	19.	2. 1977
67. Ситуація в Китаї	25.	2. 1977
68. На Близькому Сході без змін	26.	2. 1977
69. Тарас Шевченко — християнин	11.	3. 1977
70. Женевська конференція і права людини	12.	3. 1977
71. Перед поїздкою Венса до Москви	15.	3. 1977
72. Інтерв'ю з Арабатовим	18.	3. 1977
73. Оборонні спроможності Японії	25.	3. 1977
74. Важке положення Сахарова	1.	4. 1977
75. Я не розчарований	2.	4. 1977
76. Гра в китайські карти	15.	4. 1977
77. Реорганізація китайської армії	19.	4. 1977
78. Африканська дилема	23.	4. 1977
79. Події в Етіопії	29.	4. 1977
80. Геноцид у Камбоджі	30.	4. 1977
81. Хитра політика Кастра	3.	5. 1977
82. Систематичний підхід до застосування прав людини	6.	5. 1977
83. Найновіша Японія	13.	5. 1977
84. Успіх през. Картера	14.	5. 1977
85. ЗСА й політично-мілітарний баянс	21.	5. 1977
86. Перед виборами у Франції	24.	5. 1977
87. Важливе рішення през. Картера	9.	7. 1977
88. САЛТ II і права людини	15.	7. 1977
89. Невтронна бомба	19.	7. 1977
90. Візита німецького канцлера	23.	7. 1977

ПОКАЗНИК ПРИЗВИЩ

Андрій II, 112	Лампіка, Л. 55
Андрусак, М., 9	Левицький, С. 53
	Ленін, В. 62
Бандера, С. 55	Лепкий, Л. 52
Баторий, С. 113	Липківський, Митрополит, 52
Бованко, С. 52	
Броновський, М. 113-114	Макаревич, М. 54
	Макаренко, Л. 53
Ватутін, М. Ф. 59	Міхновський, М. 56
Ващенко, С. 88-89	Мстислав, Митрополит, 51
Вернер, Г. 113	Мюллер, Ф. 111, 112
Верхградський, І. 106-107	
Власенко-Бойцун, 9, 10	Наливайко, Д. 60
Володимир Великий, 106	
Вольф, Ф. 111-112	Огоновський, О. 106
	Орлик, П. 56
Гайнце, А. 107, 108	Осадчий, М. 126
Галич, В. 45	Острозький, К. 60
Галущинський, М. 106, 111	Охримович, В. 106
Глобенко, М. 88-89	
Голос, П. 88	Патрицький, П. 106
Гоманн, І. В. 115, 116	Петлюра, С. 55
Грушевський, М. 107, 111, 112	Петровський, Г. І. 57
Гулак-Артемівський, 94	Потоцький, Ф. 60
Герус-Тарновецька, 89	Рабіївна, С. 107
Големіовський, Г. 56	Радзикович, В. 94
	Репніна, В. 94
Денесюк, М. 88	Редько, Ю. К. 88
	Романський, А. 126
Жила, В. 105	Рудницький, Я. 9-10, 88-89, 96, 105, 107
Жовківський, С. 60	
	Самчук, У. 60
Зайцев, П. 93	Семенович, М. 95
Калинич, М. 56	Семчишин, М. 9
Катерина II, 57, 126	Свенціцький, І. 9
Квас, В. 53	Сімович, В. 9
Китастиї, Г. 53	Сірій Лев (Левицький С.) 53
Кобзар, І. 54	Скорик, М. 107
Ковшевич, Р. 76-78	Славутич, Яр, 10, 104
Коновалець, Є. 55	Смотрицький, М. 60
Константин Порфірородний, 105	Солженіцин, А. 126
Кордуба, М. 9	Сумцев, М. Ф. 108
Королишин, Г. 56	
Коперніцький, Н. 107	Ташицький, В. 9
Коцюбинський, М. 61	Терлецький, М. 55
Кочубінський, А. А. 115	Томашівський, С. 107
Кубійович, В. 58	
Кузик, Д. 52	Фененко, М. В. 88
Куrowsький, І. 51	Франко, І. 54, 61, 64, 105-117
Кухарський, Е. 9	Фурд, І. 53

Хмельницький, Б. 57, 59, 60, 87

Цілуйко, Ю. 88

Черешньовський, М. 55

Чупринка (Шухевич Р.) 55

Чучкевич, Р. 55

Шафарик, П. Ю. 106

Шевченко, Т. 10, 49, 52, 53, 87-98

Шептицький А. Митрополит, 52, 53

Янів, Я. 9

ПОКАЗНИК ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ

Абруг-Баня, 114

Австро-Угорщина, 98, 111

Азія, 57, 98

Акрон, 53

Алта, 91

Аляска, 45

Алберта, 45, 47

Америка, 45, 46, 51, 54

Арал, 96

Аральське море, 94

Асталько, 115

Астрахань, 95

Бавнд-Брук, 49, 51

Баня-Бук (і варіанти) 116

Батра, 115

Батрина, 115

Белз, 63

Бик, 115, 116

Бистриця, 113, 115, 116

Білгорода, 114

Білогорця, 48

Богач, 116

Богачівка, 58

Богополля, 59

Бойківщина, 106-107, 111

Борза, 112, 113, 116

Боровиків хутір, 96

Босфор, 90-91

Боффальо, 53, 55

Брайтон, 56

Броди, 61

Бродівський р., 61

Буг, 107, 111

Будища, 91

Бузький район, 61

Веджайна, 47

Велика горожанка, 61

Венеція, 95

Вербівка, 91

Вербіж, 63

Вербове, 63

Верх, 116

Верховина, 50, 54

Веселка, 48

Винниці, 63

Вишнівка, 63

Візантія, 57

Вільхове, 63

Вільшана, 91

Віндзор, 56

Вінніпег, 33

Вовча тропа, 52

Войтиславичі, 63

Волинь, 59, 80, 91, 98

Волинське, 63

Волкан, 111

Вовків, 113, 116

Волснів (Волцнів), 62

Воронівка, 91

Ворошиловград, 59

Вроців, 108

ґара (ґара), 58

Галич (ґаліч), 58

Галичина, 60, 61, 111

Ганінґтон, 56

Гантер, 52, 54

Говерля, 49

Голубине озеро, 47

Городецький район, 61

ґути, 63

ґрефтон, 48

Дарданели, 91

Дева, 115, 116

Вавилон, 91, 92

Варшава, 47

Варяж, 63

Ватутіне, 58

Вашінґтон, 45

Делевар, 45
Дермань, 60
Десна, 116
Детройт, 55, 56
Дзержинськ, 59
Діброва, 48, 56, 63
Дід, 115, 116
Діл, 115, 116
Дніпро, 90, 91, 98
Дніпропетровськ, 57
Дністер, 62
Добряни, 108
Дрогобич (Дрогобич), 58, 69
Дрогобицький р., 61
Дрогобиччина, 111
Дружелюбівка, 58
Думброва, 115, 116
Дунай, 92, 113

Європа, 26, 57
Едмонтон, 47
Еленвіл, 46, 55
Енн Арбор, 56

Слесаветград, 59

Жабче Муроване, 63
Ждаринка, 63
Жидачів, 61, 62
Жидачівський р. 61, 62
Житне, 113, 116
Жовква, 60
Жовта ріка, 60
Жовті води, 60, 91, 92
Жужеляни, 63
Жужіль, 63

Завишня, 63
Запоріжжя, 90, 98
Заріччя, 62
Зелений Яр, 56
Златна, 114, 116
Золота осінь, 55
Золочівський р. 61

Івано-Франківськ, 60, 61
Івано-Франківська область, 61
Івано-Франкове, 61
Іллиной, 56

Казань, 95, 96
Кам'яно-Бузький р. 61
Канада, 45, 46, 47, 50, 56

Канів, 92
Карпати, 48, 106, 114
Каспійське море, 94, 95
Катеринослав, 57
Квібек, 48, 50
Клівеленд, 56
Кергонксон, 53
Керелівка, 92
Кетскіл, 52, 53, 55
Київ, 46, 49, 51, 53-55, 92, 93, 98
Кіровоград, 59
Климець, 106
Кобильниця, 108
Ковшелівка, 80
Ковші, 80
Козлів (Козлов), 58
Коллінс, 53
Кокельбург, 114, 115
Комсомольське, 59
Комуна, 59
Комунарськ, 59
Константиноград, 59
Константинопіль, 57
Корсунь, 92, 96
Кос-Арал, 94, 96
Корчівка (Корчів), 63
Коцюбинське (Берковець), 61
Красна, 116
Красноград, 59
Красносілля, 63
Кременчук, 59
Кремль, 95
Крим, 113
Кристинопіль, 60
Крушельниця, 106
Кубань, 92, 98

Ланкове, 63
Лашків, 63
Лебедин, 92
Лемківщина, 107, 111
Лиман, 91, 92
Лисянка, 92
Литва, 92
Лісько, 111
Лопушник, 115, 116
Лорентийські гори, 50
Лубів, 63
Лубнівка, 63
Луганськ, 59
Луганська область, 59
Луцьк (Луцьке), 58
Львів (Львов), 58

Львівська область, 61

Мадярщина, 106, 113
Майданівка, 92
Манітоба, 45, 46
Медведівка, 92
Медвіж, 116
Межиріччя, 61, 62
Миколаївський р. 61
Миргород, 93
Мирнівка, 63
Міллівіл, 50
Міннесота, 45
Міссурі, 45
Мішіген, 45, 55, 56
Молдавія, 92
Монтана, 45
Монтреаль, 50
Москва, 95
Московщина, 95
Мошків, 63
Мошна, 113, 116
Муроване, 63

Наддніпрянщина, 98
Нагуєвичі (Нагуєвичі), 58, 64, 106
Небраска, 45
Несторов, 60
Несторовський район, 61
Ниновичі, 63
Нисмичі, 63
Німеччина, 45
Новопетровський форт, 93, 94
Новоросійськ, 57
Новоукраїнка, 63
Новий Сокіл, 53
Нові Стрілища, 60
Норд Дакота, 45
Ньюарк, 50
Нью Йорк, 45, 51-55, 75
Нью Джерзі, 45, 46, 50-52, 54

Огайо, 45, 56
Окна, 116
Олвіполе, 59
Ольжичівка, 46
Ольшина, 113, 116
Онтаріо, 45, 47, 48
Опільсько, 63
Оренбург, 94
Ороші, 111
Орська фортеця, 97
Острог, 60

Палермо, 49
Парашка, 106
Пархач, 63
Пенсильвенія, 45
Первомайське, 58
Первомайський, 58
Перегінське, 58
Перемислів, 63
Перемишловичі, 63
Перемишлянський р., 61
Перемога, 63
Першотравневе, 58, 63
Першотравенськ, 58
Писаний камінь, 56
Підгірне, 64
Пласт (Вовча Тропа), 52
Подільське, 63
Полісся, 92, 98
Полтава, 46, 48, 49
Польща, 92, 106, 126
Порт Артур, 48
Потаржиця (Поториця), 63
Правда, 63
Прислон, 116
Пустомитівський район, 61
Путивль, 40

Радехівський р. 61
Радзивилів, 59
Рівне (Ровно), 58
Рогатин, 52
Родна, 114, 116
Розділ (Роздол), 58
Рожана, 61
Ромни, 93
Росія, 54, 57, 60, 98, 126
Рось, 92
Рочестер, 55
Руска, 116
Руский Торг, 114
Русеті, 111, 112, 114, 116

Савт Дакота, 45
Салаші, 63
Самбірський р. 61
Самерсет, 51
Саскатун, 47
Саскачеван, 45-47
Саскачеванська Діброва, 47
Себечів, 63
Семейдинуха, 59
Семигород, 105, 111-113, 115
Сена, 92

Сендбург Крік, 55
 Синевидне Вижне (Синевідське В.) 58
 Синевидне Нижнє (Синевідське Н.) 58
 Синопа, 90
 Сиракюз, 55
 Сімко, 49
 Січ, 49, 91, 92
 Січеслав, 57, 91
 Скутар, 90, 91, 92
 Славутиць, 90
 Сміла, 92, 94
 Смілянщина, 92, 94
 Сокаль, 63
 Сокальський район, 61
 Сокіл, 53
 Соколівський район, 61
 Соль, 114, 116
 Сольнок, 116
 Союзівка, 53
 Спасівка, 53
 Спрінг Глен, 55
 Сталіно, 54
 Стамбул, 57
 Станиславів, 60
 Старосамбірський р., 61
 Стрий, 62
 Стрийщина, 111
 Стрільці, 60
 Стрілища, 60, 111
 Стрийський р., 61
 Суббур, 48
 СУМ, 47
 СУМА, 46, 55
 Сцибін, 116
 США, 46, 51, 55
 Сян, 107, 110, 111
 Сянок, 111

 Тандер Бей, 48
 Татарія, 113, 116
 Тексас, 45
 Теляж, 63
 Тикич, 92
 Тингиз, 42
 Токарівка, 59
 Торонто, 49
 Трентон, 51-58
 Троя, 92
 Трудолобівка, 63
 Тудорковичі, 63

 Турка, 111
 Турівський район, 61
 Тясмин, 92

 Угнів, 63
 Ужгород, 40
 Україна, 51, 54, 55, 57, 58, 60, 61
 Українське село, 46, 51
 Український Культурний осередок, 54
 Український Парк, 47
 Ульвувек, 63
 Умань, 92
 Урич, 106
 Устенське Друге, 60

 Федорівці, 63
 Філядельфія, 51, 57
 Флінт, 56

 Холодний Яр, 55
 Хоробрів, 63
 Хортиця, 53, 56, 92
 Христинопіль, 59

 Царгород, 57
 Цебрів, 63
 Цебрівка, 63
 Цикулія, 114

 Червоноармійськ, 59
 Червоноармійське, 59
 Червоноград, 59, 61
 Черемош, 111
 Чернігів (Чернігов), 58
 Черкаси, 92, 96
 Черче, 48, 52
 Чигирин, 92, 95
 Чигиринський Камінь, 50
 Чорне море, 90

 Шибин, 112, 116
 Шполка, 59
 Шполиця, 58

 Щербинівка, 59

 Яворівський район, 61
 Яманкала, 97

INDEX OF SURNAMES

Abrysovsky, I., 78
 Adams, J. A., 18
 Aelhwine (Allquin), 67
 Ahmed III, 65
 Alexander II, 12
 Alexei, 83
 Allquin, 67
 Andrusiak, M., 7
 Andrusyshen, O. H., 19, 81
 Annjuk, 29
 Arkas, M. 14

 Bachmeier, A., 37
 Balaban, 29
 Balch, E. G., 40
 Bancroft, H. H., 14-16, 20, 21

 Baranov, A., 18
 Baturyn, 16
 Bemis, S. F., 18
 Beniak, 15
 Benyovski, 15
 Bereznyckyj, O., 33
 Bering, V., 14
 Birdsall, F., 37
 Blackstone, T. B., 26
 Bombyk, I., 25
 Bonaparte, N., 67
 Borsch, 29
 Bovanko, S., 29
 Byron, G., 26, 41, 65-66
 Burt, A., 36

 Carlton, M., 37
 Cantwell, E., 21
 Catherine II, 12, 13, 121
 Cebkij, H., 32
 Charlemagne, 67
 Charles XII, 65
 Christofferson, E., 37
 Ciolek (Khondzinski), 79
 Chornous (Chernos) I, 12, 72-73
 Chubej, 29
 Churn, 16
 Chyz, U., 23
 Colb, D., 36
 Cooper, H., 38
 Czuczkwycz, R., 33-34

 Dall, W. H., 17, 18
 Dante, A., 118, 119, 125

Demikov, 67
 Dennett, J., 38
 Desak, 29
 Drach, 29
 Dymjanjuk, 34

 Erck, C., 37
 Etolin, A. K., 19

 Faust, A., 36
 Faust, C., 36
 Faust, J., 36
 Faust, O., 36
 Faust, P., 36
 Fedorov, I., 15
 Fitzpatrick, L., 27
 Foisie, L., 38
 Franko, I., 7, 33, 117
 Freitag, P., 36

 Gengalo, O., 41
 Golombiovsky, H., 39
 Gurynovych, J., 79
 Gvozdiv, M., 15

 Halich, W., 12, 20, 23, 28, 30
 Hajdukovich, I., 16
 Hankevych, 29
 Hens, J., 15
 Hevchuk, N., 28
 Hohenstein, H., 36
 Honcharenko, A., 11, 12, 16, 20-21
 Hrinchenko, V. D., 16
 Hrushevskyj, M., 76
 Hubbell, J., 38
 Humenjuk, 29
 Humenyuk, J., 32
 Huntington, J., 38

 Jagic, J., 79
 Janiv, J., 7
 Jones, M., 22
 Johnson, W., 38

 Kalnyshevskyj, P., 121
 Kalyna, 29
 Kalynych, 25
 Kerez-Stocky, 23
 Kernyckyj, 29
 Khmelnytski, B., 14, 77, 83, 84
 Kholmskyj, I., 16

- Khondyzynskyj, J., 79, 80
 Khromenko, V. S., 19, 20
 Kirkconnell, W., 81
 Kirkpatrick, J., 26
 Kobziar, I., 32
 Kobby, H., 73
 Korduba, M., 7
 Korolyshyn, 25
 Kostenko, 29
 Kotzebue, O., 19, 20
 Kovshevych, B., 76-77
 Kovshevych, J., 78-79
 Kovshevych, R., 78-79
 Kovshevych, V., 79
 Kovshevych, Z., 78
 Kozak, J., 27
 Kryvoruchka, 34
 Kozakovskyj, M., 17
 Kucharski, E., 7
 Kuzyk, D., 29
 Kwas, V., 31

 Lampika, L., 32
 Leliv (Matrosov), 15
 Levyckyj, S., 33
 Lisianski, U., (Lisiansky, Lysianskyj, J.), 11, 16-18, 19, 22
 Lisko, R., 27
 Lyman, J., 23, 24
 Lyskov, A., 18

 Makarenko, L., 30
 Makarevych, P., 32
 Malkovsky, J., 34, 38
 Matrosov, 15
 Mazepa, I., 11, 40-41, 65-66
 Menken, H. L., 67, 68
 Misslek, F., 23
 Morosko, L., 14
 Moroz, I., 14, 15
 Morozenko, 14
 Mryhlodsky, V., 29
 Murashev, M., 17

 Nahayewsky, I., 22
 Nalyvajko, S., 77
 Nelson, P., 22
 Nikorovych, P., 78

 Ohloblyn, O., 40
 Oleksyn, I., 33
 Olha, Kievan Princess, 24, 43
 Olzhych, O., 41

 Osadca, 29
 Osadchyj, M., 118-126
 Orth, D. J., 15, 17, 18, 19
 Ortwein, W., 35

 Pashkovsky, B., 33
 Patrick (Petryk), J., 68, 72
 Patterson, A. R., 26
 Pavlutsky, D., 15
 Pendroy, J., 36
 Peter I, 65, 123
 Pierce, E., 35
 Pilhuk, I., 83
 Poletica, P., 18

 Radyvil, 79
 Radzykevych, V., 39
 Repetovsky, D., 34
 Reshetylo, 29
 Revjuk, 68-69
 Rice, C. (Rachus), 40
 Romanick, (Romaniuk), 72
 Romanov, A., 14
 Romanski, A. C., 118-119, 122
 Romanskyj, J., 78
 Rydnyckyj, J., 7, 19, 66, 81, 99, 118
 Rurick, 67
 Rurikovych, 67

 Saint Pierre, C., 37
 Sanchez-Hunt, 15
 Scaley, I., 66
 Schawinsky, R., 79
 Schock, A., 12
 Semanyshyn, M., 32
 Semchyshyn, M., 7
 Semenovych, V., 40
 Semler, K., 36
 Shevchenko, T., 7, 16, 81-88, 91
 Shpernal, N., 29
 Sigourney, L., 38
 Simovych, V., 7
 Simpson, G. W., 20, 26
 Sklepkevych, 78
 Slavutych, Y., 9, 99-104
 Slipyj, J., 80
 Smal-Stocky, R., 20, 26
 Solzhenitsyn, A., 118-126
 Spetrycky, 25
 Sreznevskyj, I., 76
 Starozynskyj, 78
 Stavnychy, M., 39
 Stepova, 37

Steinbrecker, J., 35
 Stojanovska, M., 79
 Stojanovych, M., 78
 Sudzilovsky, M. (Russel), 23
 Svencicky, I., 7
 Svjatoslavych, I., 124-125
 Swindler, W. F., 14, 20

Tanciura, 29
 Taszycki, W., 7
 Terlecky, 25
 Thom, R., 36
 Tokarchuk, 25
 Tower, C., 36
 Trotsky, L., 125
 Trover, E. L., 20

Vannstone, J. W., 19
 Vasiley, E., 18
 Verdier Jones, M., 22
 Vojtysova, C., 78
 Vovk, H., 39
 Vynjaskyj, 29

Warywoda, J., 24
 Williams, M., 34

Yarema, 44
 Yavornytsky, D., 14

Zagursky, M., 78
 Zalisko, 28
 Zerna (Serna), 72
 Zubar, 25

INDEX OF GEOGRAPHICAL NAMES

Aechen, 67
 Akron, 39
 Alaska, 11, 13, 14-19, 20
 Alaska, Gulf of, 17, 34
 Alberta, 66
 Aleutian Islands, 14, 15, 18
 Alexander Archipelago, 17
 Alva, 22
 Amur River, 15
 Anderson, 41
 Appoquinimick River, 21
 Austro-Hungarian Empire, 12, 23, 25,
 26, 28, 39, 40, 79

Balta, 11, 13, 34, 35
 Baranof Island, 17, 18
 Barling Bay, 17
 Barnes County, 12, 37
 Belfield, 34, 35, 38
 Bendery, 55
 Bering Sea, 14, 18
 Bering Strait, 14
 Billings, 34
 Billings County, 38
 Birdsall, 35, 37
 Bismarck, 72
 Black Sea, 11, 14, 21, 27, 42
 Blairstown, 28
 Boertown, 66
 Bound Brook, 29
 Boroshkowitz, 38
 Borschiv, 34
 Bremond, 41

Bridgeport, 39
 Broadalbin, 30
 Brodie, 13, 27
 Brodsky, 27
 Brody, 27
 Buck Bay, 43
 Buffalo, 33
 Buffalo County, 27
 Buh River, 42

California, 11, 13, 15, 16, 20-21
 Caloosahatchee River, 23
 Canada, 25, 34, 41, 45
 Carlton, 37
 Carpathian Mountains, 24, 33
 Caspian Sea, 102
 Catskill Mountains, 12, 29, 30
 Cavalier County, 37, 38
 Chercha, 13, 28-29
 Chichagof Island, 12, 17-19
 Cleveland, 39
 Collins, 33
 Columbia County, 31
 Cozad, 13, 27
 Crimea, 11, 12
 Crowellton, 27
 Culbreth Marsh Ditch, 21
 Curitiba, 103
 Cutoff, 16-17

Dawson County, 27
 Delaware, 13, 21-22

Denbih, 13, 34, 35
 Denisev, 36
 Detroit, 24, 25
 Devil's Lake, 35, 37
 Dibrova, 13, 21, 24
 Dnieper River, 16, 27, 30, 39, 83, 87, 88, 119
 Don, 13, 23, 34, 36, 56
 Donec, 23, 40
 Drake, 35, 36
 Durhamville, 30

 East Chatham, 31
 East Fork River, 27
 Ector County, 42
 Eddy County, 37
 Egan, 35
 Ellenville, 31
 Erie County, 33
 Etolin Cape, 19

 Faust, 13, 36
 Florida, 13, 22
 Fort Kodak, 15
 Fort Ross (Ros, Ros') 13, 15, 20
 Fredell County, 66

 Galicia (Western Ukraine), 26, 28, 34, 39, 40
 Galway, 30
 Garden County, 27
 Georgia, 22
 Gibbon Pass, 27
 Glen Spey, 32
 Grant County, 35, 37
 Great Meadows, 28
 Green County, 32, 40
 Green River, 34

 Hajdukovich Mount, 13, 16, 17, 19
 Halychyna (Galicia), 34, 77, 78, 79
 Hamar, 37
 Harrington, 22
 Hawaii, 11, 13, 22-23
 Hlinsko, 79
 Hobat Township, 36
 Holt County, 27
 Honolulu, 23
 Hudson, 30
 Hunter, 32
 Huslia, 12, 16, 17
 Huslia River, 17
 Husliakakat, 17

 Idaho, 12, 23-24
 Ikolik Cape, 13, 17
 Imperial Russia, 14
 Iredal County, 34
 Ivan (Faust), 11, 12, 13, 34, 36

 Jaroslav, 79
 Jasenivtsi, 79
 Jerusalem, 101

 Kadyak (Kodiak), 15
 Kassel, 37
 Kazakhstan, 122
 Kent County, 21, 22
 Kerhonkson, 31, 33
 Khabne, 76, 77
 Kharkiv (Kharkov), 23, 24, 32, 42, 122
 Kherson, 24, 26, 27, 42
 Khersonschyna, 102
 Khortycia, 13, 16, 30, 37, 39, 100
 Khromenko, 13, 19
 Kiev, 11, 13, 21, 25, 30, 34-36, 67, 87, 88, 122, 123
 Kievan Rus', 27, 28, 64, 67, 68, 76, 83, 87, 88, 123
 Kites County, 43
 Knife River, 36
 Kodiak, 13, 15, 17, 18
 Kodiak Island, 15, 17
 Komi, 22
 Konjukhy, 78
 Kovshelivka, 76-77
 Koyukuk River, 16
 Kozakov Cape, 15, 17
 Krem, 11, 13, 34, 36
 Kronstadt, 19
 Kuliava, 78

 Laffayette County, 26
 Lake Huron, 25
 Lee Center, 30
 Lee County, 22
 Lehighnton, 41
 Lemkivshchyna, 40
 Lewisburg, 40, 66
 Lexington, 32
 Lincoln County, 42
 Linusville, 36
 Lisianski Bay, 11, 13, 17
 Lisianski Inlet, 13, 17
 Lisianski Island, 11, 13, 17, 23
 Lisianski Peninsula, 13, 17, 18
 Lisianski Point, 18

Lisianski River, 13, 18, 19
 Lisianski Strait, 13, 18
 Liske, 13, 25
 Lisko, 13, 27
 Long Island, 30
 Lorain County, 39
 Lucknow, 13, 25
 Lukiv, 25
 Lviv (Lvov), 77, 79, 80, 122
 Lyman, 13, 23, 42
 Lyskov Cape, 13, 18

 Madison County, 23
 Manchuria, 15
 Manitoba, 25, 34
 Marlin, 41
 Martha, 13, 34, 35, 36
 Max (Maxym), 13, 34, 35, 36
 Mazepa, 66
 Mazepa, 11, 13, 25-26, 34, 40-41, 65-66
 Mazeppa Furnace 41, 44, 66
 Mazepyntsi, 65
 McHenry County, 35, 36
 McIntosh County, 37
 McLean County, 36, 38
 Mercer County, 36, 41
 Miami, 22
 Michigan, 13, 15, 24-25
 Minnesota, 11, 13, 25-26, 35, 66
 Missouri, 13, 26
 Moldavia, 65
 Montana, 13, 26
 Moresville, 73
 Muscovy, 84-85
 Mount Carmel, 40

 Nebraska, 13, 27, 28
 Newark, 28, 32
 New Castle County, 21
 New England, 13
 New Jersey, 13, 28-30, 69
 New York, 12, 13, 29, 30-34, 40, 69
 Nizyn, 16
 North Carolina, 11, 13, 34, 66
 North Dakota, 11, 12, 13, 34-39, 69
 Nova Ukraina, 13, 29
 Novgorod, 67
 Novyj Sokil, 13, 33

 Ocean County, 29
 Occident, 103
 Odena, 11, 13, 34, 37
 Odessa, 11, 13, 21, 22, 24, 26, 27, 29, 34, 35, 37, 42, 43, 44, 45

 Ohio, 13, 20, 27, 39-40
 Ola, 13, 22, 24, 34, 42
 Olga, 34, 37, 43
 Olifant, 40
 Olzhechivka, 12, 13, 41
 Orange County, 32
 Orcas Island, 43
 Orient, 103
 Oriska, 12, 13, 24, 34, 37-38

 Parma, 39
 Paris, 81
 Paxon, 16
 Pend County, 43
 Pennsylvania, 11, 13, 24, 32, 40-41, 66, 69, 72
 Peremyshl, 25, 27
 Pereyaslav, 83, 84, 100
 Philadelphia, 15, 18, 40, 41
 Pierce County, 35, 37
 Pine Valley, 34
 Plainfield, 29
 Plast, 13, 31
 Platte County, 28
 Poletika, Mount, 11, 13, 18
 Polisia, 76, 77, 78
 Poliske, 77
 Poltava, 18, 27, 65, 100-101
 Poltava Island, 13, 18, 19
 Poltava, 12, 27
 Port Wrangel, 18
 Presque Isle County, 25
 Powhattan, 39

 Ramsey County, 35, 37
 Ravalli County, 27
 Rochester, 66
 Rohatyn, 29
 Rome, 101, 119
 Roslyn, 13, 21, 43
 Ros' River, 21
 Ross (Ros', Ros), 13, 15, 21, 26
 Ross Prong, 13, 21
 Ruso, 38
 Russo, 34, 35
 Rus'-Ukraine, 67, 68
 Russia, 35, 81, 83, 122-125

 San Francisco, 12, 20, 23
 Scranton, 28, 40
 Semyhorod, 117
 Shamokin, 40
 Shenandoah, 40
 Schulenburg, 41

Siberia, 14, 101
 Sich, 100
 Sitka, 13, 17, 18, 21
 Skagit County, 42
 Sokil, 33
 Somerset, 29
 Somerset County, 29
 Soviet Russia, 15, 123
 Soviet Union, 15, 19, 24
 South Dakota, 35
 Soyuzivka, 12, 13, 31
 Spring Creek, 36
 Spring Valley, 30
 St. Petersburg, 22
 St. Pierre, 37
 Stutsman County, 37
 Styx River 87
 Subotiv, 84
 Sukheny, 35
 Sula, 13, 25, 27
 Sula River, 27
 SUMA, 12, 13, 21, 31-32, 39
 Sumy, 43
 Sussex County, 21
 Sweden, 65

 Tarnov, 13, 28, 42
 Texas, 13, 41-42
 Transcarpathia, 26, 39, 40
 Transsylvania, 117
 Trenton, 28, 73

 Ukraina, 11, 13, 35, 38, 81-87
 Ukraine, 11, 13, 15, 22, 26, 29, 30, 34, 35, 38, 40, 80-88, 90-99, 122
 Ukrainian Cultural Center, 13, 32
 Ukrainian Homestead, 13, 41
 Ukrainian Village, 13, 29

 Ulster County, 30
 Ulvuvyk, 79
 Union County, 40
 United States, 11, 12, 14, 16, 18, 22, 29, 31, 45, 66, 69
 Usk, 13, 15, 43
 Usok, 43

 Vera, 11, 13, 34, 38
 Verkhovyna, 13, 32-33
 Vernon, 41
 Vinnycia, 21
 Volhynia, 25
 Vovcha Tropa, 13
 Vynnycia, 101, 103

 Wabashe County, 25
 Warsaw, 65
 Washington, 13, 28, 42-43
 Washtenaw County, 24-25
 Wayne County, 24
 Wellington, 39
 Whitmore Lake, 25
 Wilton, 35

 Xenia, 13, 40
 Xenivka, 40

 Yakutsk, 15
 Yarema Ditch, 13, 22
 Yellow Waters, 100
 Yorkville, 39
 Youngstown, 39

 Zavalla, 13, 42
 Zaporoska Sitch, 15, 17, 84, 87, 88, 121
 Zeeland, 37
 Zolota Osin, 33

